

KRIVIČNA DJELA PROTIV PRIVREDE, POSLOVANJA I SIGURNOSTI PLATNOG PROMETA

Krivična djela protiv privrede, poslovanja i sigurnosti platnog prometa su djela protiv društvenih odnosa u privredi. Grupni zaštitni objekt je privredni sistem, privredno poslovanje, sigurnost platnog prometa i uopće odnosi u privredi.

Privredni sistem svake države izrađuje se i počiva na principima mjera ekonomske politike i štiti se ekonomskim mjerama te politike. Odredbama Krivičnog zakona nastoji se osigurati poštivanje tih mjera kako bi se smanjio utjecaj društveno-negativnih i štetnih djelatnosti na integritet privrede neke zemlje.

Kao počinitelji krivičnih djela protiv privrede mogu se pojaviti različiti subjekti, kod nekih počinitelj može biti svaka osoba, a kod nekih se traži posebno svojstvo počinitelja.

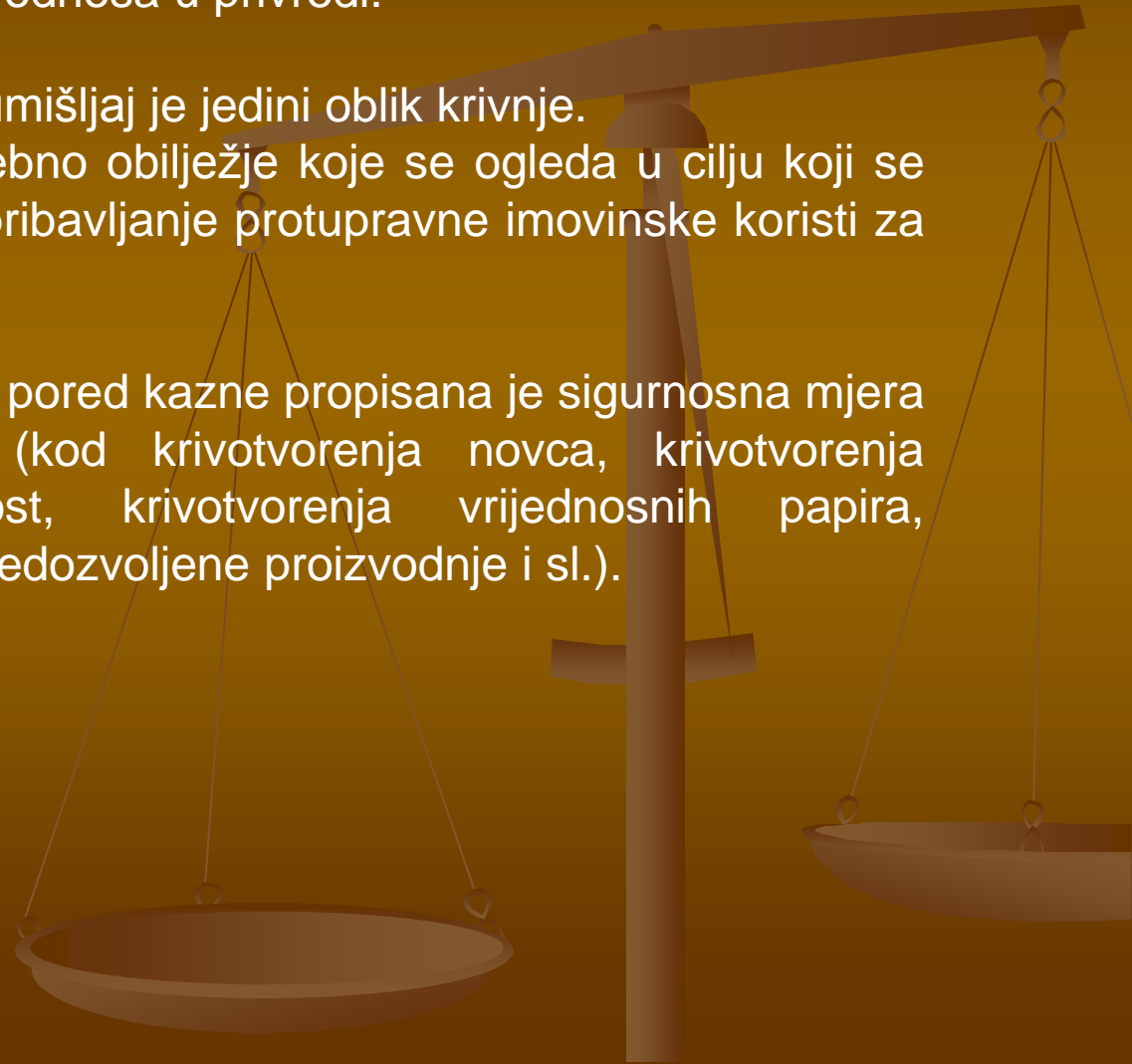
To se najčešće osobe na odgovornoim radnim mjestima unutar privrednih subjekata, ali to mogu biti i predstavnici ili zastupnici pravne osobe.

Zajednička posljedica koja nastaje počinjenjem ovih krivičnih djela je ugrožavanje privrednog sistema, privrednog poslovanja, sigurnosti platnog prometa i uopće odnosa u privredi.

Kod ovih krivičnih djela umišljaj je jedini oblik krivnje.

Kod nekiih se traži posebno obilježje koje se ogleda u cilju koji se želi postići, a to je npr. pribavljanje protupravne imovinske koristi za sebe ili drugoga.

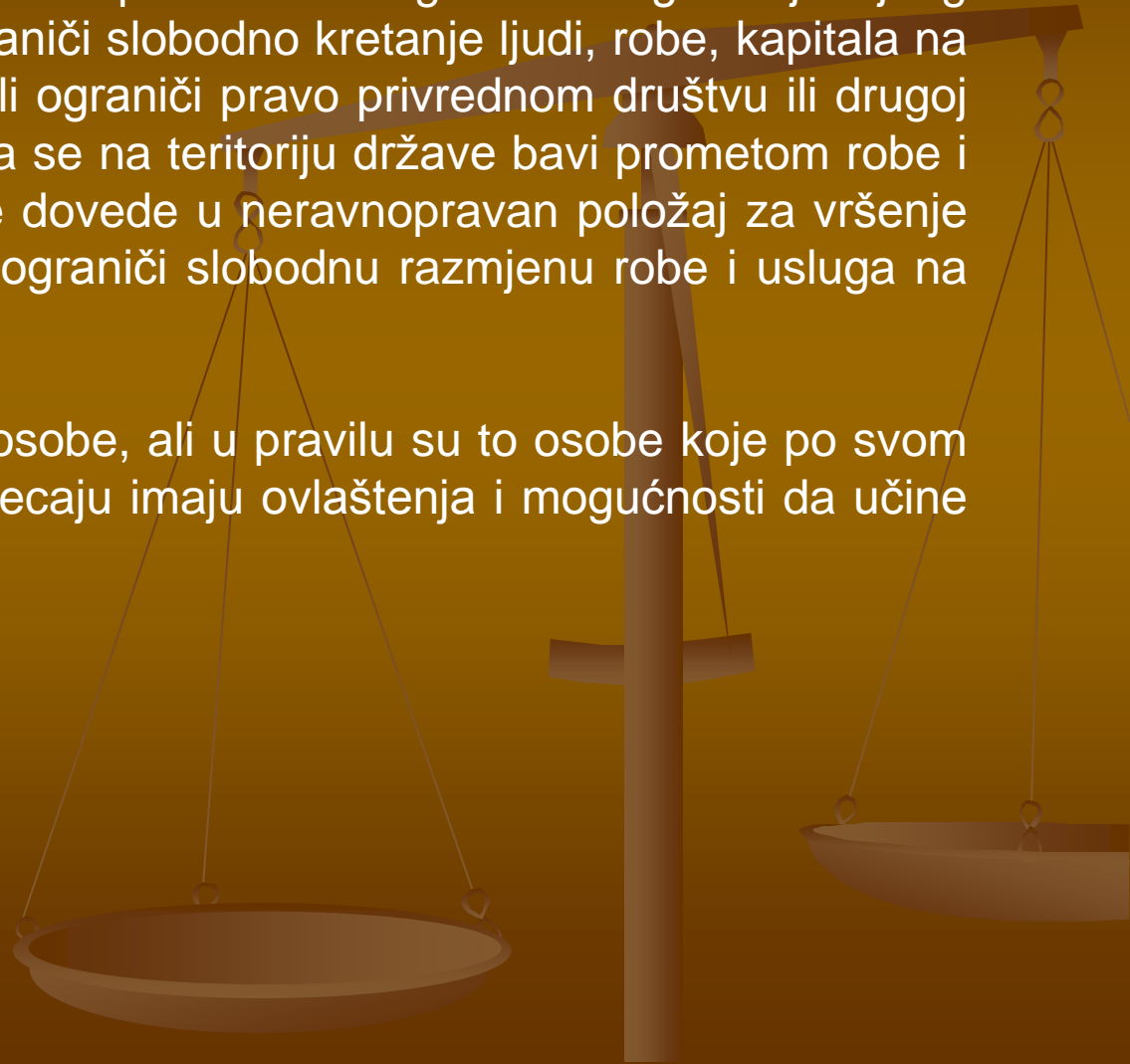
Kod nekih privičnih djela pored kazne propisana je sigurnosna mjera oduzimanja predmeta (kod krivotvorenja novca, krivotvorenja znakova za vrijednost, krivotvorenja vrijednosnih papira, nedozvoljene trgovine, nedozvoljene proizvodnje i sl.).

POVREDA RAVNOPRAVNOSTI U VRŠENJU PRIVREDNE DJELATNOSTI

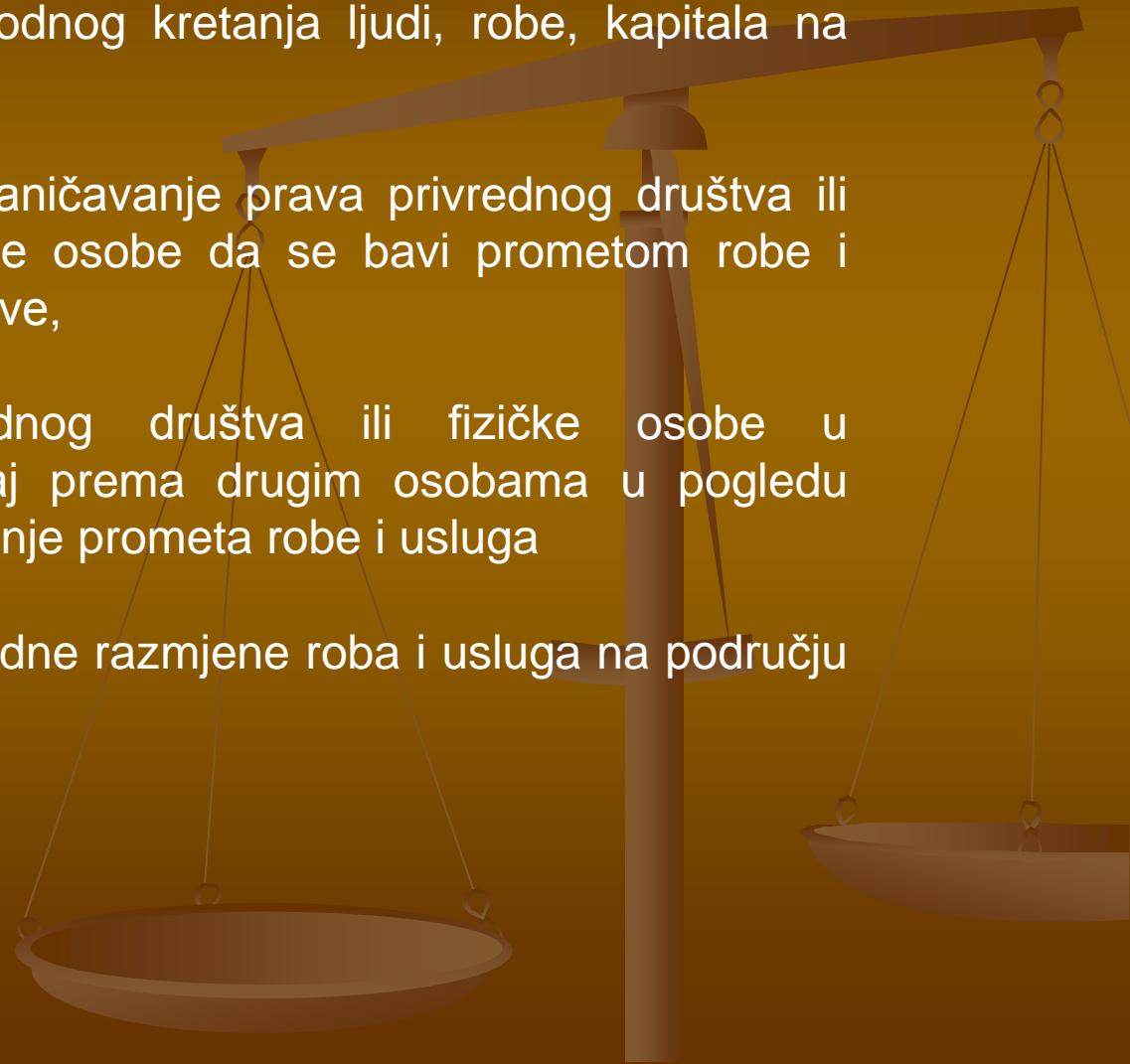
Ovo krivično djelo vrši ko zloupotrebom svog službenog ili utjecajnog položaja ili ovlaštenja ograniči slobodno kretanje ljudi, robe, kapitala na području države, uskrati ili ograniči pravo privrednom društvu ili drugoj pravnoj ili fizičkoj osobi da se na teritoriju države bavi prometom robe i usluga ili pravne subjekte dovede u neravnopravan položaj za vršenje prometa robe i usluga ili ograniči slobodnu razmjenu robe i usluga na području države.

Počinitelji mogu biti sve osobe, ali u pravilu su to osobe koje po svom službenom položaju ili utjecaju imaju ovlaštenja i mogućnosti da učine ovo krivično djelo.

Radnja krivičnog djela alternativno je određena i to kao:

1. ograničavanje slobodnog kretanja ljudi, robe, kapitala na teritoriji države,
2. uskraćivanje ili ograničavanje prava privrednog društva ili druge pravne ili fizičke osobe da se bavi prometom robe i usluga na teritoriji države,
3. stavljanje privrednog društva ili fizičke osobe u neravnopravan položaj prema drugim osobama u pogledu uvjeta za rad ili obavljanje prometa robe i usluga
4. ograničavanje slobodne razmjene roba i usluga na području države.

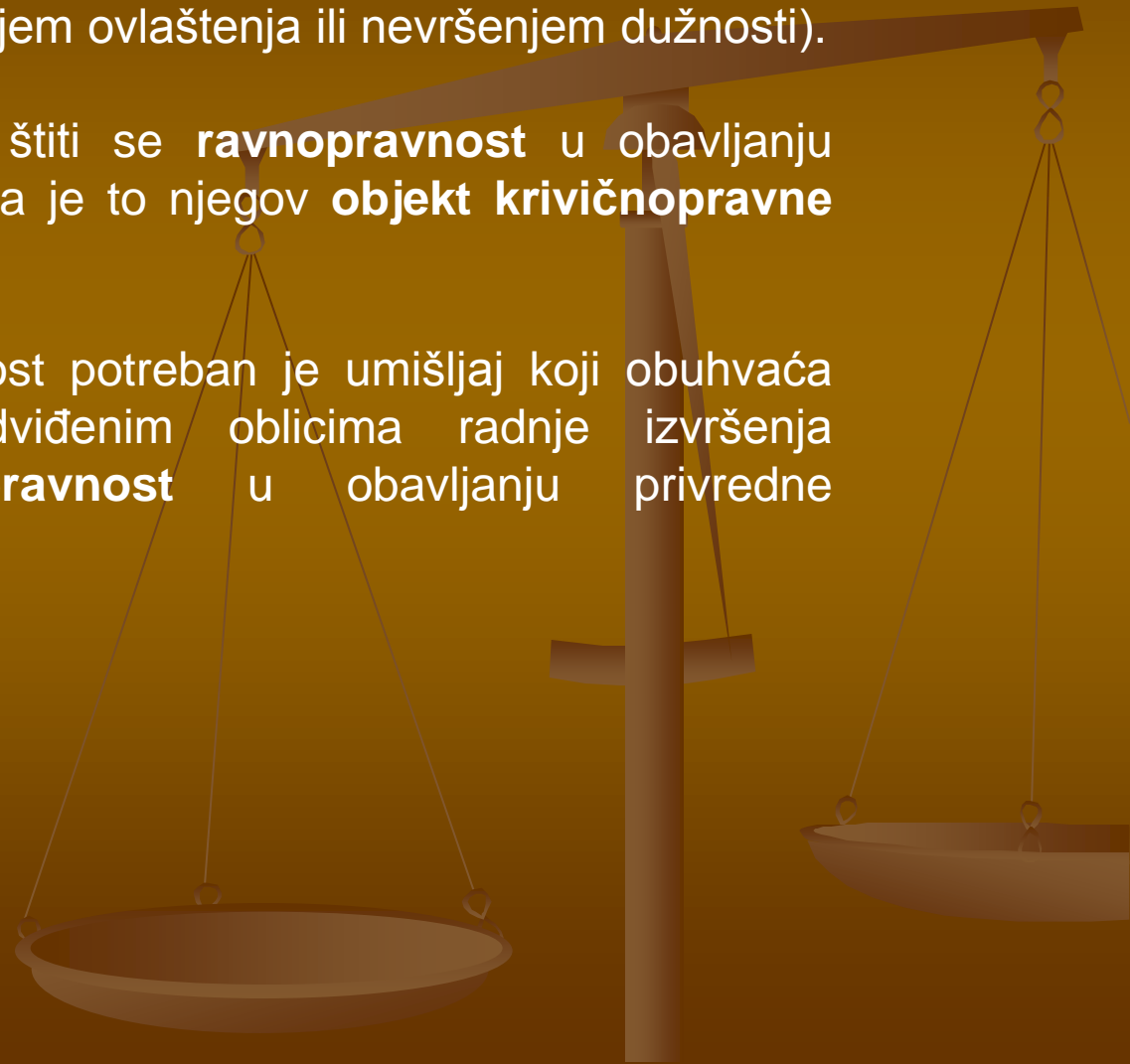

Svi navedeni oblici radnje počinjenja krivičnog djela ostvaruju se zloupotrebom službenog položaja ili utjecajnog položaja ili ovlaštenja počinitelja.

Zloupotreba može obuhvatati različite oblike činjenja ili nečinjenja (prekoračenjem ovlaštenja ili nevršenjem dužnosti).

Ovom inkriminacijom štiti se **ravnopravnost** u obavljanju privredne djelatnosti pa je to njegov **objekt krivičnopravne zaštite**.

Za krivičnu odgovornost potreban je umišljaj koji obuhvaća svijest da se predviđenim oblicima radnje izvršenja **povrijeđuje ravnopravnost** u obavljanju privredne djelatnosti.

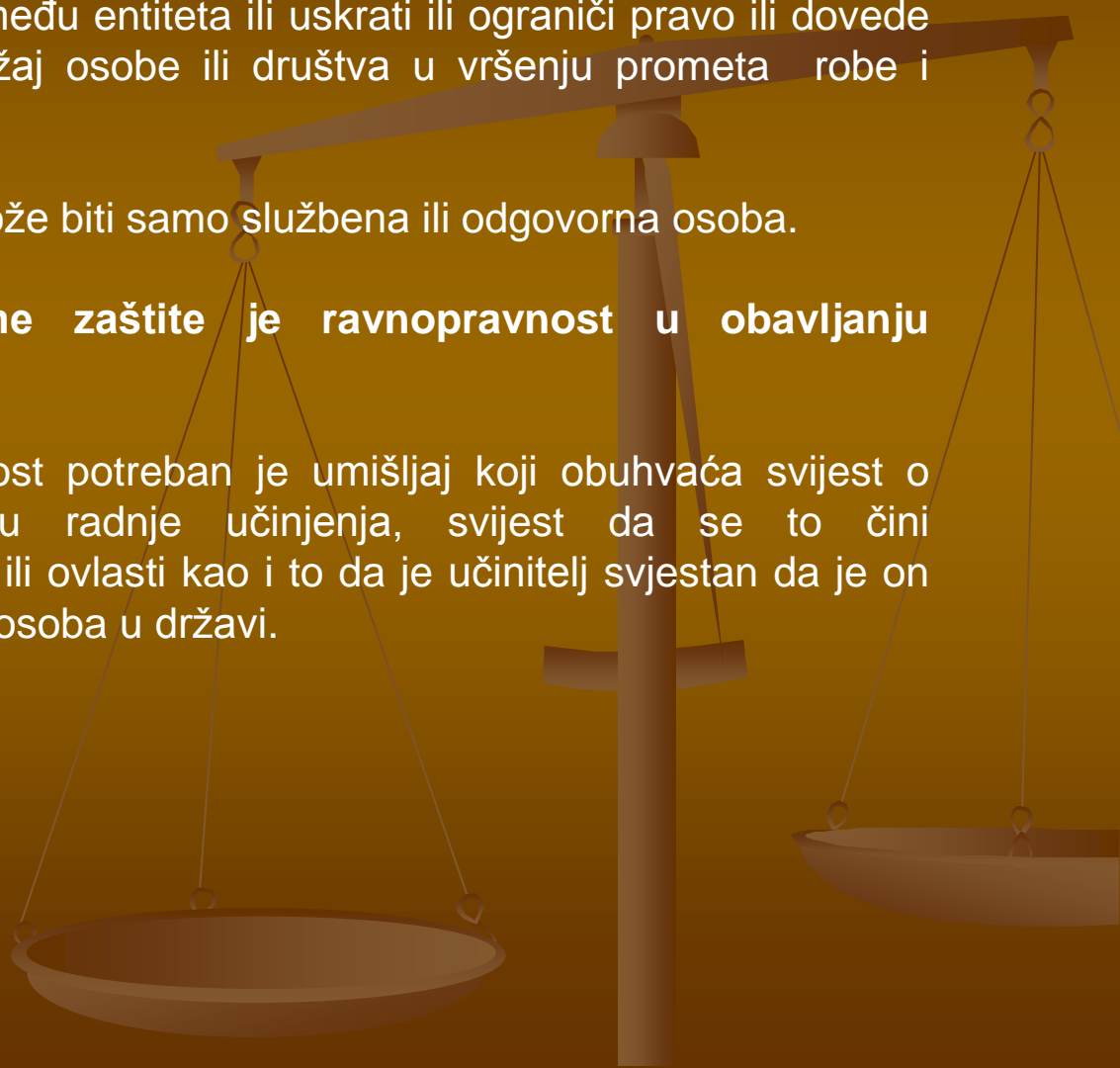

Teži oblik ovog djela čini službena osoba ili odgovorna osoba koja zloupotrebom svom položaja ili ovlaštenja ograniči slobodno kretanje ljudi, robe i kapitala između entiteta ili uskrati ili ograniči pravo ili dovede u neravnopravan položaj osobe ili društva u vršenju prometa robe i usluga.

Počinitelj ovog djela može biti samo službena ili odgovorna osoba.

Objekt krivičnopravne zaštite je ravnopravnost u obavljanju privredne djelatnosti.

Za krivičnu odgovornost potreban je umišljaj koji obuhvaća svijest o konkretnom modalitetu radnje učinjenja, svijest da se to čini zloupotrebom položaja ili ovlasti kao i to da je učinitelj svjestan da je on službena ili odgovorna osoba u državi.

NESAVJESNO PRIVREDNO POSLOVANJE

Ovo krivično djelo čini osoba u pravnoj osobi koja kršenjem zakona ili drugog propisa očitno nesavjesno posluje i time prouzrokuje znatnu imovinsku štetu toj pravnoj osobi.

Ovo krivično djelo je blanketnog karaktera.

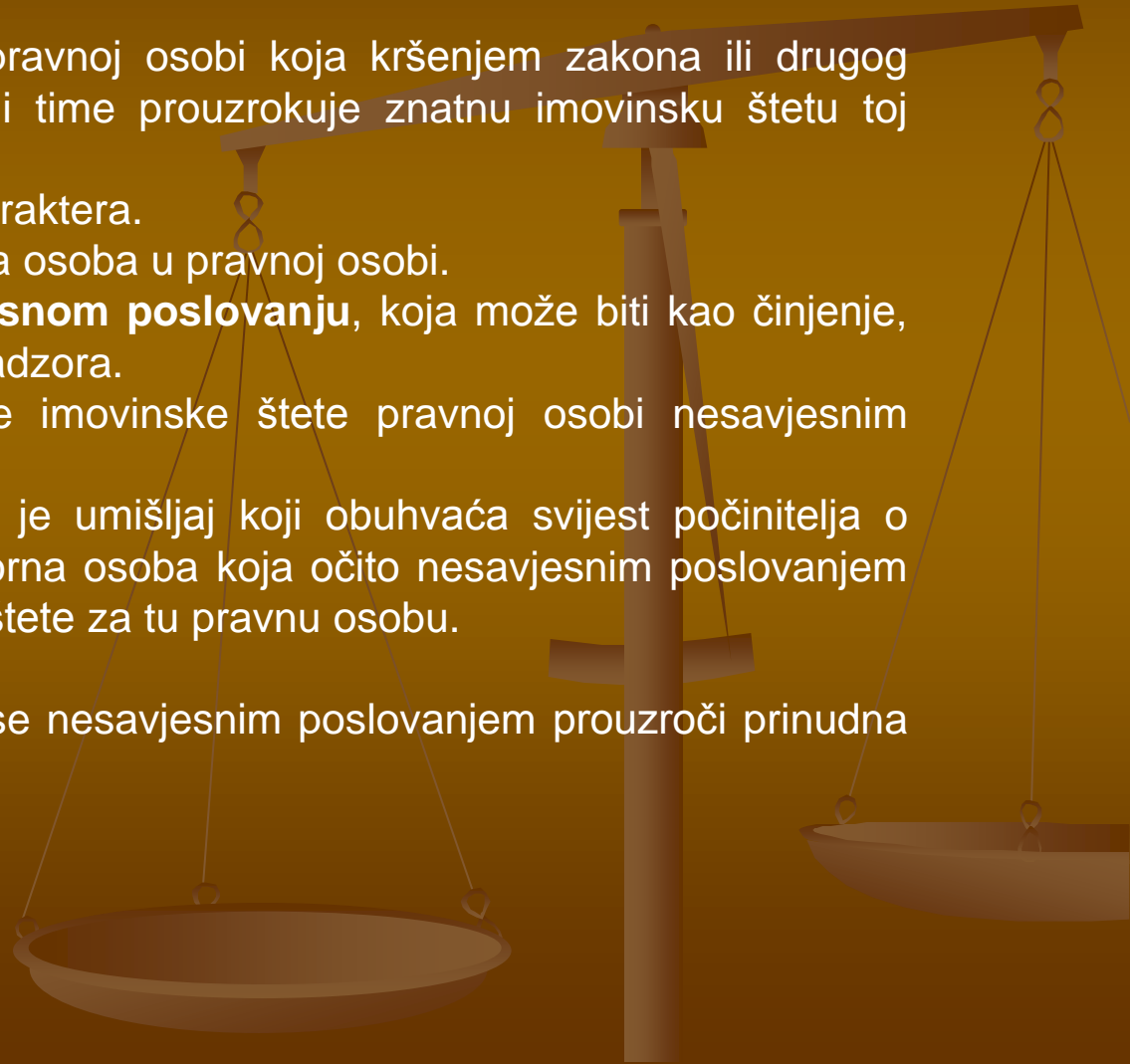
Počinitelj može biti samo odgovorna osoba u pravnoj osobi.

Radnja se sastoji u **očito nesavjesnom poslovanju**, koja može biti kao činjenje, nečinjenje ili propuštanje dužnog nadzora.

Posljedica je prouzročenje znatne imovinske štete pravnoj osobi nesavjesnim poslovanjem počinitelja.

Za krivičnu odgovornost potreban je umišljaj koji obuhvaća svijest počinitelja o njegovom svojstvu tj. da je odgovorna osoba koja očitno nesavjesnim poslovanjem omogućava nastupanje imovinske štete za tu pravnu osobu.

Teži oblik ovog djela postoji kada se nesavjesnim poslovanjem prouzroči prinudna likvidacija ili stečaj pravne osobe.

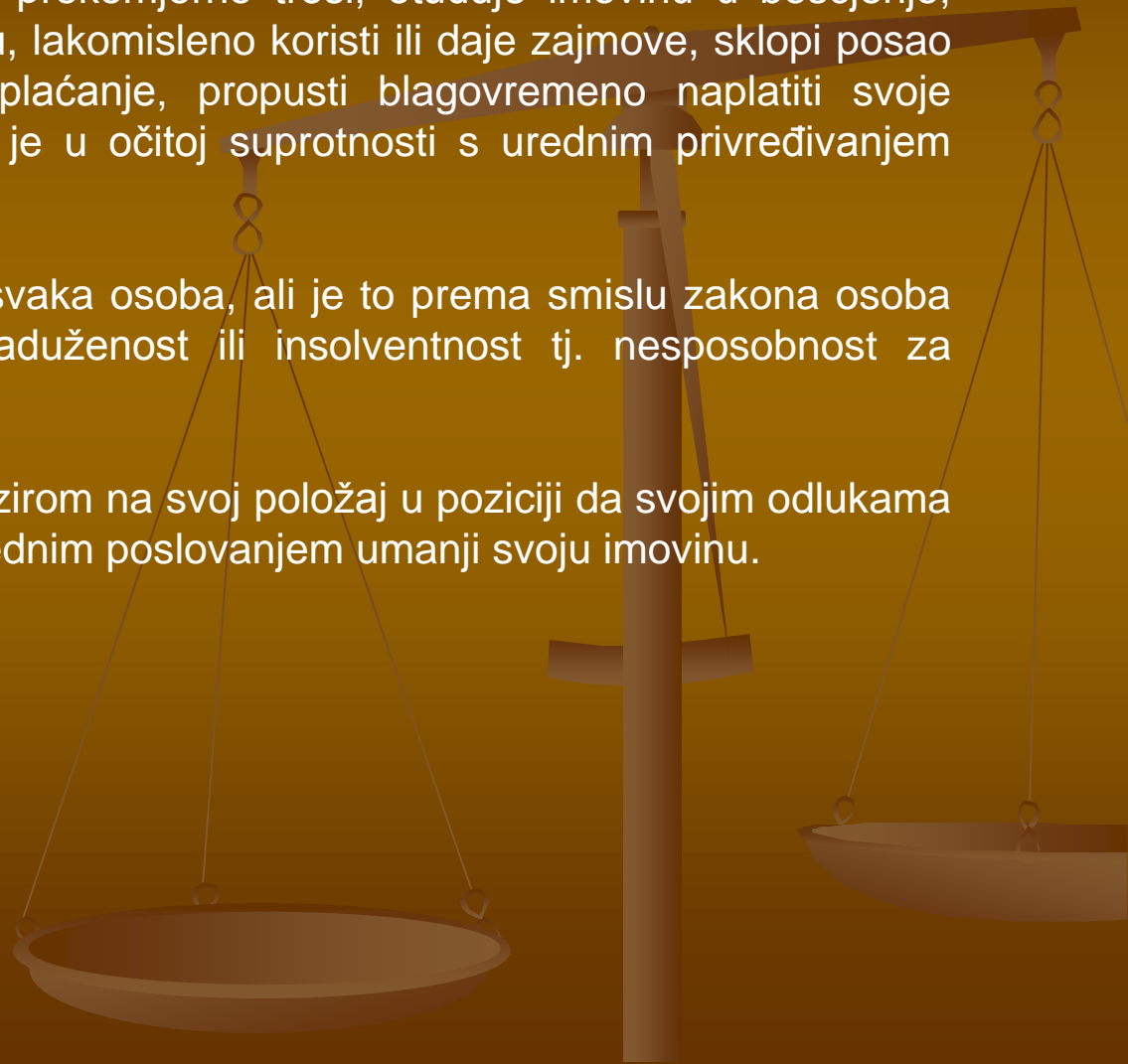

PROUZROKOVANJE STEČAJA

Osnovni oblik ovog krivičnog djela čini ko znajući za svoju prezaduženost ili nesposobnost za plaćanje obustavljajući naplaćivanje svojih tražbina s ciljem da smanji buduću stečajnu masu, prekomjerno troši, otuđuje imovinu u bescjenje, preuzme nesrazmjernu obavezu, lakomisleno koristi ili daje zajmove, sklopi posao s osobom nesposobnom za plaćanje, propusti blagovremeno naplatiti svoje tražbine ili na drugi način koji je u očitj suprotnosti s urednim privređivanjem umanji svoju imovinu.

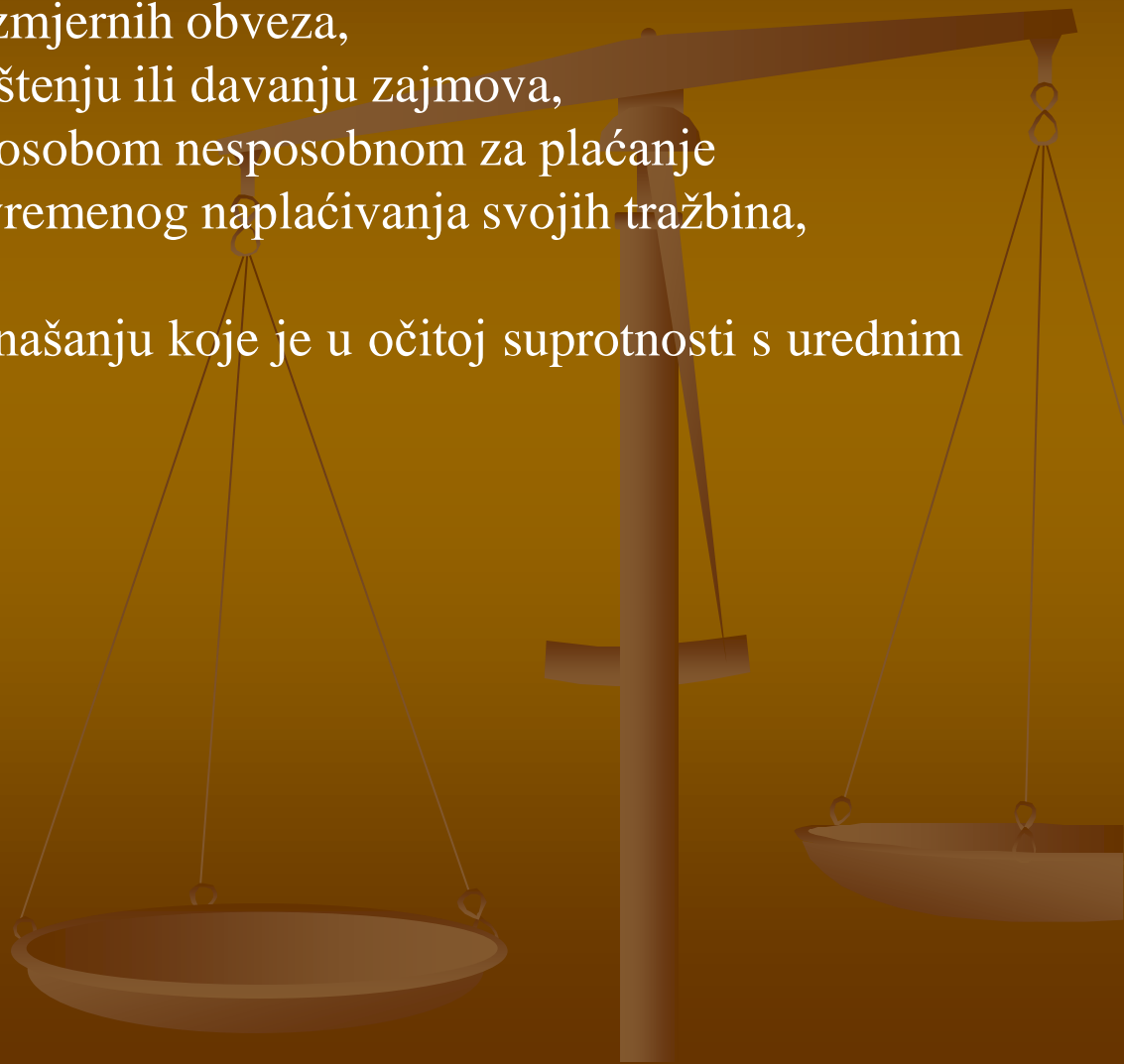
Počinitelj ovog djela može biti svaka osoba, ali je to prema smislu zakona osoba koja odgovara za svoju prezaduženost ili insolventnost tj. nesposobnost za plaćanje.

Dakle, to su osobe koje su s obzirom na svoj položaj u poziciji da svojim odlukama koje su u očitj suprotnosti s urednim poslovanjem umanji svoju imovinu.

Radnja krivičnog djela alternativno je određena i to :

- 1) u prekomjernom trošenju sredstava,
- 2) u otuđivanju imovine u bescjenje,
- 3) u preuzimanju nesrazmjernih obveza,
- 4) u lakomislenom korištenju ili davanju zajmova,
- 5) u sklapanju posla sa osobom nesposobnom za plaćanje
- 6) u propuštanju blagovremenog naplaćivanja svojih tražbina,
7. u svakom drugom ponašanju koje je u očitoj suprotnosti s urednim privređivanjem.

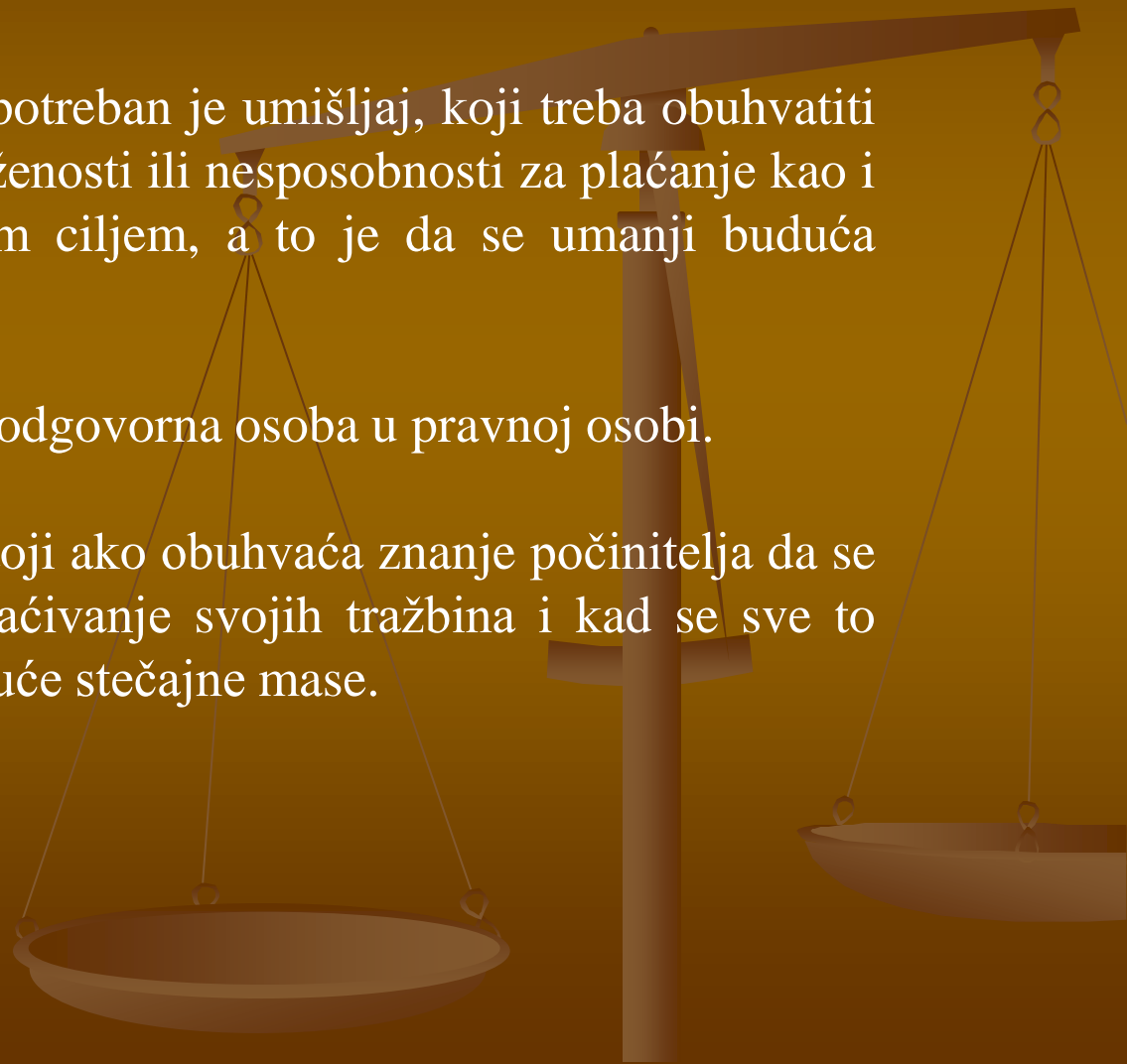

Insolventnost podrazumijeva trajniju nemogućnost ispunjenja dospjelih obaveza, a ne zastoje u plaćanju koji je kratkotrajan i prolazan.

Za krivičnu odgovornost potreban je umišljaj, koji treba obuhvatiti svijest o vlastitoj prezaduženosti ili nesposobnosti za plaćanje kao i to da se čini s određenim ciljem, a to je da se umanju buduća stečajna masa.

Teži oblik ovog djela čini odgovorna osoba u pravnoj osobi.

Nehatna odgovornost postoji ako obuhvaća znanje počinitelja da se namjerno obustavlja naplaćivanje svojih tražbina i kad se sve to čini u cilju smanjenja buduće stečajne mase.

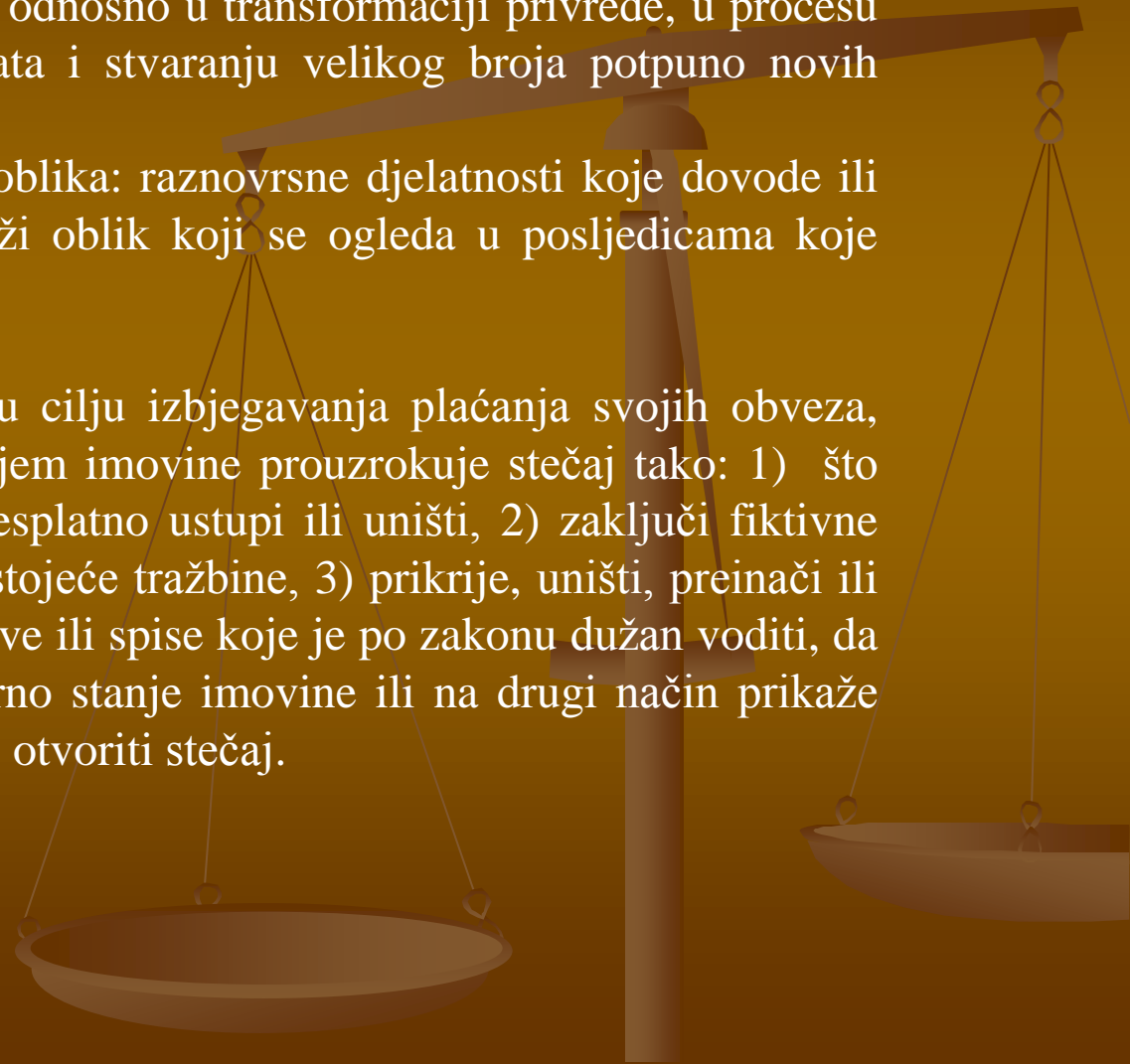

LAŽNI STEČAJ

Lažni stečaj je novo krivično djelo koje je rezultat velikih promjena do kojih je došlo u privredi zemlje odnosno u transformaciji privrede, u procesu privatizacije privrednih subjekata i stvaranju velikog broja potpuno novih privrednih subjekata.

Ovo krivično djelo ima dva oblika: raznovrsne djelatnosti koje dovode ili mogu dovesti do stečaja, i teži oblik koji se ogleda u posljedicama koje nastaju učinjenjem djela.

Ovo krivično djelo čini ko u cilju izbjegavanja plaćanja svojih obveza, prividnim ili stvarnim umanjnjem imovine prouzrokuje stečaj tako: 1) što dio ili cijelu imovinu proda, besplatno ustupi ili uništi, 2) zaključi fiktivne ugovore o dugu ili prizna nepostojeće tražbine, 3) prikrije, uništi, preinači ili tako vodi poslovne knjige, isprave ili spise koje je po zakonu dužan voditi, da se iz njih ne može vidjeti stvarno stanje imovine ili na drugi način prikaže takvim da se po toj osnovi može otvoriti stečaj.

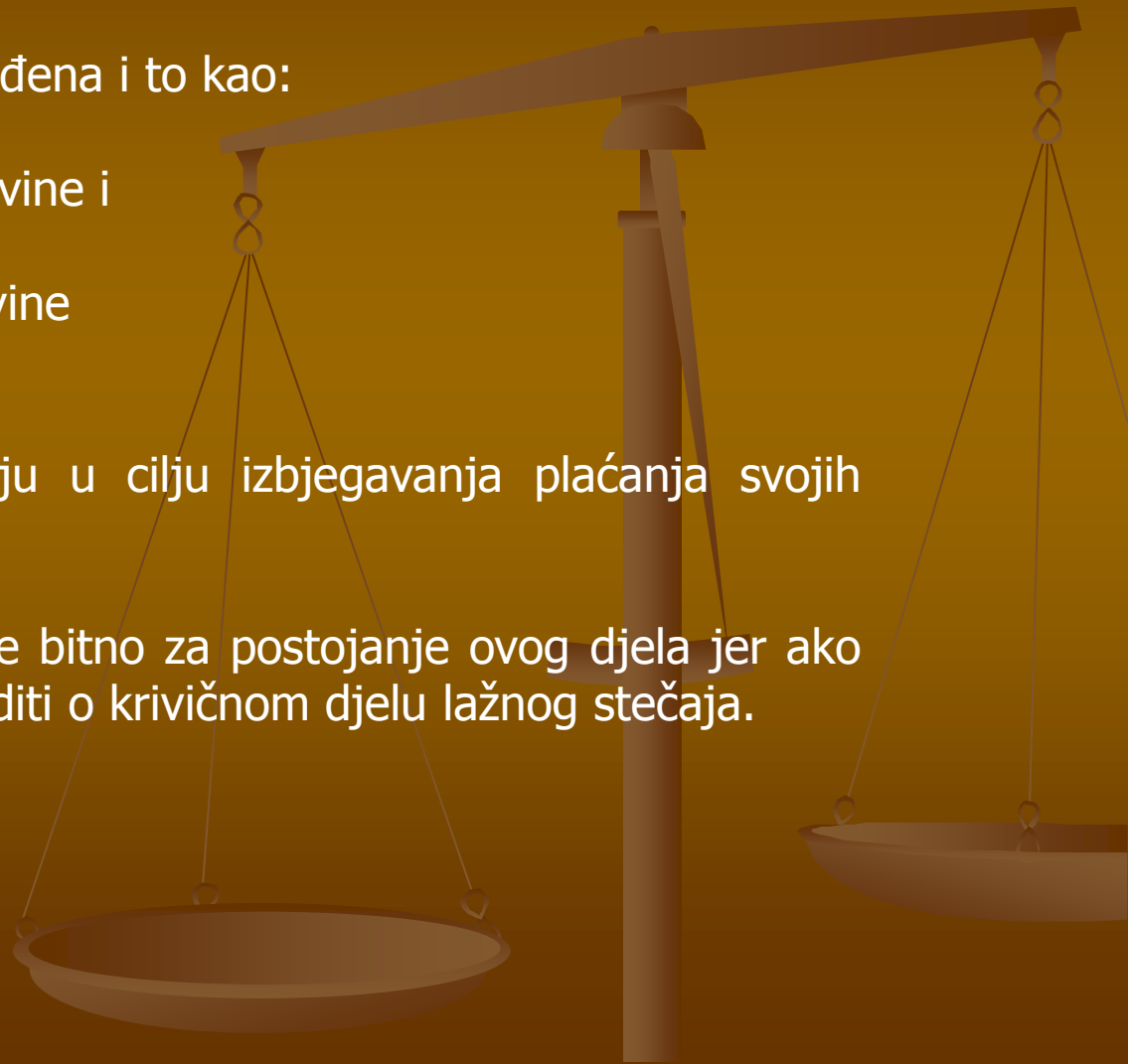
Iako iz zakonskog opisa bića djela proizlazi da počinitelj može biti svaka osoba ipak je s obzirom na prirodu djela u pravilu to osoba koja po svom položaju u mogućnosti donositi odluke koje se odnose na raspolaganje imovinom te pravne osobe.

Radnja je alternativno određena i to kao:

- 1) prividno umanjenje imovine i
- 2) stvarno umanjenje imovine

Ove radnje se poduzimaju u cilju izbjegavanja plaćanja svojih obveza.

Ovo subjektivno obilježje je bitno za postojanje ovog djela jer ako nema ovog cilja neće se raditi o krivičnom djelu lažnog stečaja.

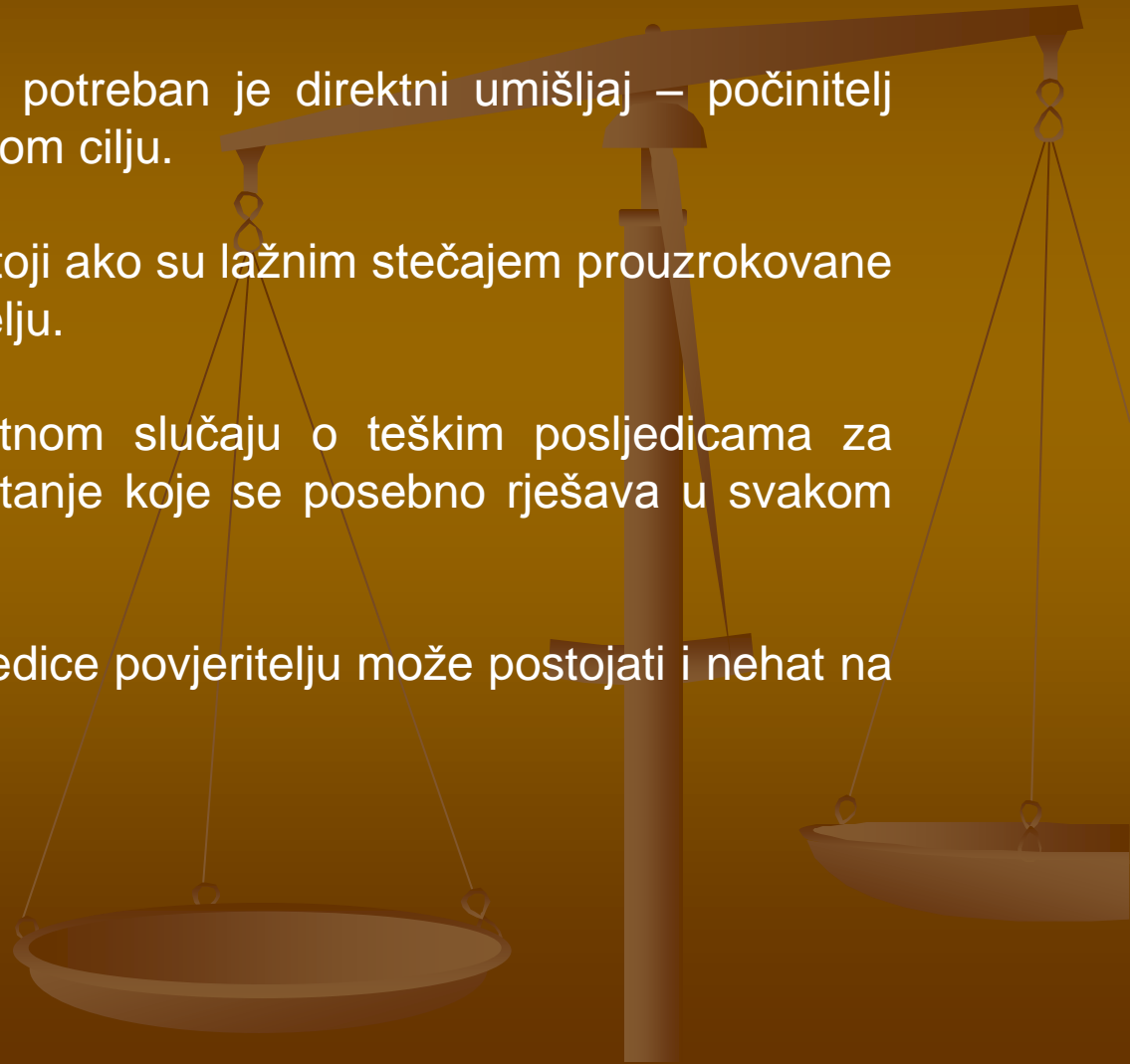
Posljedica djela je prouzročenje stečaja, s tim da je stečaj lažan jer je nastao prividnim ili stvarnim umanjenjem imovine da bi se tako izbjeglo plaćanje svojih obveza.

Za krivičnu odgovornost potreban je direktni umišljaj – počinitelj postupa u točno određenom cilju.

Teži oblik ovog djela postoji ako su lažnim stečajem prouzrokovane teške posljedice povjereniku.

Da li se radi u konkretnom slučaju o teškim posljedicama za povjerenika faktično je pitanje koje se posebno rješava u svakom konkretnom slučaju.

U odnosu na teške posljedice povjereniku može postojati i nehat na strani učinitelja.

ZLOUPOTREBA U STEČAJNOM POSTUPKU

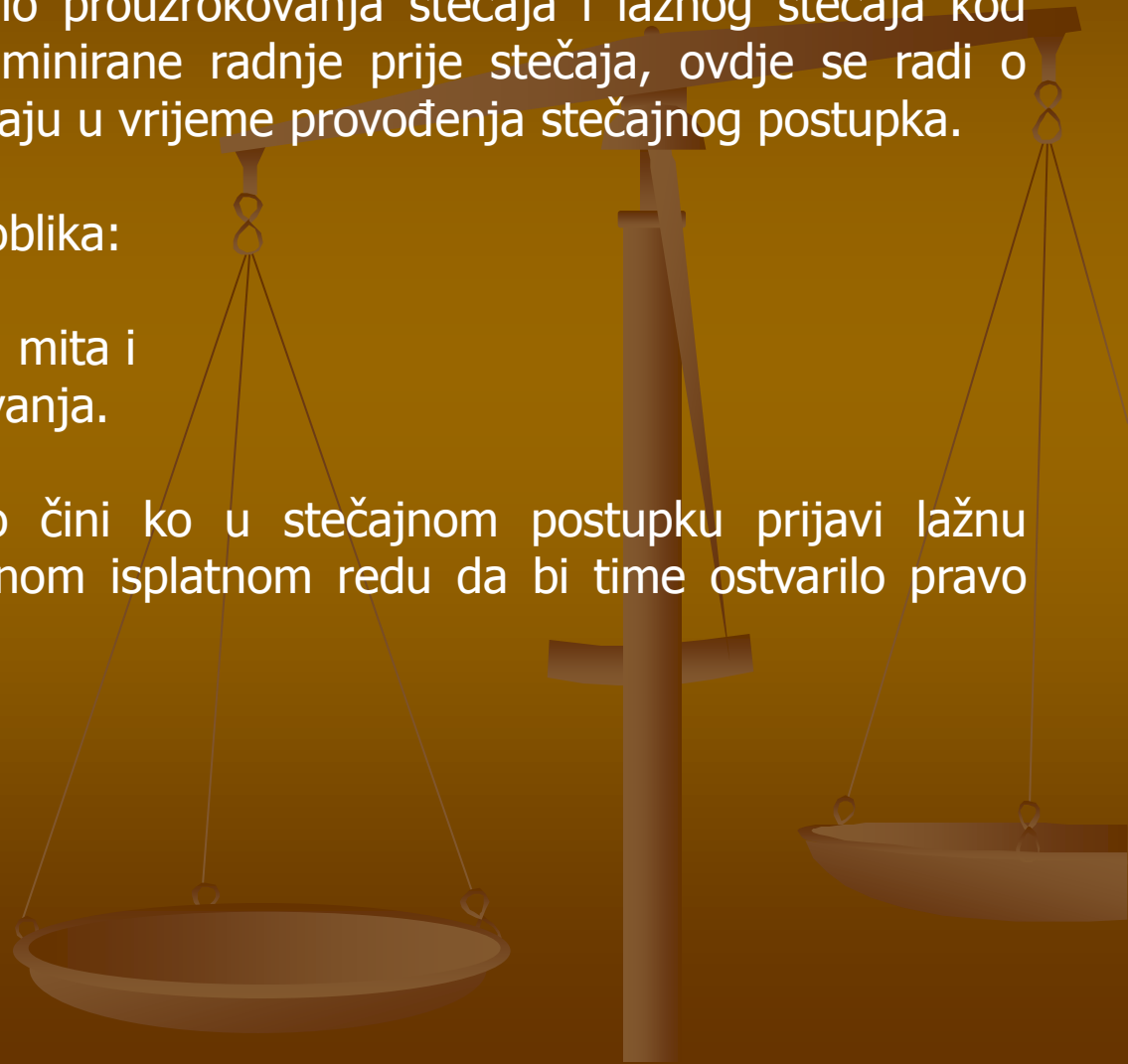
I ovo krivično djelo predstavlja novinu u krivičnom pravu.

U odnosu na krivično djelo prouzrokovanja stečaja i lažnog stečaja kod kojih se poduzimaju inkriminirane radnje prije stečaja, ovdje se radi o radnjama koje se poduzimaju u vrijeme provođenja stečajnog postupka.

Ovo krivično djelo ima tri oblika:

- 1) poseban oblik prijevare
- 2) poseban oblik primanja mita i
- 3) oblik aktivnog podmićivanja.

Dakle, ovo krivično djelo čini ko u stečajnom postupku prijavi lažnu tražbinu ili tražbinu u lažnom isplatnom redu da bi time ostvarilo pravo koje mu ne pripada.

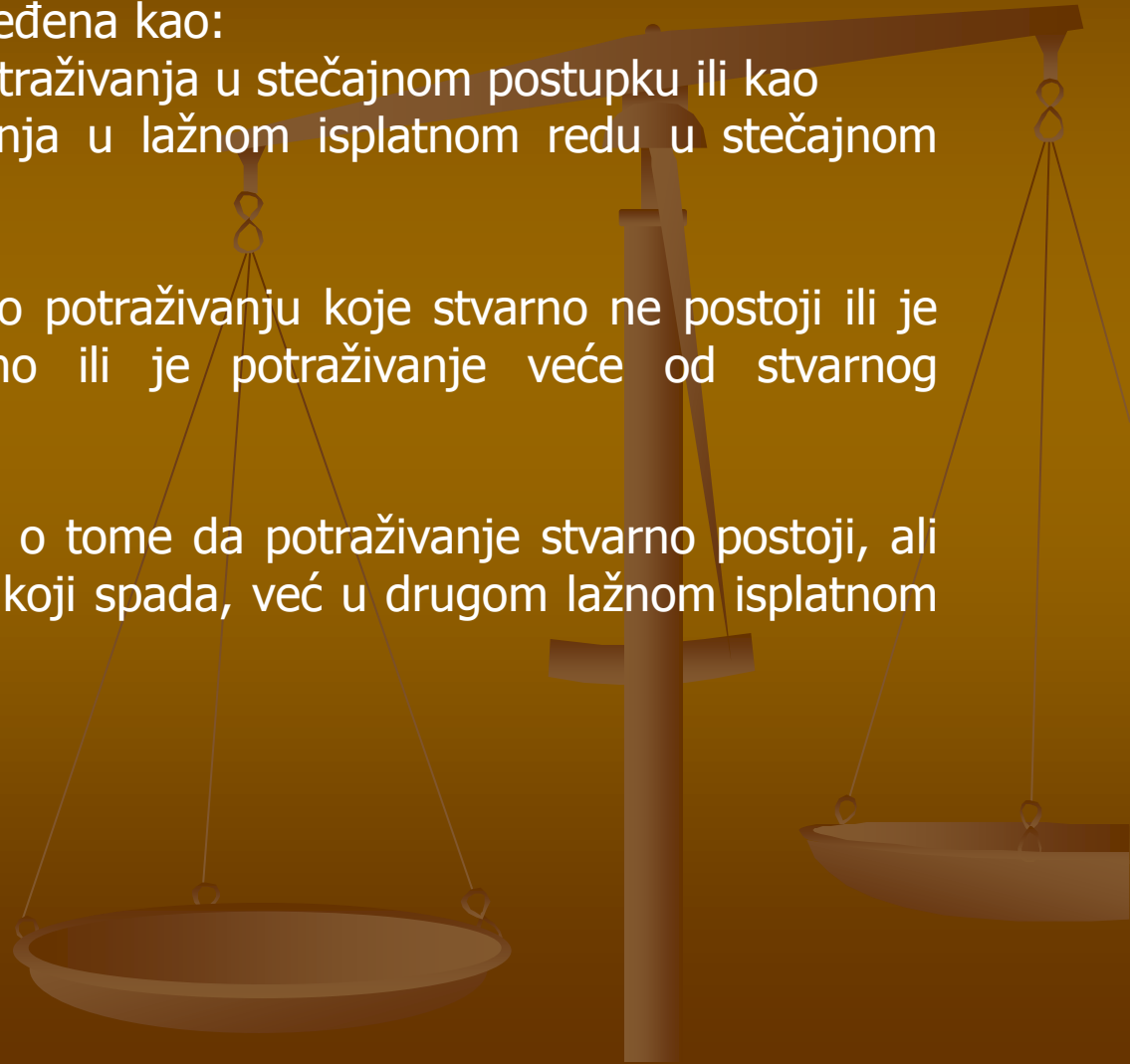
Učinitelj može biti svaka osoba.

Radnja je alternativno određena kao:

- 1) Prijavljivanje lažnog potraživanja u stečajnom postupku ili kao
- 2) Prijavljivanje potraživanja u lažnom isplatnom redu u stečajnom postupku.

Kod prvog oblika radi se o potraživanju koje stvarno ne postoji ili je postojalo ali je namireno ili je potraživanje veće od stvarnog potraživanja.

Kod drugog oblika radi se o tome da potraživanje stvarno postoji, ali se ne prijavljuje u redu u koji spada, već u drugom lažnom isplatnom redu.

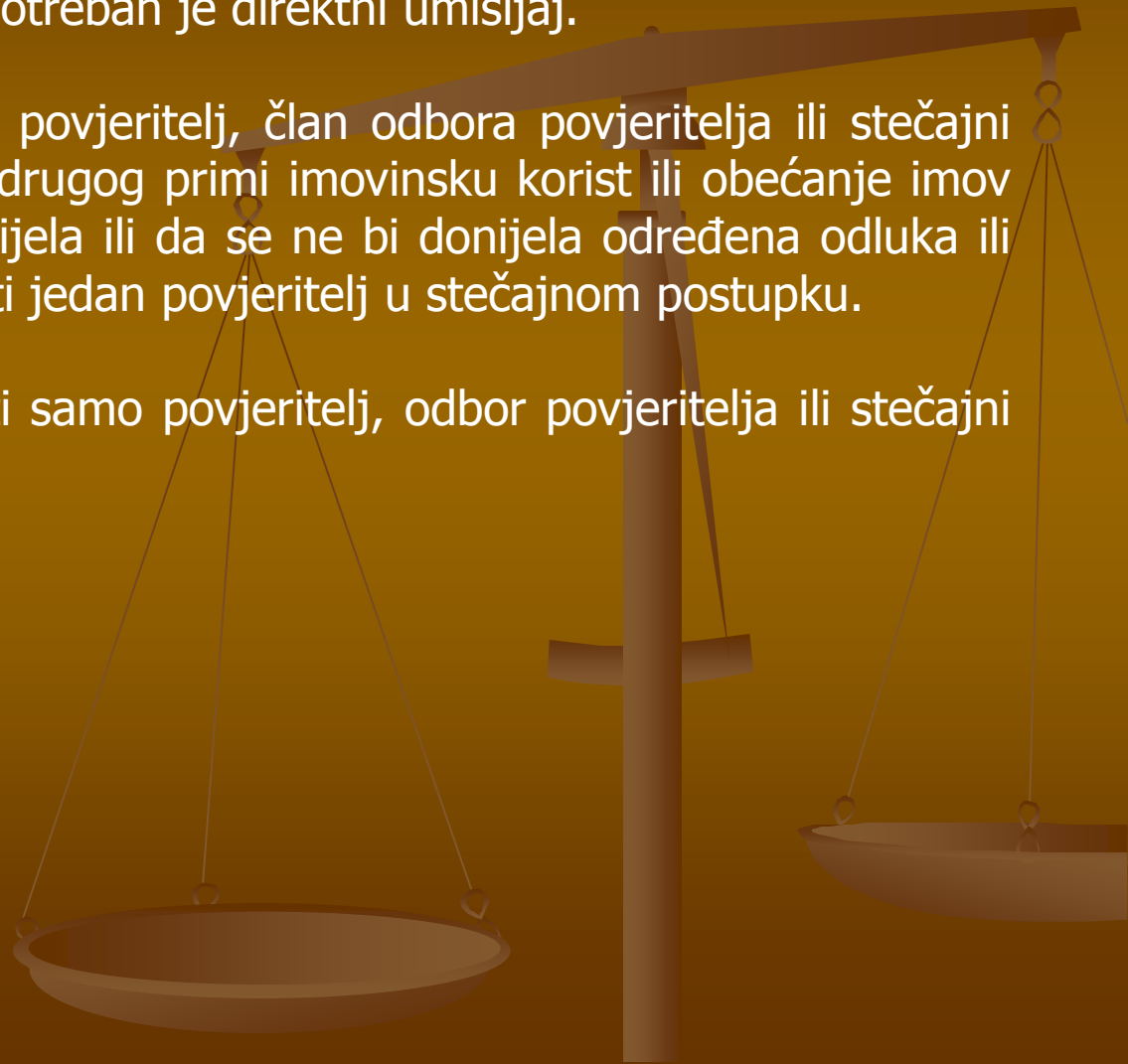

U oba sluča radi se o prijevarnom postupanju.

Za krivičnu odgovornost potreban je direktni umišljaj.

Teži oblik ovog djela čini povjerenik, član odbora povjerenika ili stečajni upravitelj koji za sebe ili drugog primi imovinsku korist ili obećanje imovinske koristi da bi se donijela ili da se ne bi donijela određena odluka ili da se na drugi način ošteti jedan povjerenik u stečajnom postupku.

Dakle, počinitelj može biti samo povjerenik, odbor povjerenika ili stečajni upravitelj.

OŠTEĆENJE POVJERITELJA

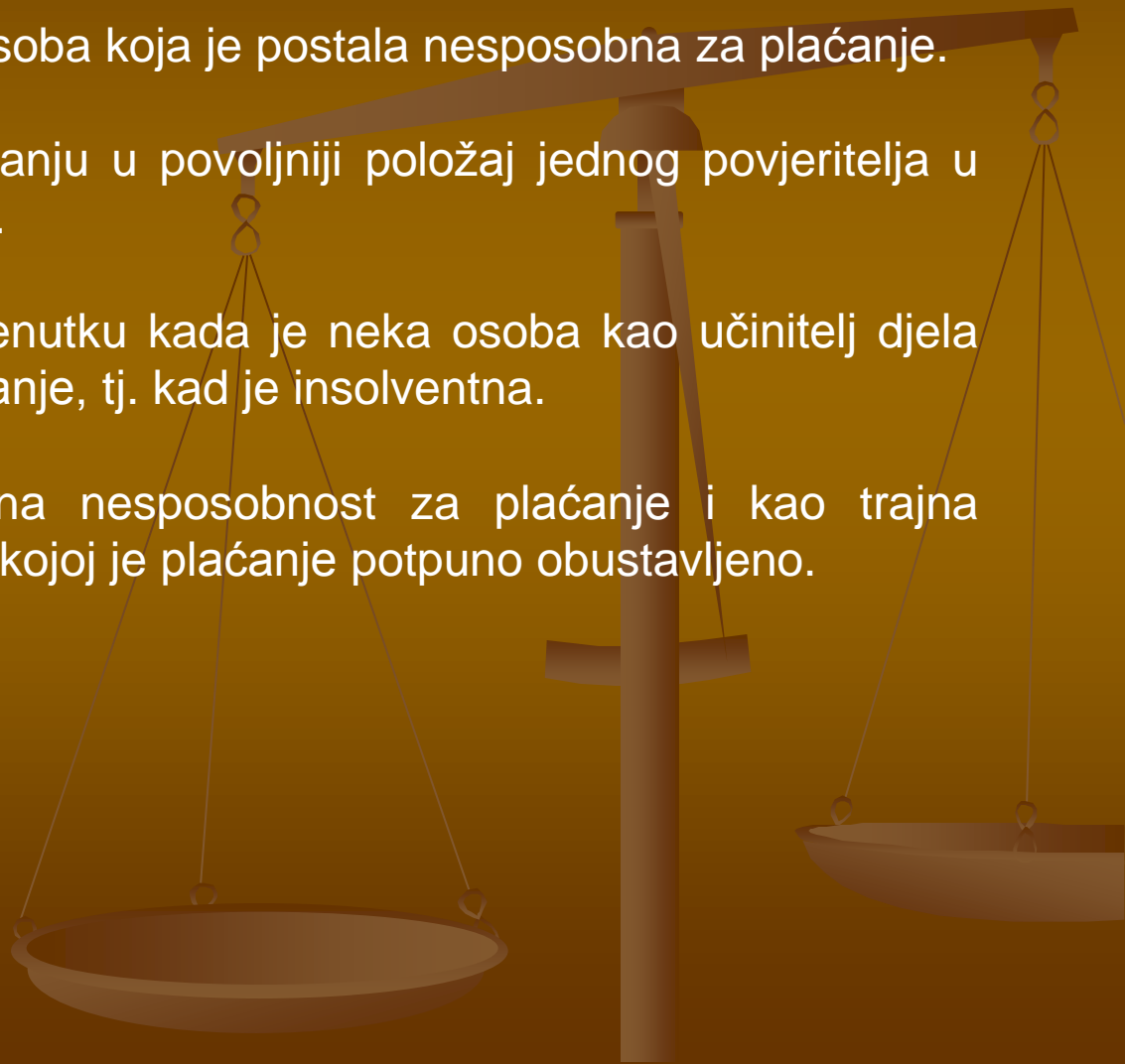
Ovo krivično djelo čini ko znajući da je postao nesposoban za plaćanje isplatom duga ili na drugi način stavi kojeg povjeritelja u povoljniji položaj i time ošteti najmanje jednog od svojih povjeritelja.

Učinitelj može biti svaka osoba koja je postala nesposobna za plaćanje.

Radnja se sastoji u stavljanju u povoljniji položaj jednog povjeritelja u odnosu na druge povjeritelje.

Radnja se poduzima u trenutku kada je neka osoba kao učinitelj djela postala nesposobna za plaćanje, tj. kad je insolventna.

Ona može biti privremena nesposobnost za plaćanje i kao trajna nesposobnost za plaćanje u kojoj je plaćanje potpuno obustavljeno.

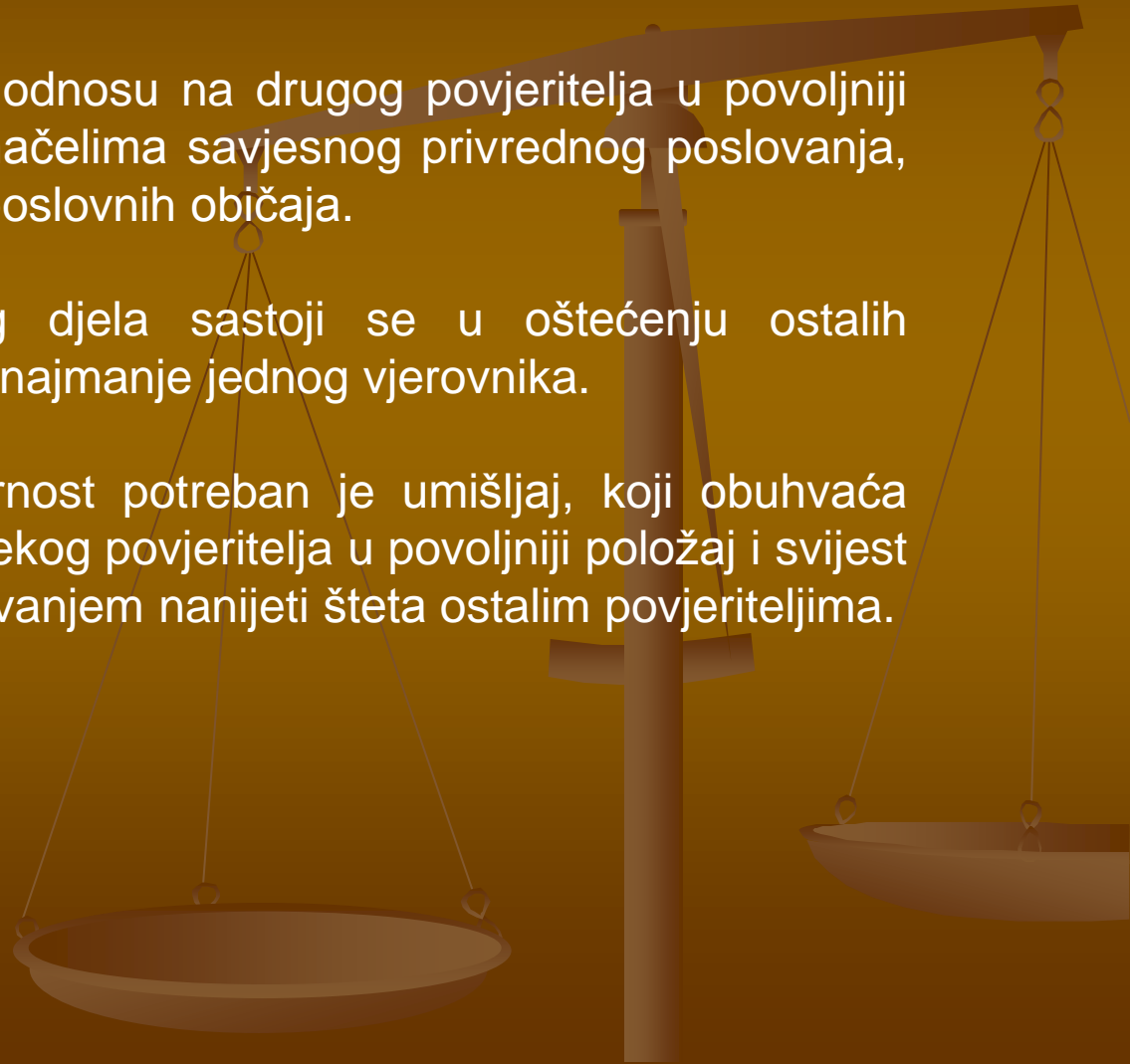

Insolventnost može dovesti do otvaranja stečajnog postupka u kojem slučaju je zakonom utvrđen redoslijed i način namirenja vjerovnika iz stečajne mase.

Stavljanje jednog u odnosu na drugog povjeritelja u povoljniji položaj protivno je načelima savjesnog privrednog poslovanja, poslovnog morala i poslovnih običaja.

Posljedica krivičnog djela sastoji se u oštećenju ostalih vjerovnika, odnosno najmanje jednog vjerovnika.

Za krivičnu odgovornost potreban je umišljaj, koji obuhvaća svijest o stavljanju nekog povjeritelja u povoljniji položaj i svijest da će se tim pogodovanjem nanijeti šteta ostalim povjeriteljima.

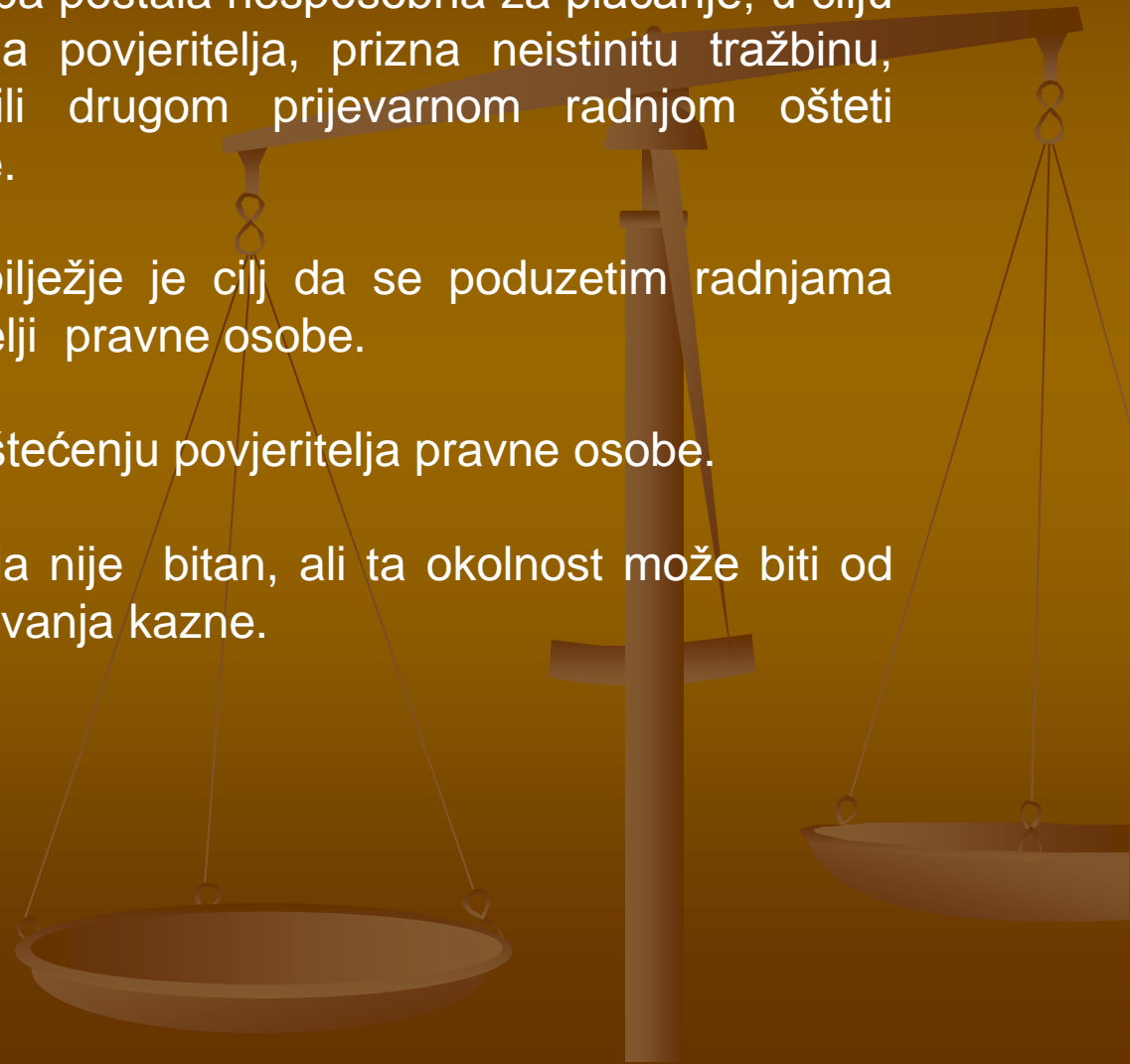

Teži oblik ovog djela čini odgovorna osoba u pravnoj osobi koja znajući da je pravna osoba postala nesposobna za plaćanje, u cilju izigravanja ili oštećenja povjeritelja, prizna neistinitu tražbinu, sastavi lažni ugovor ili drugom prijevarnom radnjom oštetiti povjeritelja pravne osobe.

Posebno subjektivno obilježje je cilj da se poduzetim radnjama izigraju ili oštete povjeritelji pravne osobe.

Posljedica se sastoji u oštećenju povjeritelja pravne osobe.

Broj oštećenih povjeritelja nije bitan, ali ta okolnost može biti od značaja prilikom odmjeravanja kazne.

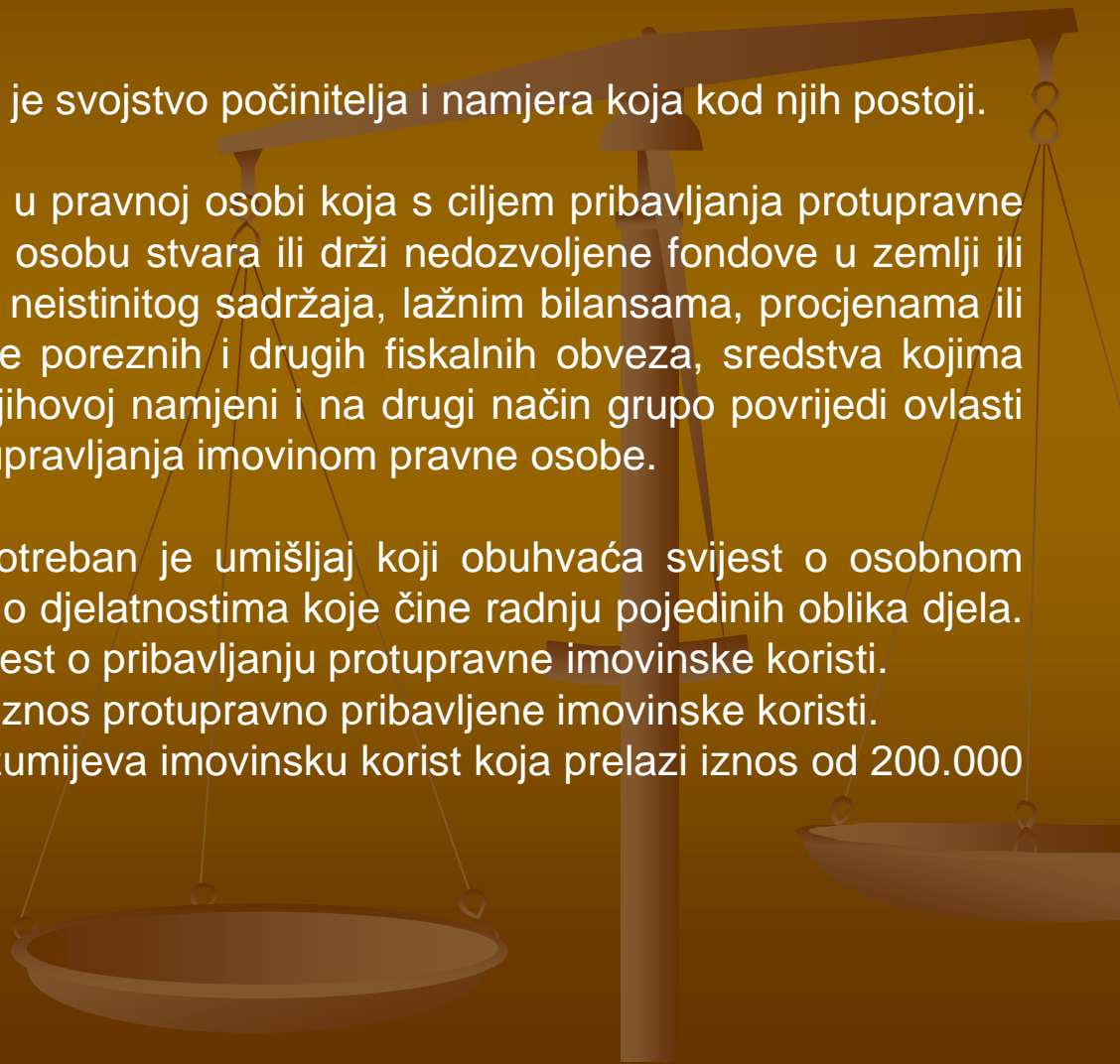
ZLOUPOTREBA OVLASTI U PRIVREDNOM POSLOVANJU

Ovo je tipično djelo privrednog kriminala koje obuhvaća nekoliko u osnovi samostalnih krivičnih djela.

Zajedničko svim tim djelima je svojstvo počinitelja i namjera koja kod njih postoji.

Djelo čini odgovorna osoba u pravnoj osobi koja s ciljem pribavljanja protupravne imovinske koristi za pravnu osobu stvara ili drži nedozvoljene fondove u zemlji ili izvan nje, sastavlja isprave neistinitog sadržaja, lažnim bilansama, procjenama ili inventurom, uskrati plaćanje poreznih i drugih fiskalnih obveza, sredstva kojima raspolaže koristi protivno njihovoj namjeni i na drugi način grupno povrijedi ovlasti raspolaganja, korištenja ili upravljanja imovinom pravne osobe.

Za krivičnu odgovornost potreban je umišljaj koji obuhvaća svijest o osobnom svojstvu počinitelja i svijest o djelatnostima koje čine radnju pojedinih oblika djela. Pored umišljaja postoji i svijest o pribavljanju protupravne imovinske koristi. Kvalifikatornu okolnost čini iznos protupravno pribavljene imovinske koristi. Teži oblik ovog djela podrazumijeva imovinsku korist koja prelazi iznos od 200.000 KM.

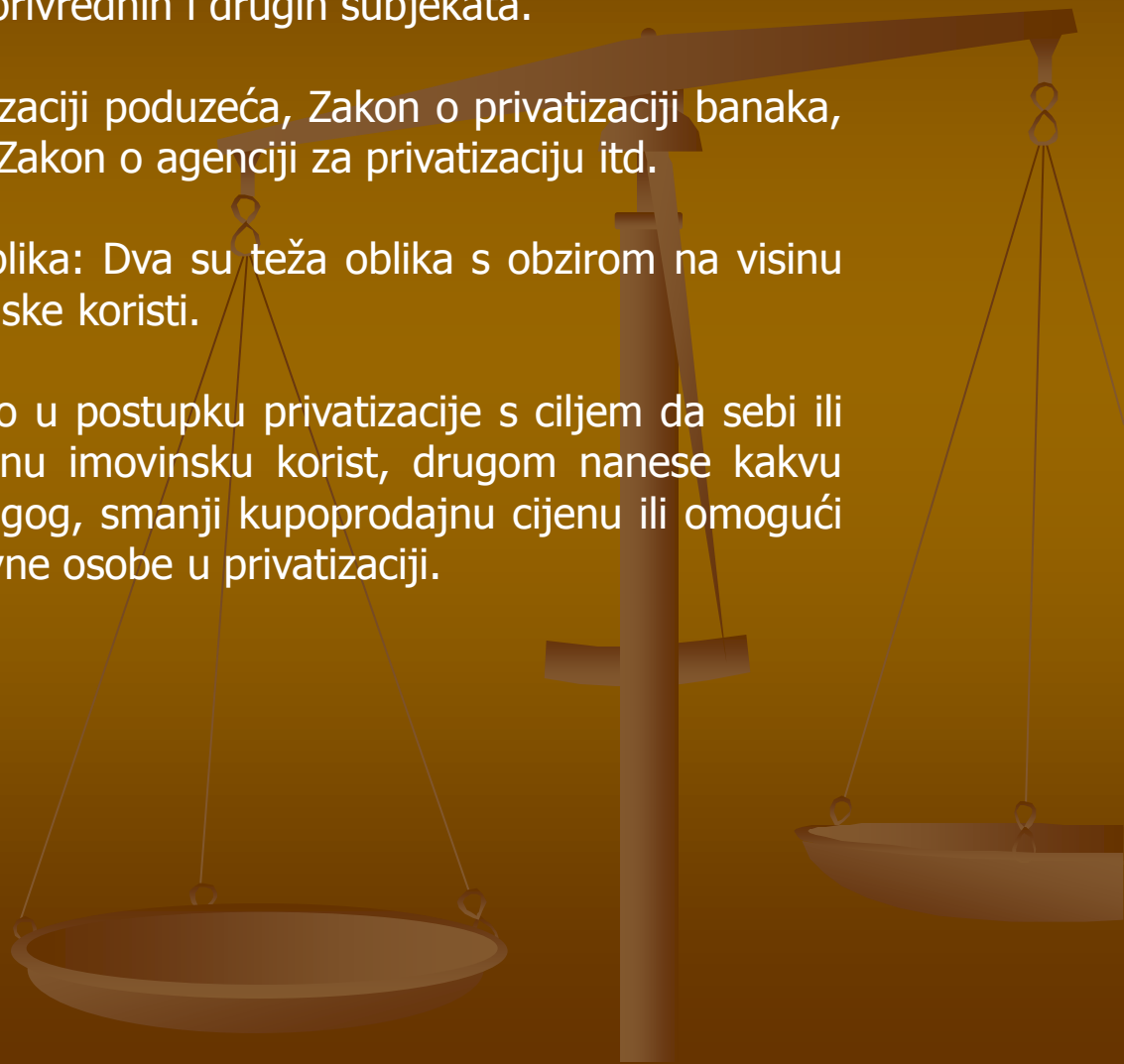
ZLOUPOTREBA U POSTUPKU PRIVATIZACIJE

Ovo je novo krivično djelo u našem krivičnom zakonodavstvu. Radi se o različitim oblicima zloupotrebe u postupku privatizacije prilikom utvrđivanja stvarne vrijednosti privrednih i drugih subjekata.

Izvori prava su: Zakon o privatizaciji poduzeća, Zakon o privatizaciji banaka, Zakon o privrednim društvima, Zakon o agenciji za privatizaciju itd.

Ovo krivično djelo ima četiri oblika: Dva su teža oblika s obzirom na visinu protupravno pribavljenje imovinske koristi.

Osnovni oblik ovog djela čini ko u postupku privatizacije s ciljem da sebi ili drugoj osobi pribavi protupravnu imovinsku korist, drugom nanese kakvu štetu ili teže povrijedi prava dugog, smanji kupoprodajnu cijenu ili omogući kupnju znatno ispod cijene pravne osobe u privatizaciji.

Počinitelj može biti svaka osoba, ali će to s obzirom na karakter djela biti osoba koja ima stanovita ovlaštenja u pravnoj osobi.

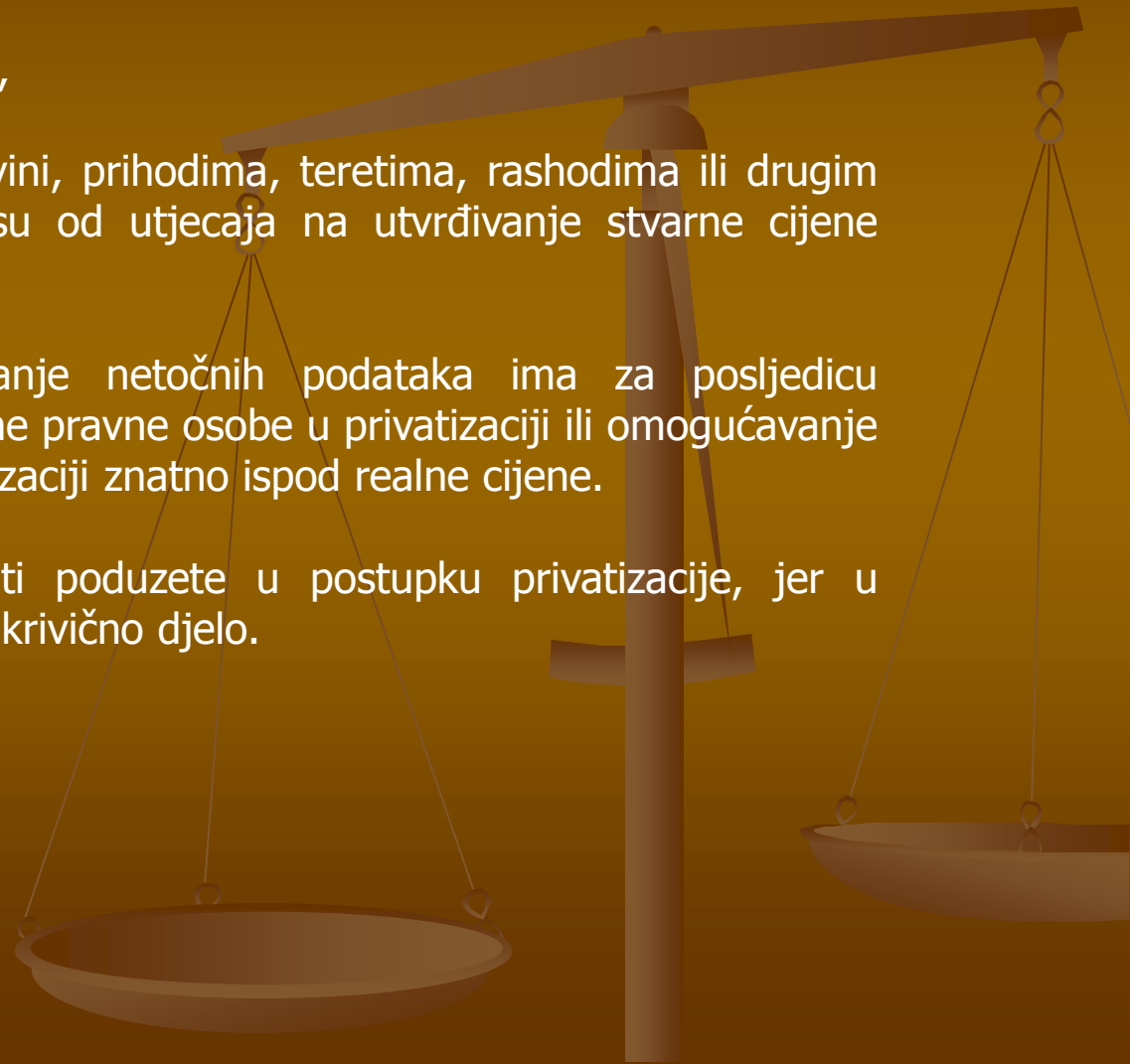
Radnja krivičnog djela alternativno je određena i to kao:

1) davanje netočnih podataka,

2) skrivanje podataka o imovini, prihodima, teretima, rashodima ili drugim pravima i činjenicama koji su od utjecaja na utvrđivanje stvarne cijene pravne osobe u privatizaciji.

Skrivanje podataka ili davanje netočnih podataka ima za posljedicu smanjenje kupoprodajne cijene pravne osobe u privatizaciji ili omogućavanje kupnje pravne osobe u privatizaciji znatno ispod realne cijene.

Navedene radnje moraju biti poduzete u postupku privatizacije, jer u protivnom neće postojati ovo krivično djelo.

Za krivičnu odgovornost potreban je umišljaj, kojim je obuhvaćena svijest o konkretnom obliku radnje počinjenja, dok subjektivno obilježje djela predstavlja postupanje s određenim ciljem, to je da se određenoj pravnoj osobi ili sebi pribavi kakva korist, da se drugom nanese šteta i teže povrijede prava drugoga.

Teži oblik ovog djela postoji ako je zloupotrebom u postupku privatizacije pribavljena imovinska korist ili prouzrokovana šteta koja prelazi 300.000 KM.

Kvalifikatorne okolnosti su visina pribavljene imovinske koristi ili prouzrokovane štete. Tad je dovoljan nehat za počinitelja.

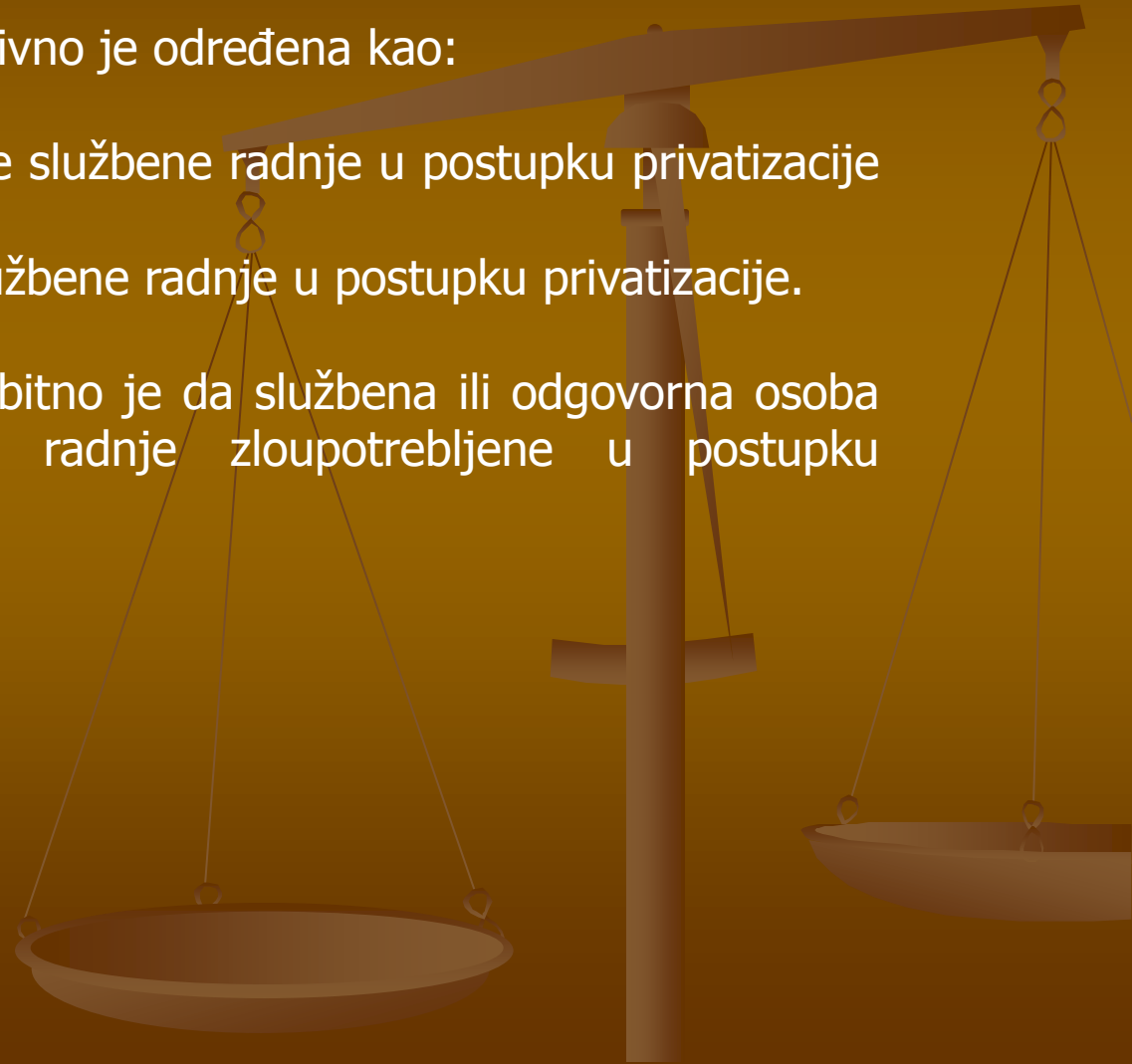
Najteži oblik ovog djela je ako je u postupku privatizacije pribavljena imovinska korist ili prouzrokovana šteta koja prelazi 800.000 KM.

Poseban oblik zloupotrebe u postupku privatizacije obuhvaća različite oblike zloupotrebe službenog položaja ili ovlasti.

Radnja počinjenja alternativno je određena kao:

- 1) poduzimanje ili činjenje službene radnje u postupku privatizacije i
- 2) propuštanje činjenja službene radnje u postupku privatizacije.

Za postojanje ovog djela bitno je da službena ili odgovorna osoba zna da su počinjenje radnje zloupotrebijene u postupku privatizacije.

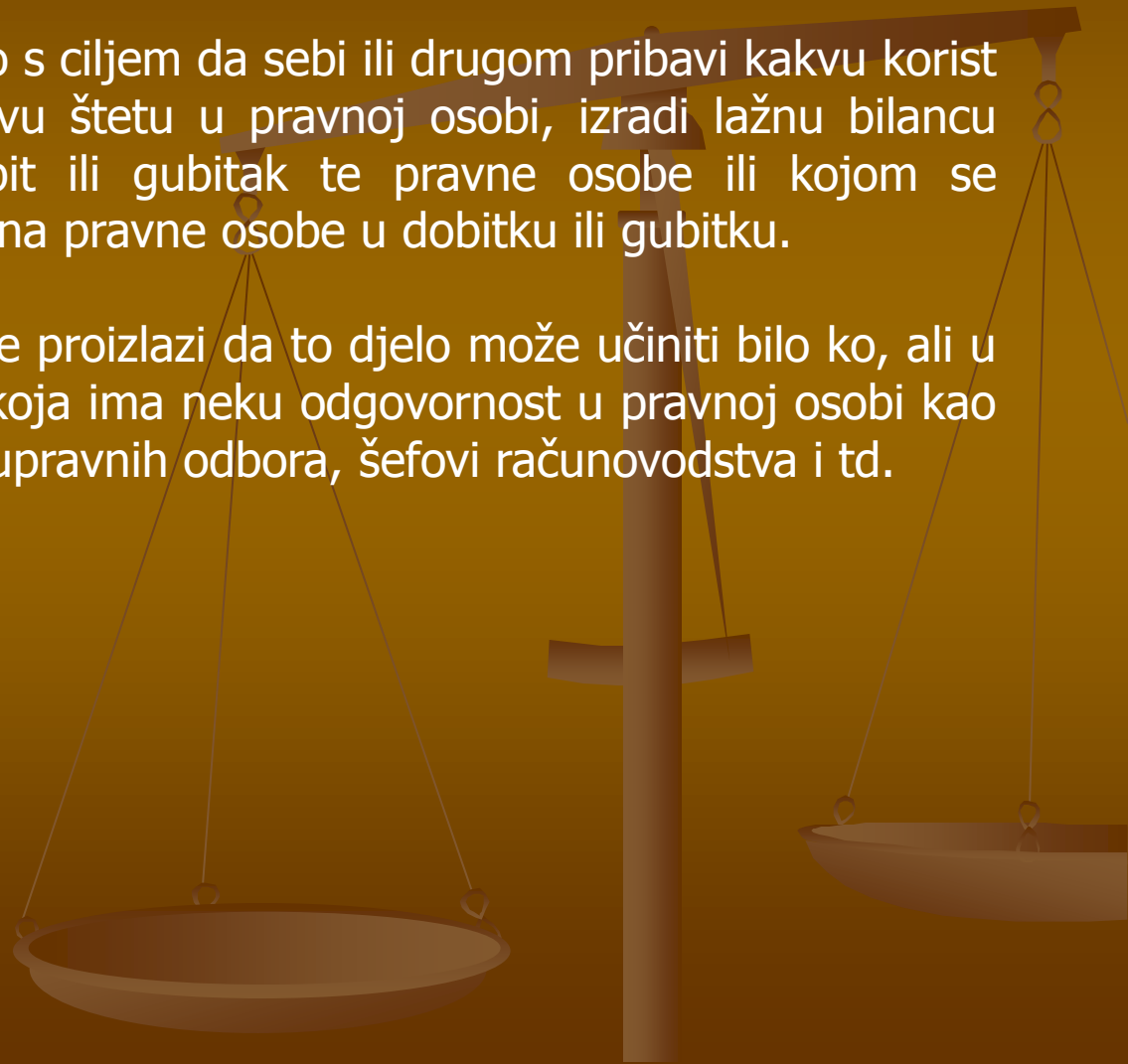

IZRADA LAŽNE BILANCE

Krivično djelo izrada lažne bilance uvedeno je reformama krivičnog zakonodavstva.

Ovo krivično djelo čini ko s ciljem da sebi ili drugom pribavi kakvu korist ili da drugom učini kakvu štetu u pravnoj osobi, izradi lažnu bilancu kojom se utvrđuje dobit ili gubitak te pravne osobe ili kojom se utvrđuje udio svakog člana pravne osobe u dobitku ili gubitku.

Iako iz zakonske odredbe proizlazi da to djelo može učiniti bilo ko, ali u pravilu to će biti osoba koja ima neku odgovornost u pravnoj osobi kao što su direktori, članovi upravnih odbora, šefovi računovodstva i td.

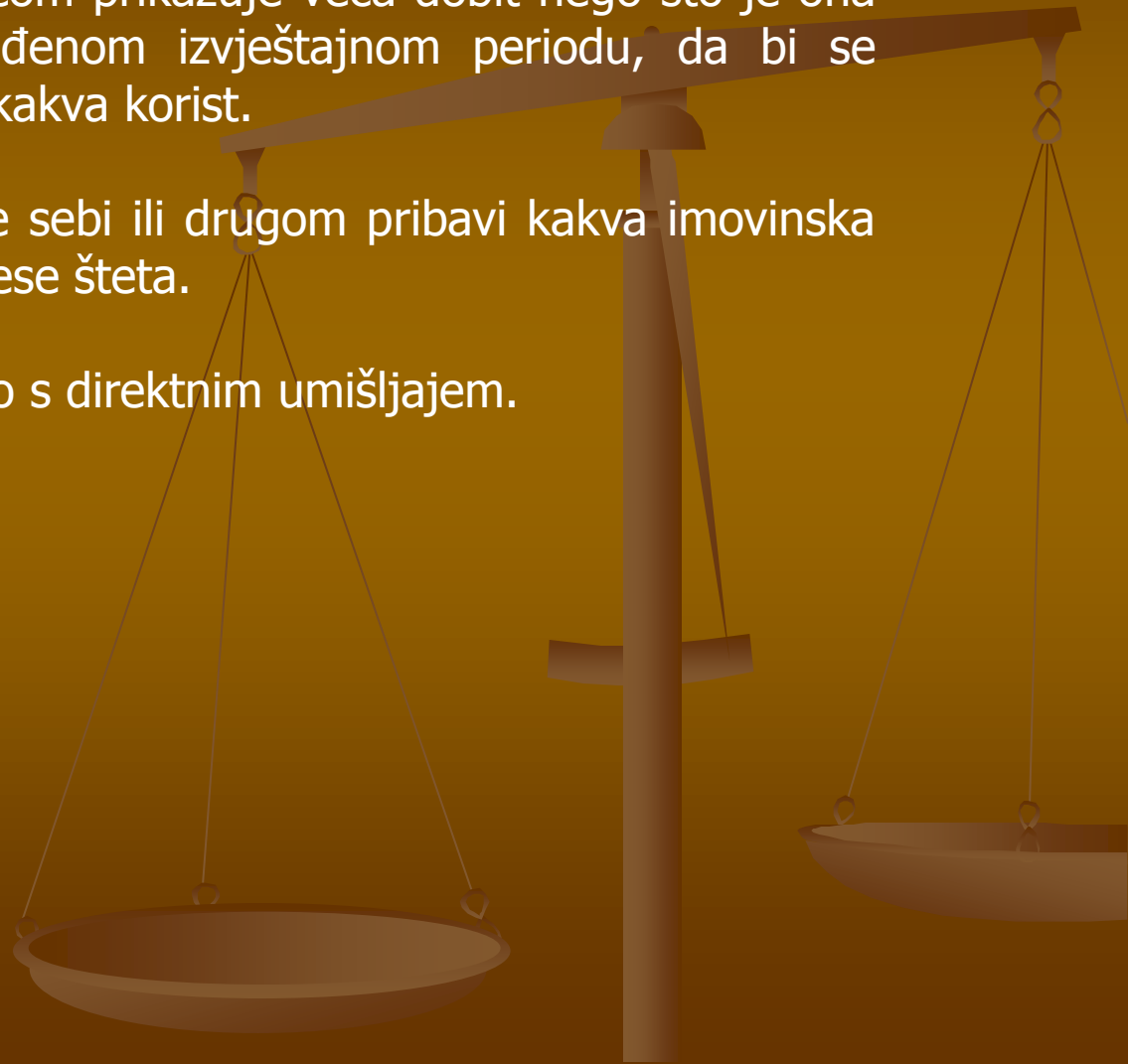

Radnja učinjenja sastoji se u izradi lažne bilance kojom se utvrđuje dobit ili gubitak pravne osobe.

Uglavnom se lažnom bilancom prikazuje veća dobit nego što je ona stvarno ostvarena u određenom izvještajnom periodu, da bi se učešćem u dobiti pribavila kakva korist.

Djelo se čini s ciljem da se sebi ili drugom pribavi kakva imovinska korist ili da se drugom nanese šteta.

Djelo se može počiniti samo s direktnim umišljajem.

ZLOUPOTREBA PROCJENE

I ovo je novo krivično djelo u našem krivičnom zakonodavstvu. Smisao inkriminacije odnosi se na zloupotrebu procjene vrijednosti da se sankcioniranjem takvih djelatnosti sprječava i suzbija moguća zloupotreba prilikom procjene vrijednosti imovine pravnih osoba od strane ovlaštenih procjenitelja.

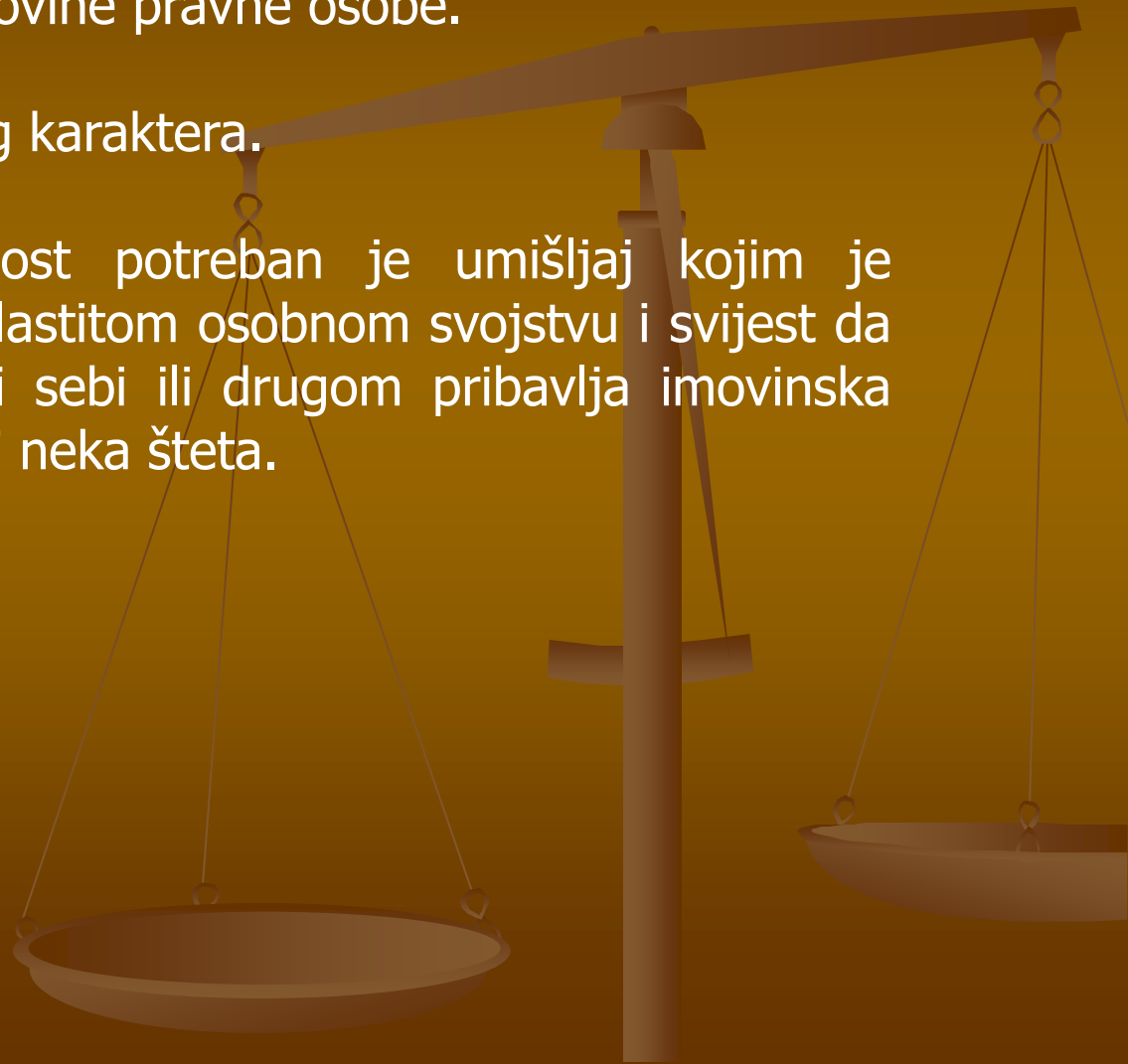
Ovo krivično djelo ima tri oblika i to jedan osnovni i dva teža oblika koji su kvalificirani pribavljanjem imovinske koristi ili prouzročenjem štete, tj. visinom imovinske koristi, odnosno počinjene štete.

Djelo čini ovlaštena procjenitelj koji zloupotrijebi svoju ovlast prilikom procjene vrijednosti imovine i time pribavi drugom kakvu imovinsku korist ili drugom nanese štetu.

Počinitelj može biti samo ovlaštenu procjenitelj koji vrši procjenu vrijednosti imovine pravne osobe.

Ovo je djelo blanketnog karaktera.

Za krivičnu odgovornost potreban je umišljaj kojim je obuhvaćena svijest o vlastitom osobnom svojstvu i svijest da se zloputrebom ovlasti sebi ili drugom pribavlja imovinska korist ili drugom nanosi neka šteta.

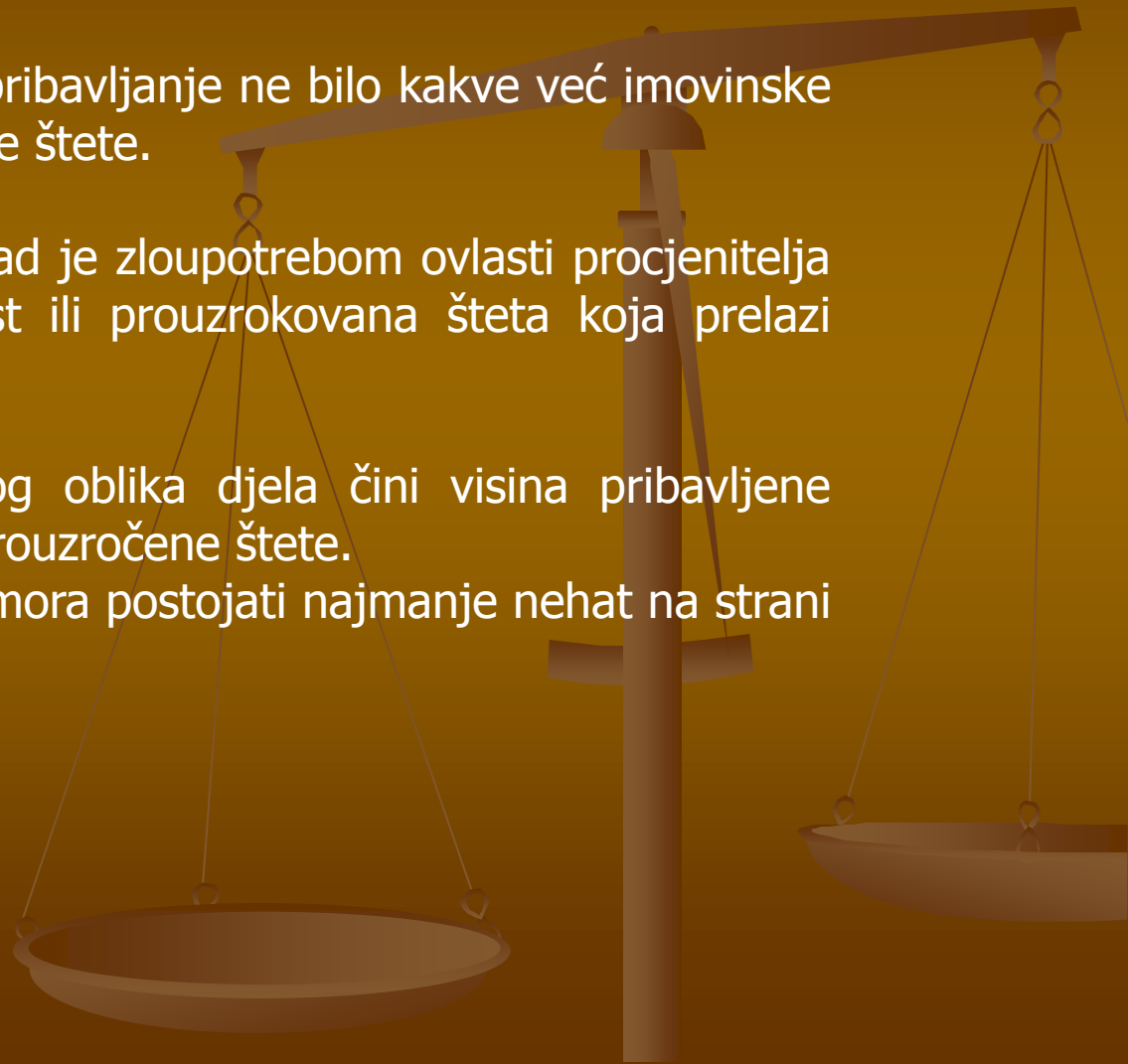
Teži oblik ovog djela postoji kad je zloupotrebom ovlasti procjenitelja pribavljena imovinska korist ili prouzrokovana šteta koja prelazi 10.000 KM.

Kvalifikatorne okolnosti su pribavljanje ne bilo kakve već imovinske koristi i visina prouzrokovane štete.

Najteži oblik djela postoji kad je zloupotrebom ovlasti procjenitelja pribavljena imovinska korist ili prouzrokovana šteta koja prelazi 50.000 KM.

Kvalifikatornu okolnost ovog oblika djela čini visina pribavljene imovinske koristi ili težina prouzročene štete.

U odnosu na ove okolnosti mora postojati najmanje nehat na strani počinitelja.

PRIJEVARA U PRIVREDNOM POSLOVANJU

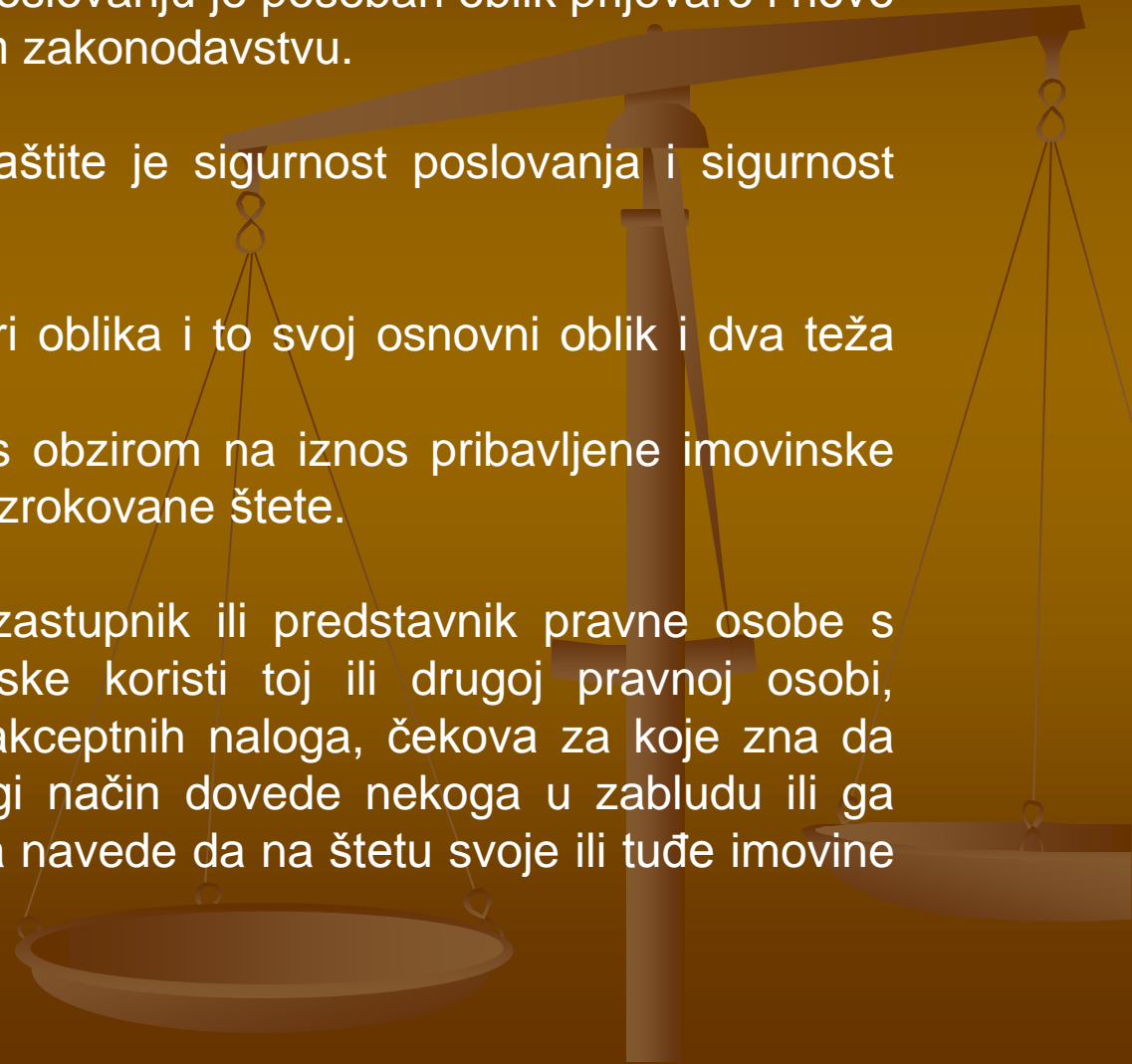
Prijevara u privrednom poslovanju je poseban oblik prijevare i novo je krivično djelo u krivičnom zakonodavstvu.

Objekt krivičnopravne zaštite je sigurnost poslovanja i sigurnost platnog prometa.

Ovo krivično djelo ima tri oblika i to svoj osnovni oblik i dva teža oblika.

Teži oblici su određeni s obzirom na iznos pribavljene imovinske koristi, odnosno iznos prouzrokovane štete.

Ovo djelo čini ko kao zastupnik ili predstavnik pravne osobe s ciljem pribavljanja imovinske koristi toj ili drugoj pravnoj osobi, upotrebom nenaplativnih akceptnih naloga, čekova za koje zna da nemaju pokriće ili na drugi način dovede nekoga u zabludu ili ga održava u zabludi i time ga navede da na štetu svoje ili tuđe imovine nešto učini ili ne učini.

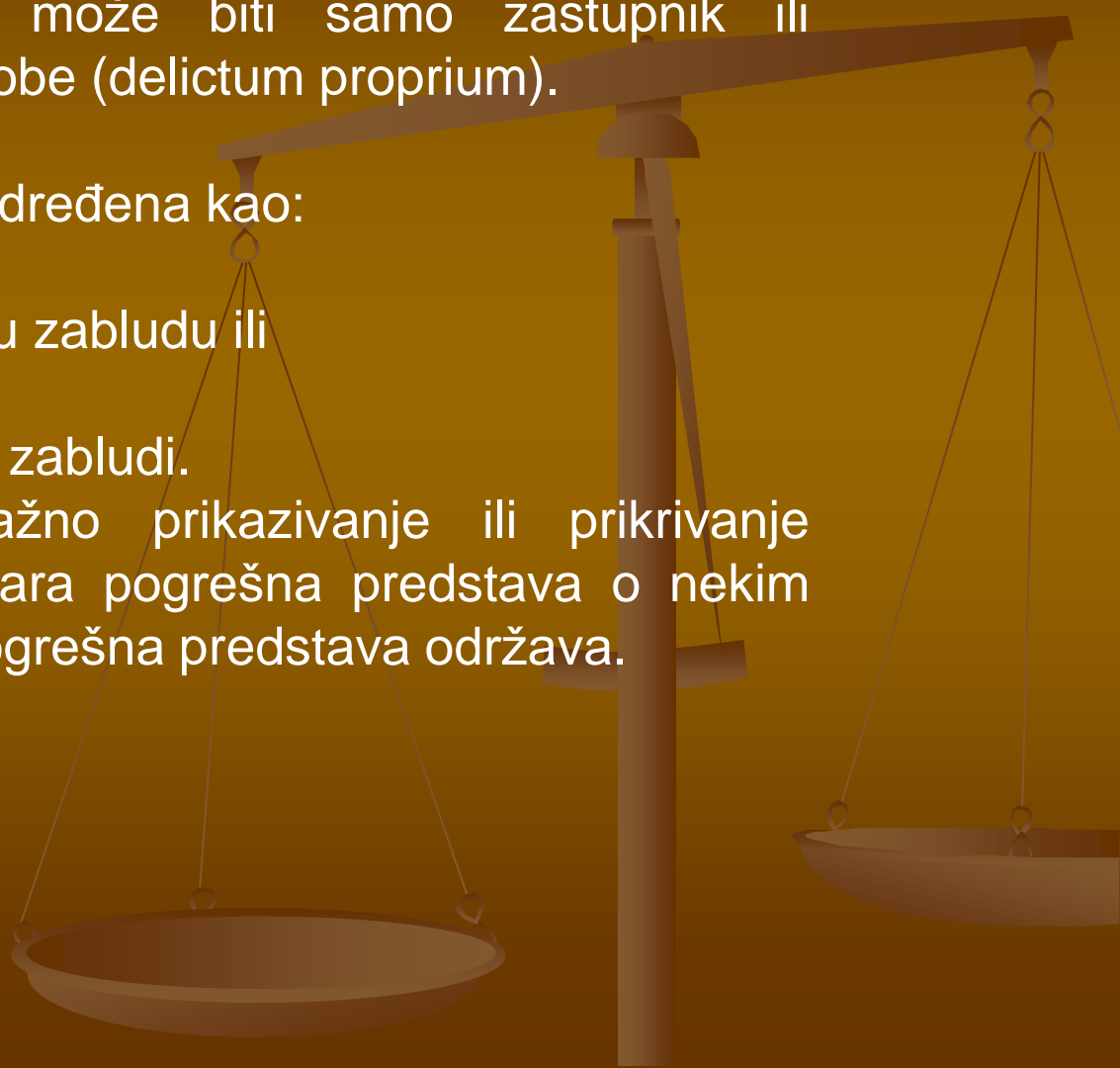
Učinitelj ovog djela može biti samo zastupnik ili predstavnik pravne osobe (delictum proprium).

Radnja je alternativno određena kao:

1) dovođenje nekoga u zabludu ili

2) održavanje nekog u zabludi.

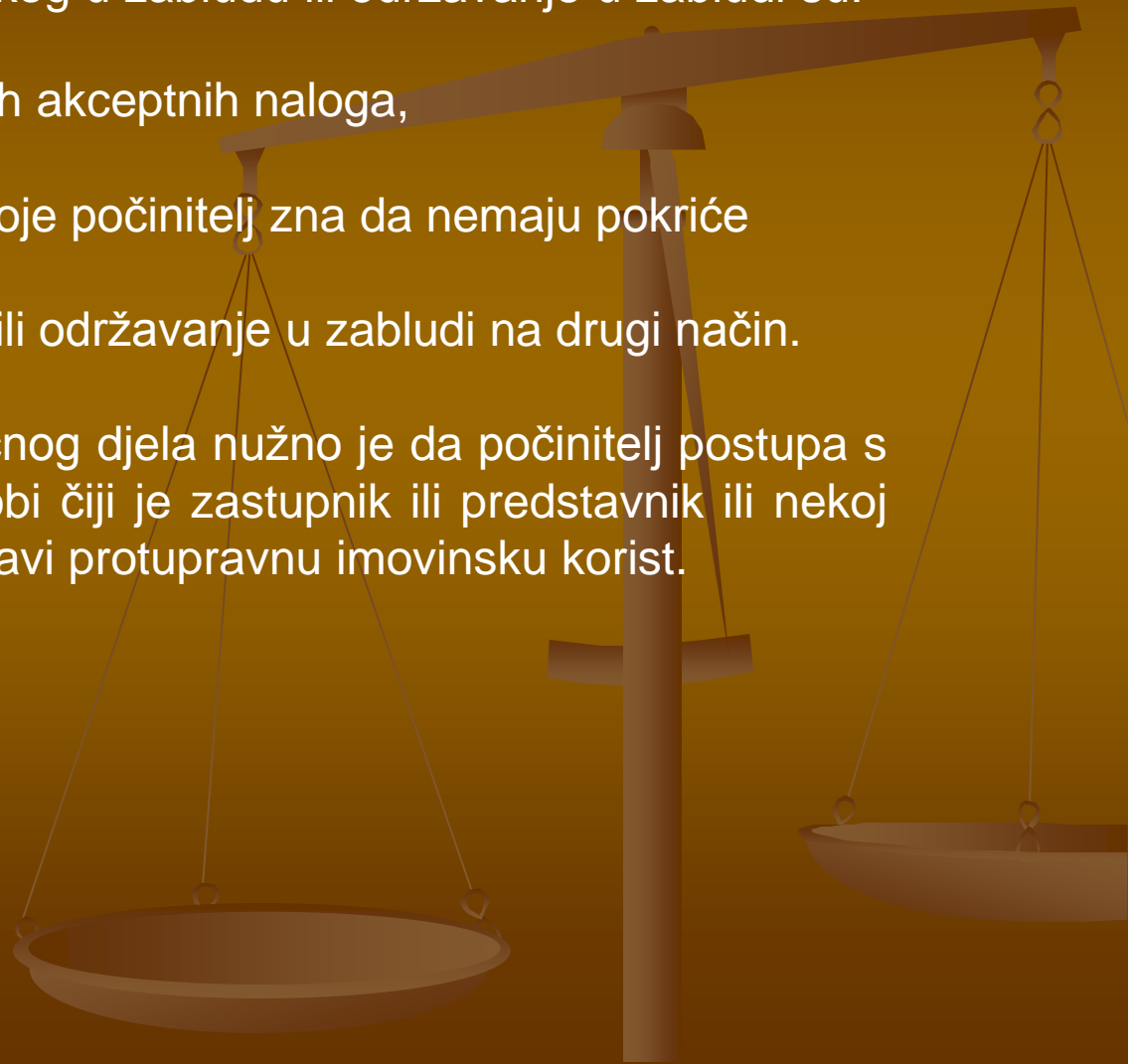
To podrazumijeva lažno prikazivanje ili prikrivanje činjenica čime se stvara pogrešna predstava o nekim činjenicama ili se ta pogrešna predstava održava.

Kao načini dovođenja nekog u zabludu ili održavanje u zabludi su:

- 1) upotreba nenaplativnih akceptnih naloga,
- 2) upotreba čekova za koje počinitelj zna da nemaju pokriće
- 3) dovođenje u zabludu ili održavanje u zabludi na drugi način.

Za postojanje ovog krivičnog djela nužno je da počinitelj postupa s ciljem da toj pravnoj osobi čiji je zastupnik ili predstavnik ili nekoj drugoj pravnoj osobi pribavi protupravnu imovinsku korist.

To posebno subjektivno obilježja mora postojati u vrijeme počinjenja djela.

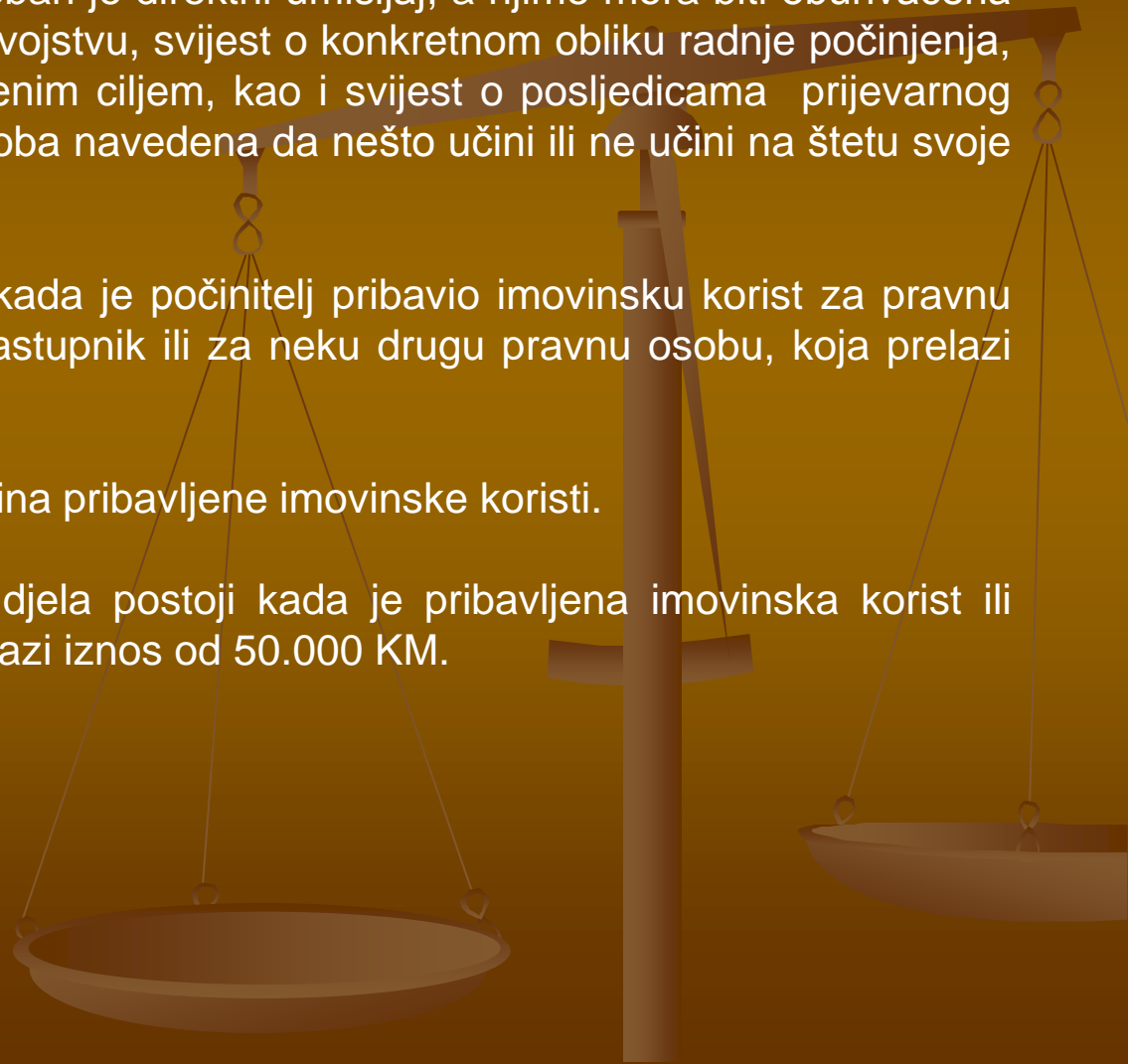
Za postojanje dovršenog krivičnog djela nije potrebno da je došlo do pribavljanja imovineke koristi.

Za krivičnu odgovornost potreban je direktni umišljaj, a njime mora biti obuhvaćena svijest o vlastitom osobnom svojstvu, svijest o konkretnom obliku radnje počinjenja, svijest o postupanju s određenim ciljem, kao i svijest o posljedicama prijevarnog postupanja, tj. da je druga osoba navedena da nešto učini ili ne učini na štetu svoje ili tuđe imovine.

Teži oblik ovog djela postoji kada je počinitelj pribavio imovinsku korist za pravnu osobu čiji je predstavnik ili zastupnik ili za neku drugu pravnu osobu, koja prelazi iznos 10.000 KM.

Kvalifikatorne okolnosti su visina pribavljene imovinske koristi.

Najteži oblik ovog krivičnog djela postoji kada je pribavljena imovinska korist ili prouzrokovana šteta koja prelazi iznos od 50.000 KM.

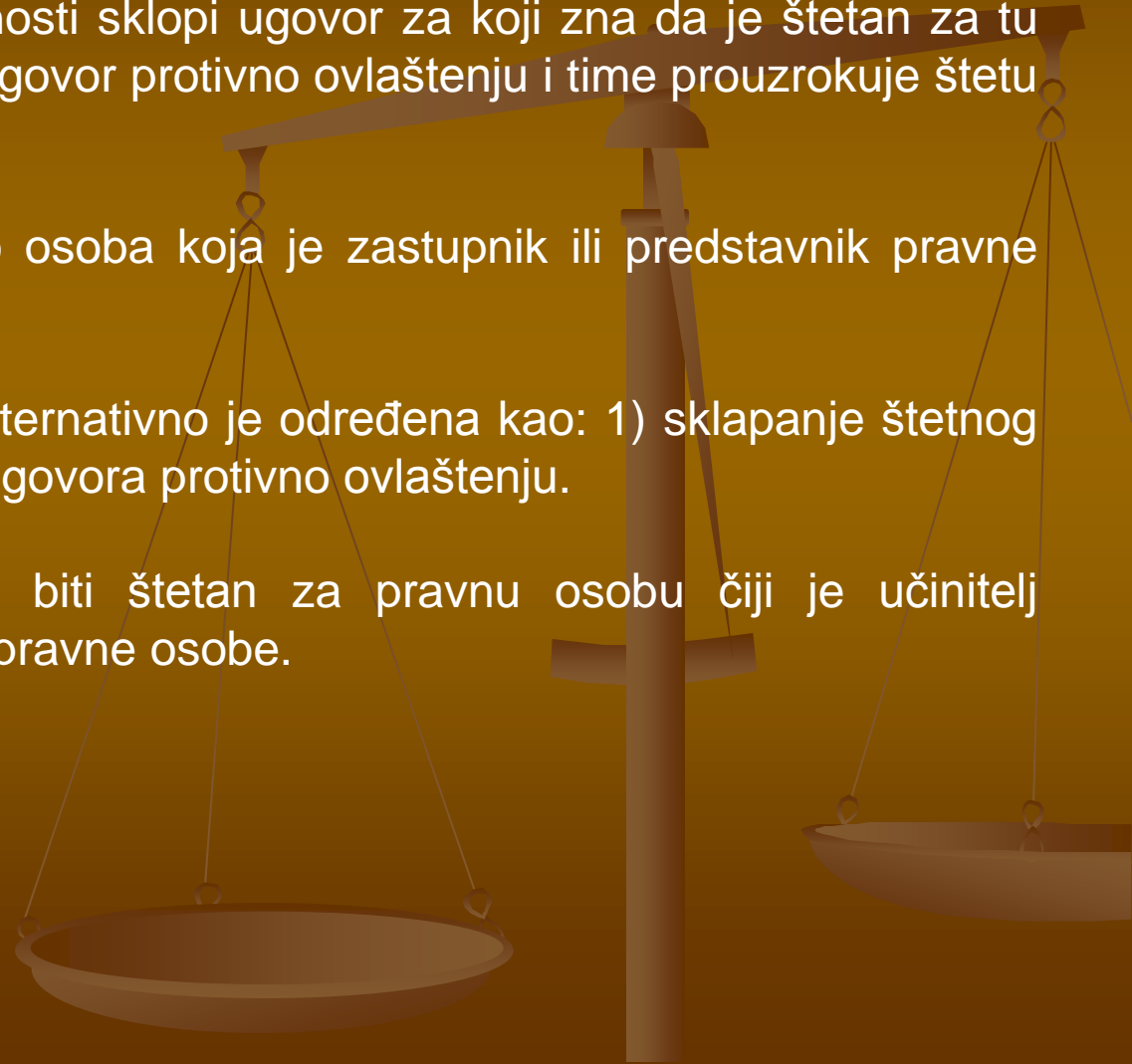
SKLAPANJE ŠTETNOG UGOVORA

Ovo krivično djelo čini ko kao predstavnik ili zastupnik pravne osobe u njezinoj privrednoj aktivnosti sklopi ugovor za koji zna da je štetan za tu pravnu osobu, ili sklopi ugovor protivno ovlaštenju i time prouzrokuje štetu pravnoj osobi.

Učinitelj može biti samo osoba koja je zastupnik ili predstavnik pravne osobe.

Radnja krivičnog djela alternativno je određena kao: 1) sklapanje štetnog ugovora ili 2) sklapanje ugovora protivno ovlaštenju.

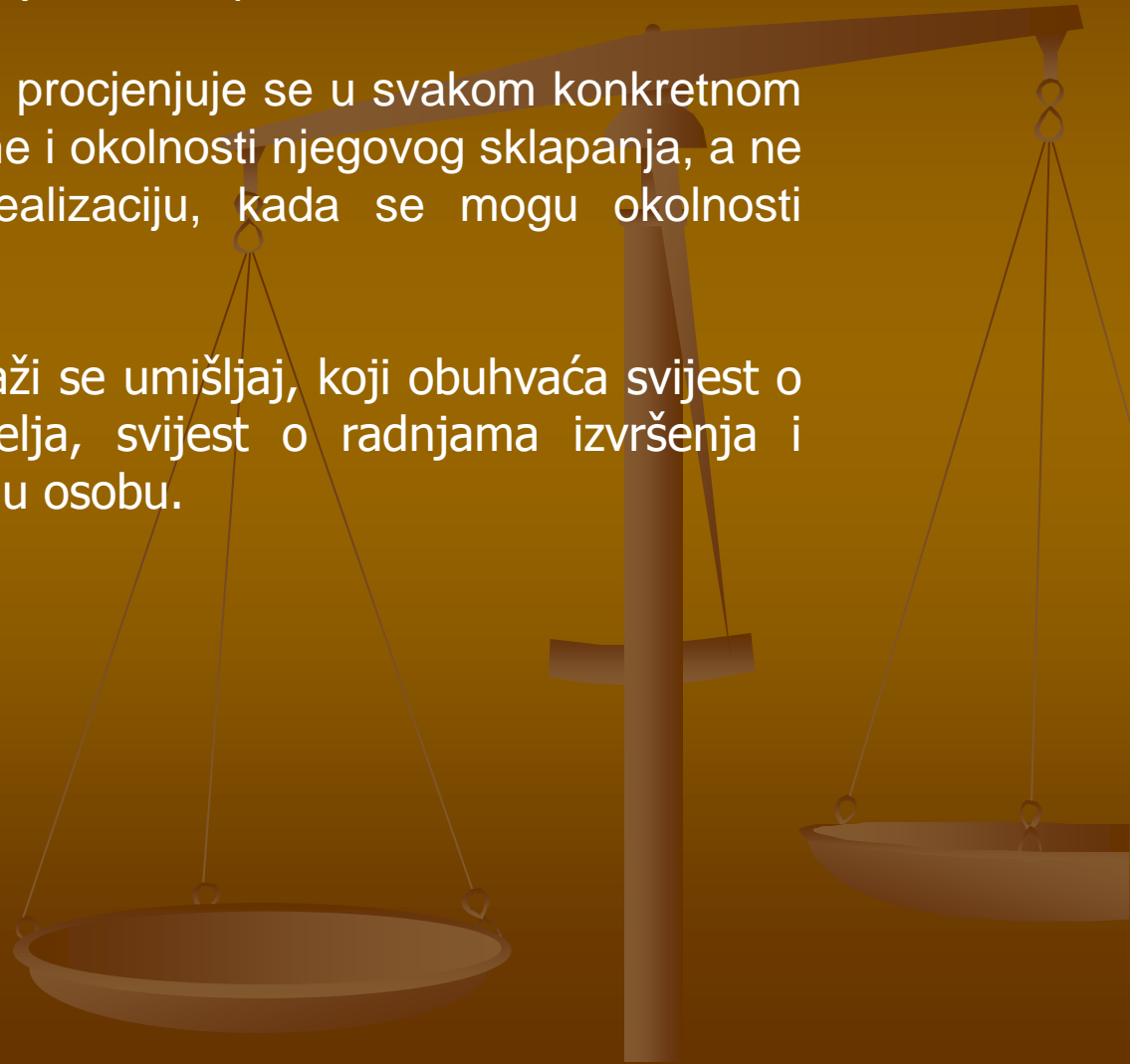
Sklopljeni ugovor mora biti štetan za pravnu osobu čiji je učinitelj predstavnik ili zastupnik pravne osobe.

Za postojanje djela potreban je i subjektivni element koji se ogleda u tome da počinitelj zna da je sklopljeni ugovor štetan za pravnu osobu koju predstavlja ili zastupa.

Da li je ugovor štetan ili ne procjenjuje se u svakom konkretnom slučaju s obzirom na vrijeme i okolnosti njegovog sklapanja, a ne s obzirom na njegovu realizaciju, kada se mogu okolnosti promijeniti.

Za krivičnu odgovornost traži se umišljaj, koji obuhvaća svijest o osobnom svojstvu počinitelja, svijest o radnjama izvršenja i svijest o posljedici za pravnu osobu.

Nužno je da je počinitelj znao da je ugovor koji zaključuje štetan za pravnu osobu koju zastupa ili predstavlja.

Teži oblik ovog djela postoji ako je počinitelj primio protupravnu korist ili obećanje koristi ili ako je izvršenjem djela prouzrokovana šteta u iznosu koji prelazi 200.000 KM.

Kvalifikatorna okolnost je primanje mita za zaključenje štetnog ugovora, što znači da se radi o dva krivična djela koja je zakonodavac spojio u jedno složeno krivično djelo, a druga je visina štete koja je nanesena pravnoj osobi.

Za prvu okolnost zahtjeva se umišljaj počinitelja, a za težu posljedicu dovoljan je i nehat.

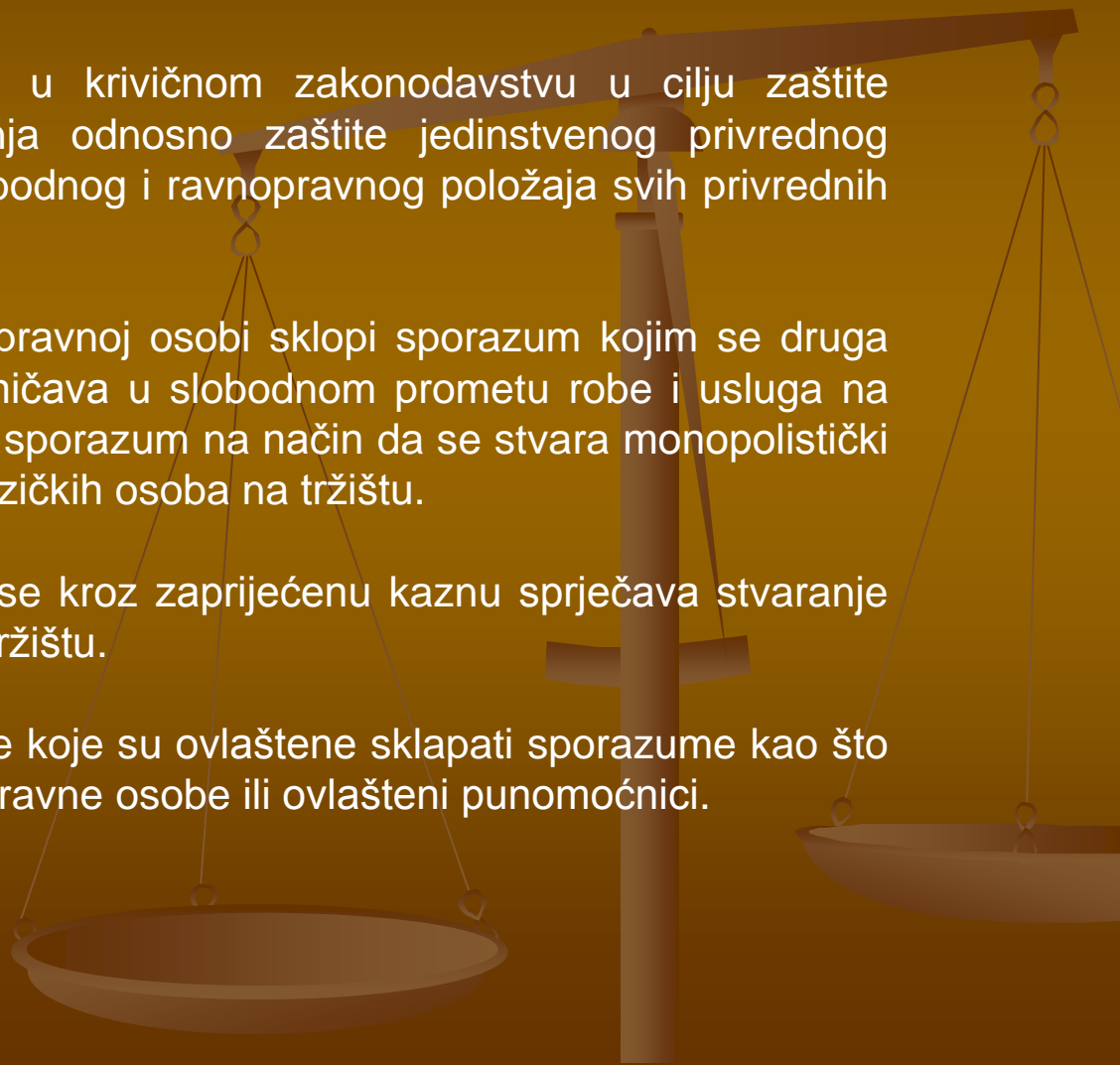
STVARANJE MONOPOLISTIČKOG POLOŽAJA NA TRŽIŠTU

Ova se inkriminacija nalazi u krivičnom zakonodavstvu u cilju zaštite slobodnog tržišnog natjecanja odnosno zaštite jedinstvenog privrednog područja i omogućavanje slobodnog i ravnopravnog položaja svih privrednih subjekata.

Ovo krivično djelo čini ko u pravnoj osobi sklopi sporazum kojim se druga pravna ili fizička osoba ograničava u slobodnom prometu robe i usluga na određenom području ili sklopi sporazum na način da se stvara monopolistički položaj određenih pravnih ili fizičkih osoba na tržištu.

Smisao ove inkriminacije da se kroz zapriječenu kaznu sprječava stvaranje monopolističkog položaja na tržištu.

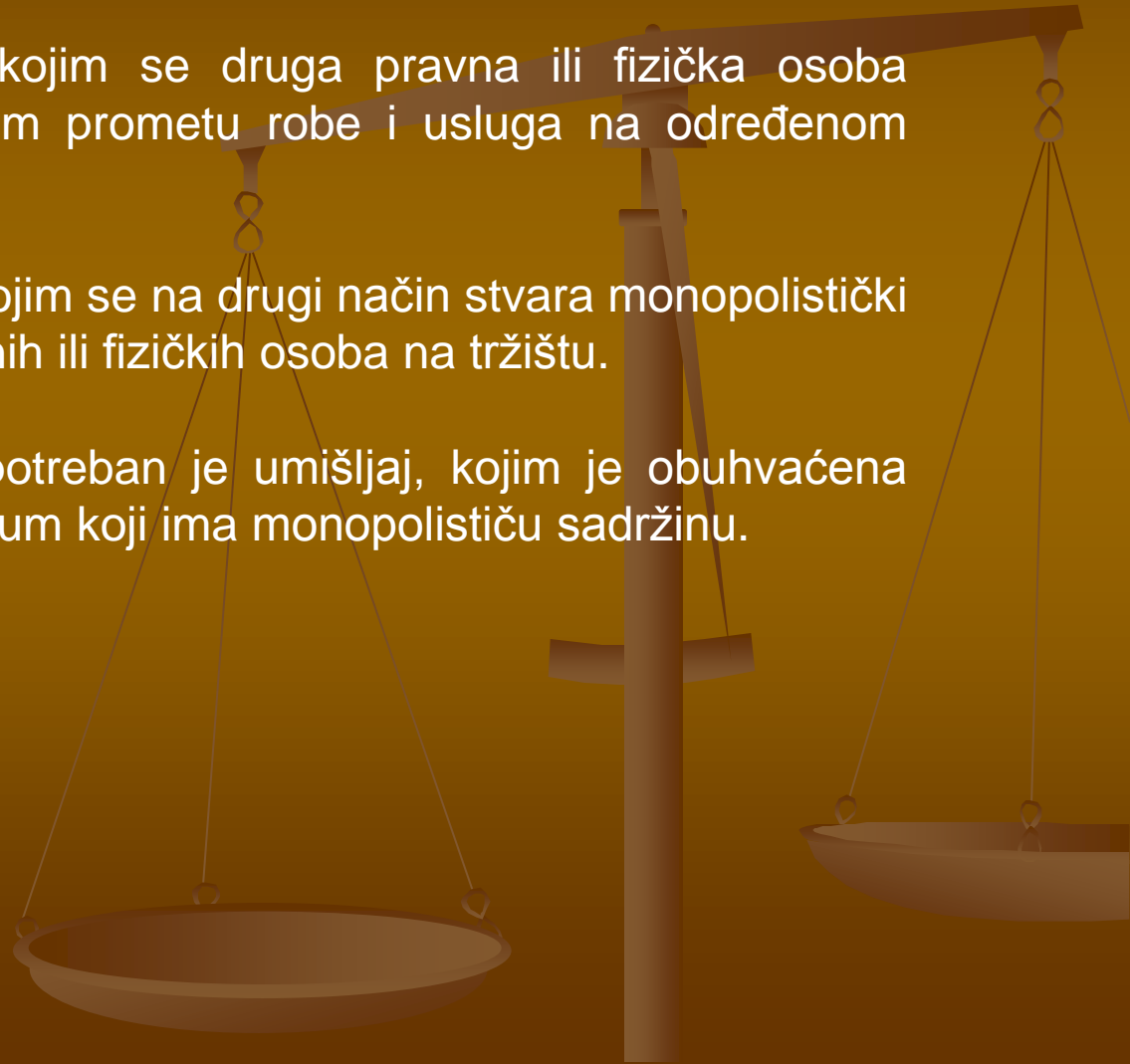
Počinitelji ovog djela su osobe koje su ovlaštene sklapati sporazume kao što su prdstavnici ili zastupnici pravne osobe ili ovlaštteni punomoćnici.

Radnja počinjenja alternativno je određena i to kao:

- 1) sklapanje sporazuma kojim se druga pravna ili fizička osoba ograničava u slobodnom prometu robe i usluga na određenom tržištu ili kao
- 2) sklapanje sporazuma kojim se na drugi način stvara monopolistički položaj određenih pravnih ili fizičkih osoba na tržištu.

Za krivičnu odgovornost potreban je umišljaj, kojim je obuhvaćena svijest da se sklapa sporazum koji ima monopolističu sadržinu.

ODAVANJE I NEOVLAŠTENO PRIBAVLJANJE POSLOVNE TAJNE

Ovo krivično djelo čini ko neovlašteno drugome saopći, preda ili na drugi način učini dostupnim poslovnu tajnu ili ko poslovnu tajnu pribavlja s ciljem da je preda nepozvanoj osobi.

Iako ovo djelo može učiniti bilo koja osoba, ali to će u pravilu biti osobe kojima su dostupni ti podaci ili ih je saznala u poslu koji obavlja.

Radnja krivičnog djela alternativno je određena i to kao:

- 1) saopćavanje, predaja ili na drugi način činjenje dostupnim drugome poslovne tajne i
- 2) pribavljanje poslovne tajne s ciljem da se preda nepozvanoj osobi.

S obzirom na djelatnost ovim krivičnim djelom je obuhvaćeno i neovlašteno pribavljanje poslovne tajne. Djelo postoji samo ako se navedene radnje vrše neovlašteno, bez pravnog osnova.

Objekt krivičnog djela su podaci koji su proglašeni poslovnom tajnom.

Za krivičnu odgovornost traži se umišljaj koji obuhvaća svijest o neovlaštenom izdavanju, odnosno pribavljanju podataka koji predstavljaju poslovnu tajnu.

ODAVANJE I KORIŠTENJE BURZOVNIH TAJNIH PODATAKA

Ovo je poseban oblik krivičnog djela odavanja i neovlaštenog pribavljanja poslovne tajne, i novina je u našem krivičnom zakonodavstvu.

Smisao inkriminacije je u zaštiti poslovnih burzovnih podataka, u osiguranju nesmetanog poslovanja burzi, kao i u osiguranju nesmetanog prometa vrijednosnim papirima.

Krivično djelo ima tri oblika: jedan osnovni i dva teža oblika s obzirom na visinu pribavljene imovinske koristi.

Ovo krivično u osnovnom obliku čini ko poslovne podatke burze koji nisu pristupačni svim sudionicima burze saopći nepozvanoj osobi, ili ko dođe do takvih podataka, pa njihovim korištenjem na burzi ostvari protupravnu imovinsku korist.

Učinitelj množe biti svaka osoba.

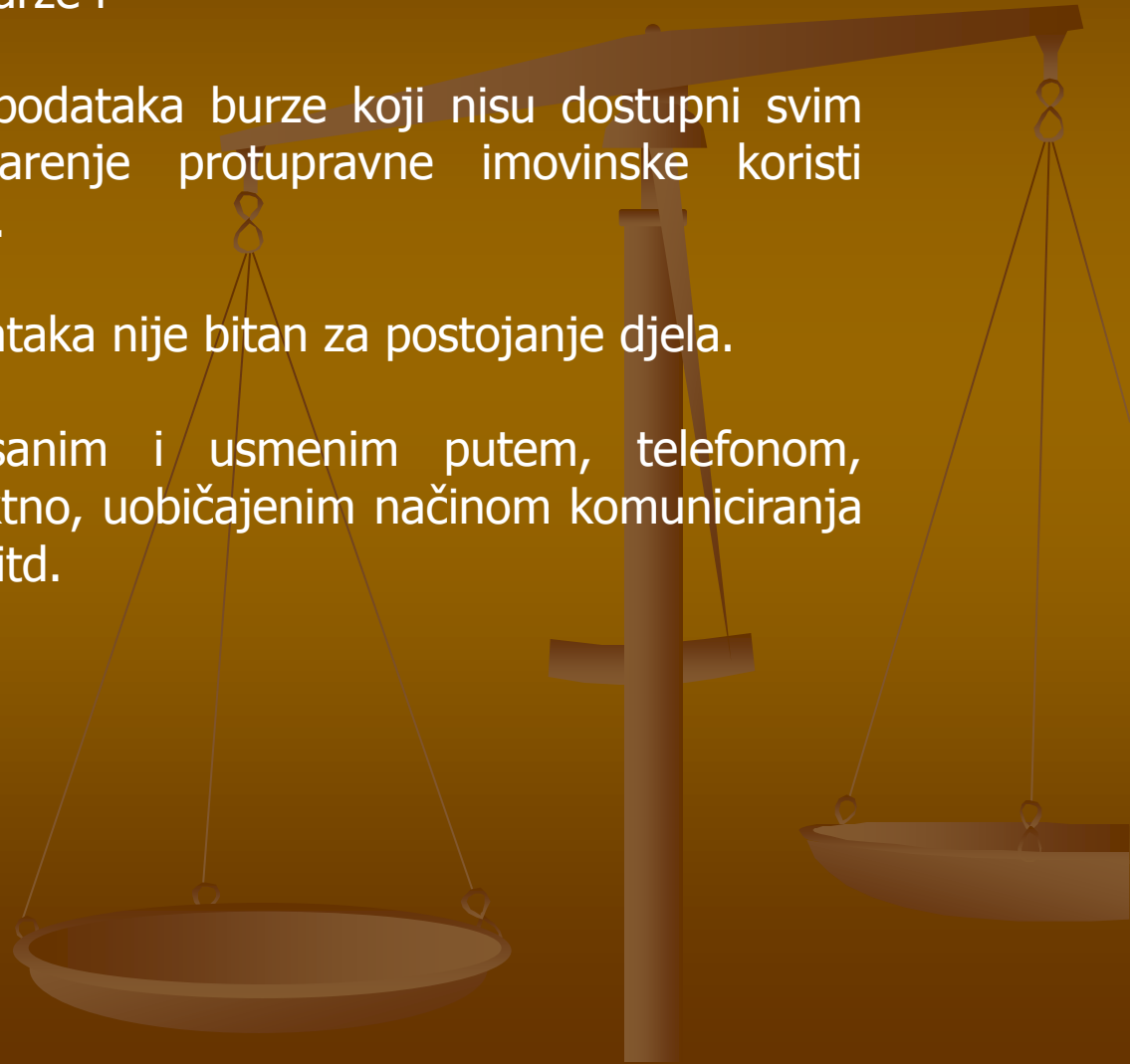
Radnja učinjenja alternativno je određena kao:

1) saopćavanje nepozvanoj osobi poslovnih podataka koji nisu dostupni svim sudionicima burze i

2) dolaženje do poslovnih podataka burze koji nisu dostupni svim sudionicima burze i ostvarenje protupravne imovinske koristi korištenjem takvih podataka.

Sam način saopćavanja podataka nije bitan za postojanje djela.

To se može ostvariti pisanim i usmenim putem, telefonom, telefaksom, direktno, indirektno, uobičajenim načinom komuniciranja ili šifrirano, putem interneta itd.

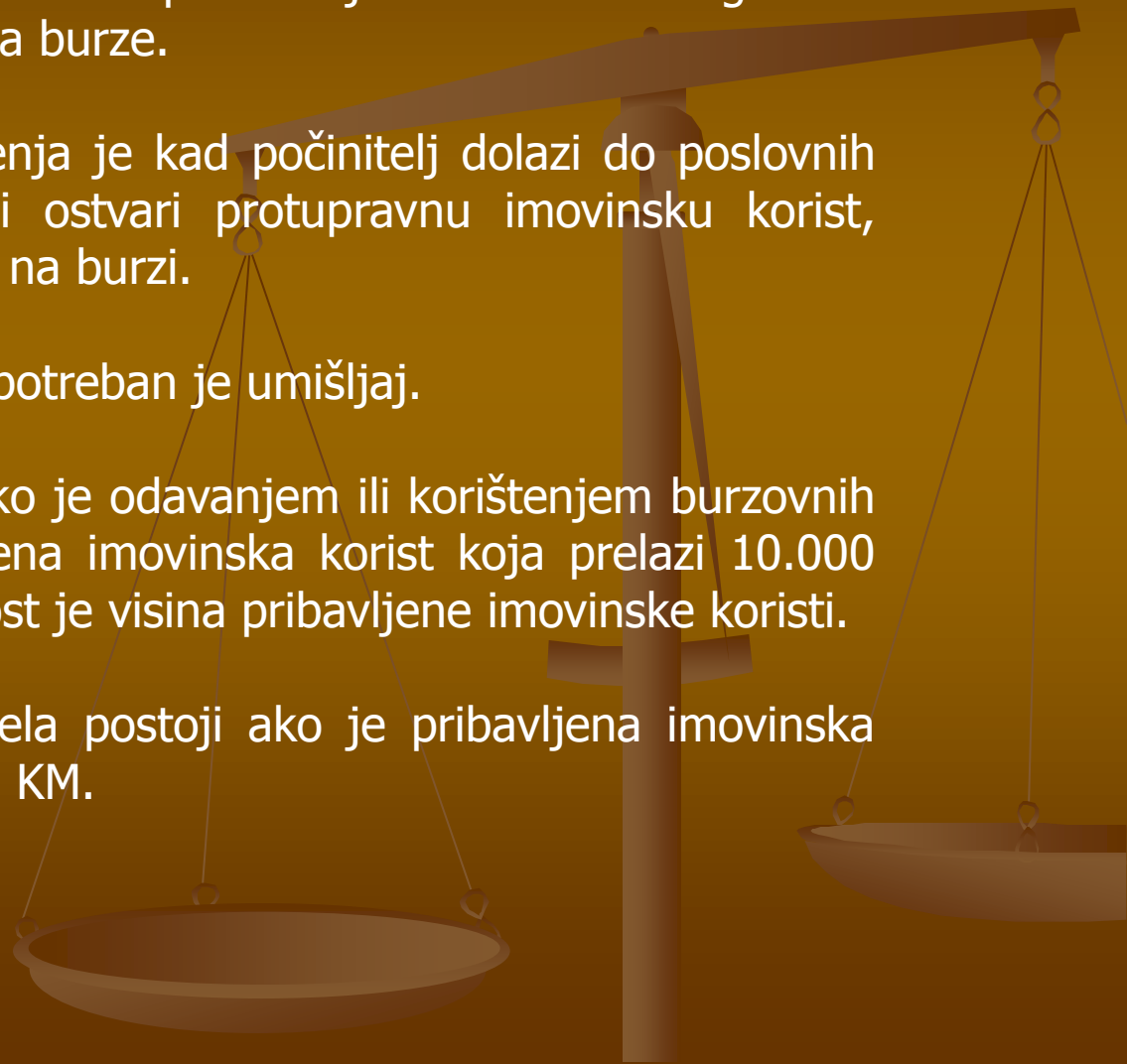
Predmet saopćavanja moraju biti poslovni podaci burze, koji prema propisima i pravilima poslovanja burzi ne mogu biti dostupni svim sudionicima burze.

Drugi oblik radnje učinjenja je kad počinitelj dolazi do poslovnih tajnih podataka burze i ostvari protupravnu imovinsku korist, korištenjem tih podataka na burzi.

Za krivičnu odgovornost potreban je umišljaj.

Teži oblik djela postoji ako je odavanjem ili korištenjem burzovnih tajnih podataka pribavljena imovinska korist koja prelazi 10.000 KM. Kvalifikatorna okolnost je visina pribavljene imovinske koristi.

Drugi teži oblik ovog djela postoji ako je pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM.

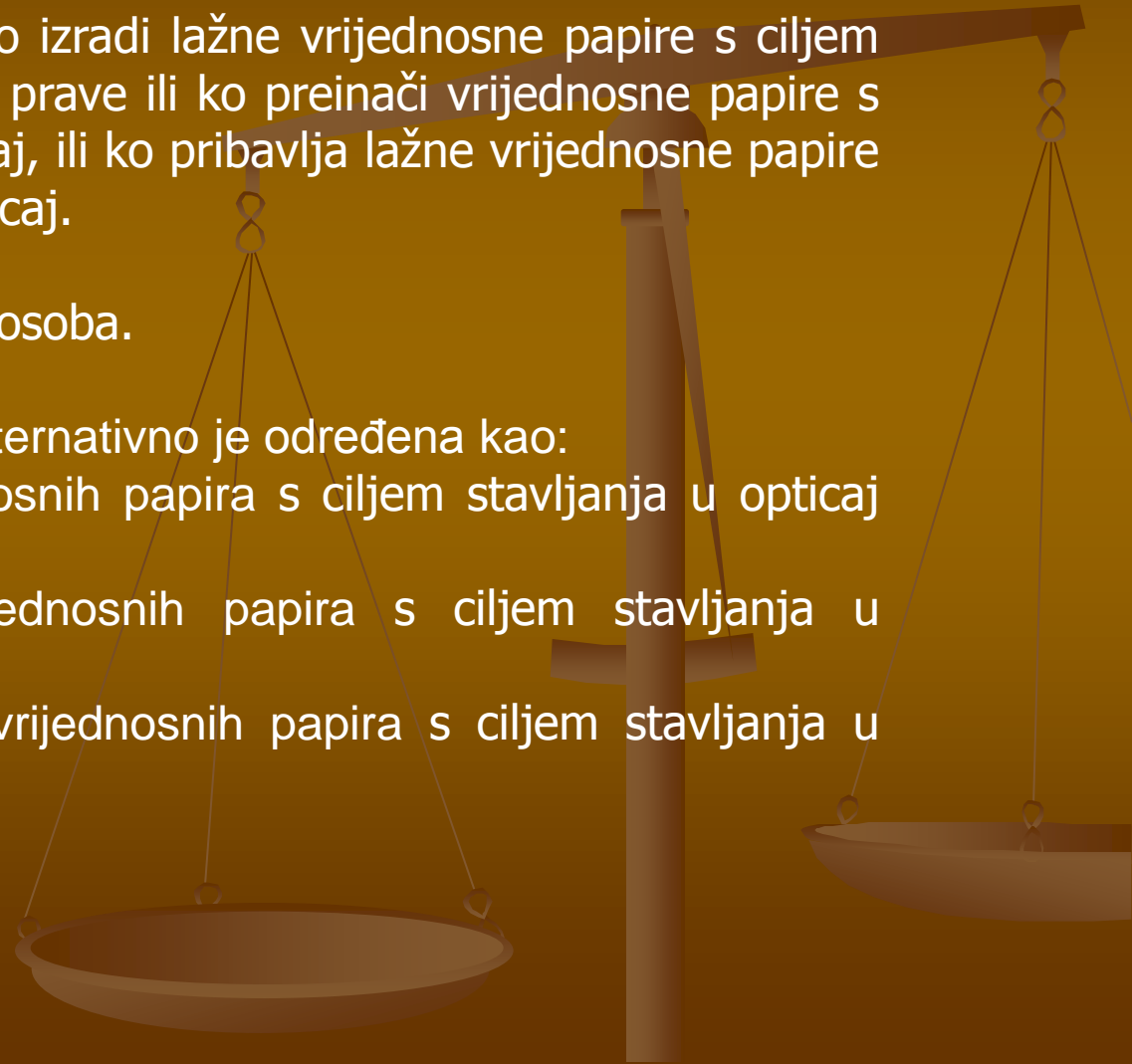
KRIVOTVORENJE VRIJEDNOSNIH PAPIRA

Ovo krivično djelo čini ko izradi lažne vrijednosne papire s ciljem da ih stavi u opticaj kao prave ili ko preinači vrijednosne papire s ciljem da ih stavi u opticaj, ili ko pribavlja lažne vrijednosne papire s ciljem da ih stavi u opticaj.

Učinitelj može biti svaka osoba.

Radnja krivičnog djela alternativno je određena kao:

- 1) Izrada lažnih vrijednosnih papira s ciljem stavljanja u opticaj kao pravih,
- 2) Preinaka pravih vrijednosnih papira s ciljem stavljanja u opticaj,
- 3) Pribavljanje lažnih vrijednosnih papira s ciljem stavljanja u opticaj kao pravih,

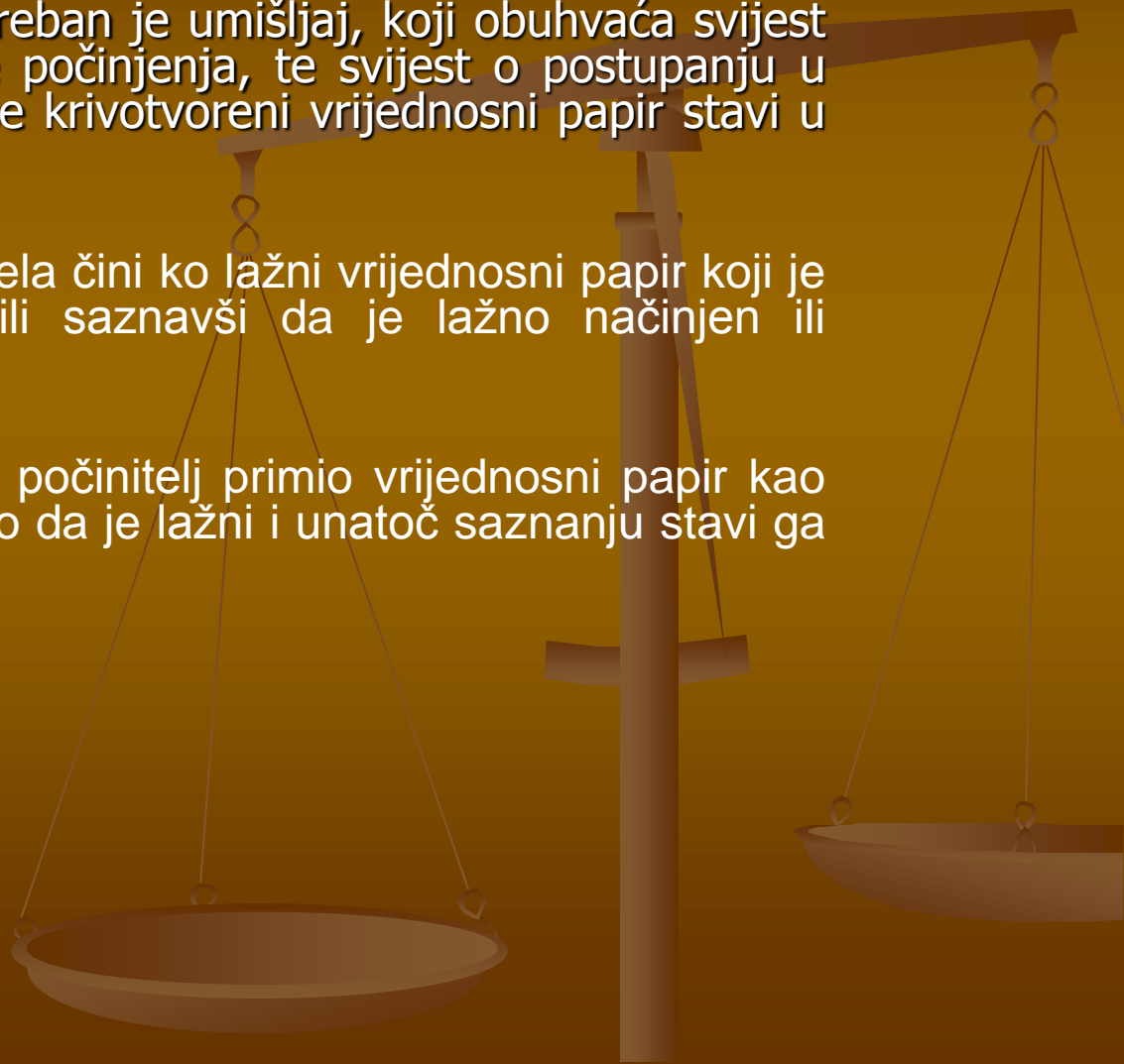

Objekt radnje je vrijednosni papir.

Za krivičnu odgovornost potreban je umišljaj, koji obuhvaća svijest o konkretnom obliku radnje počinjenja, te svijest o postupanju u tačno određenom cilju, da se krivotvoreni vrijednosni papir stavi u opticaj kao pravi.

Lakši oblik ovog krivičnog djela čini ko lažni vrijednosni papir koji je primio kao pravi, znajući ili saznajući da je lažno načinjen ili preinačen, stavi u opticaj.

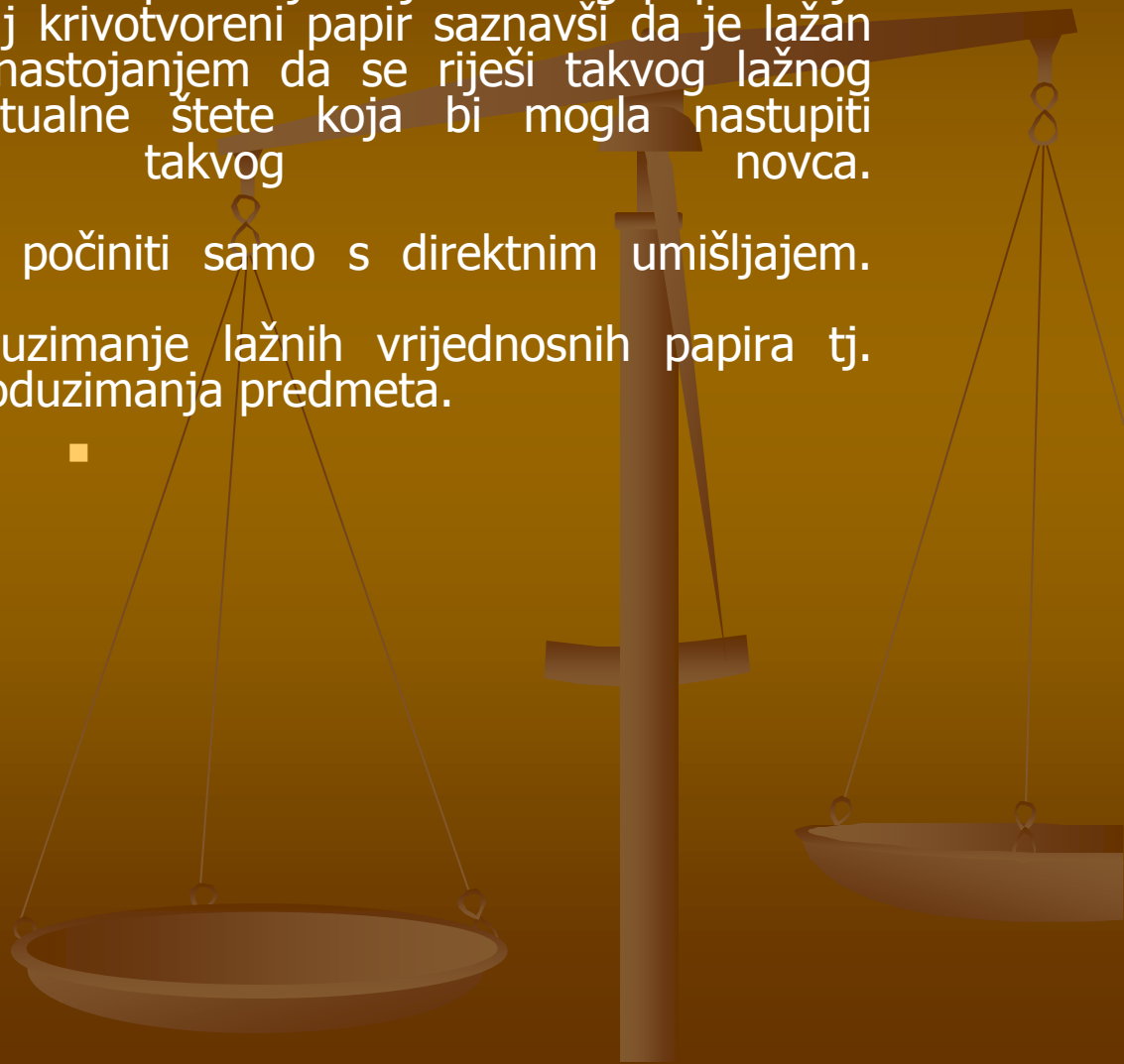
Ovdje se radi o tome da je počinitelj primio vrijednosni papir kao pravi, ali je naknadno saznao da je lažni i unatoč saznanju stavi ga u opticaj kao pravi.

- To znači da počinitelj u trenutku primanja vrijednosnog papira nije znao da je krivotvoren, i taj krivotvoreni papir saznajući da je lažan stavi u promet motiviran nastojanjem da se riješi takvog lažnog novca i sačuva od eventualne štete koja bi mogla nastupiti zadržavanjem takvog novca.

Ovaj oblik djela može se počiniti samo s direktnim umišljajem.

Propisano je obavezno oduzimanje lažnih vrijednosnih papira tj. primjena sigurnosne mjere oduzimanja predmeta.

KRIVOTVORENJE KREDITNIH I OSTALIH KARTICA BEZGOTOVINSKOG PLAĆANJA

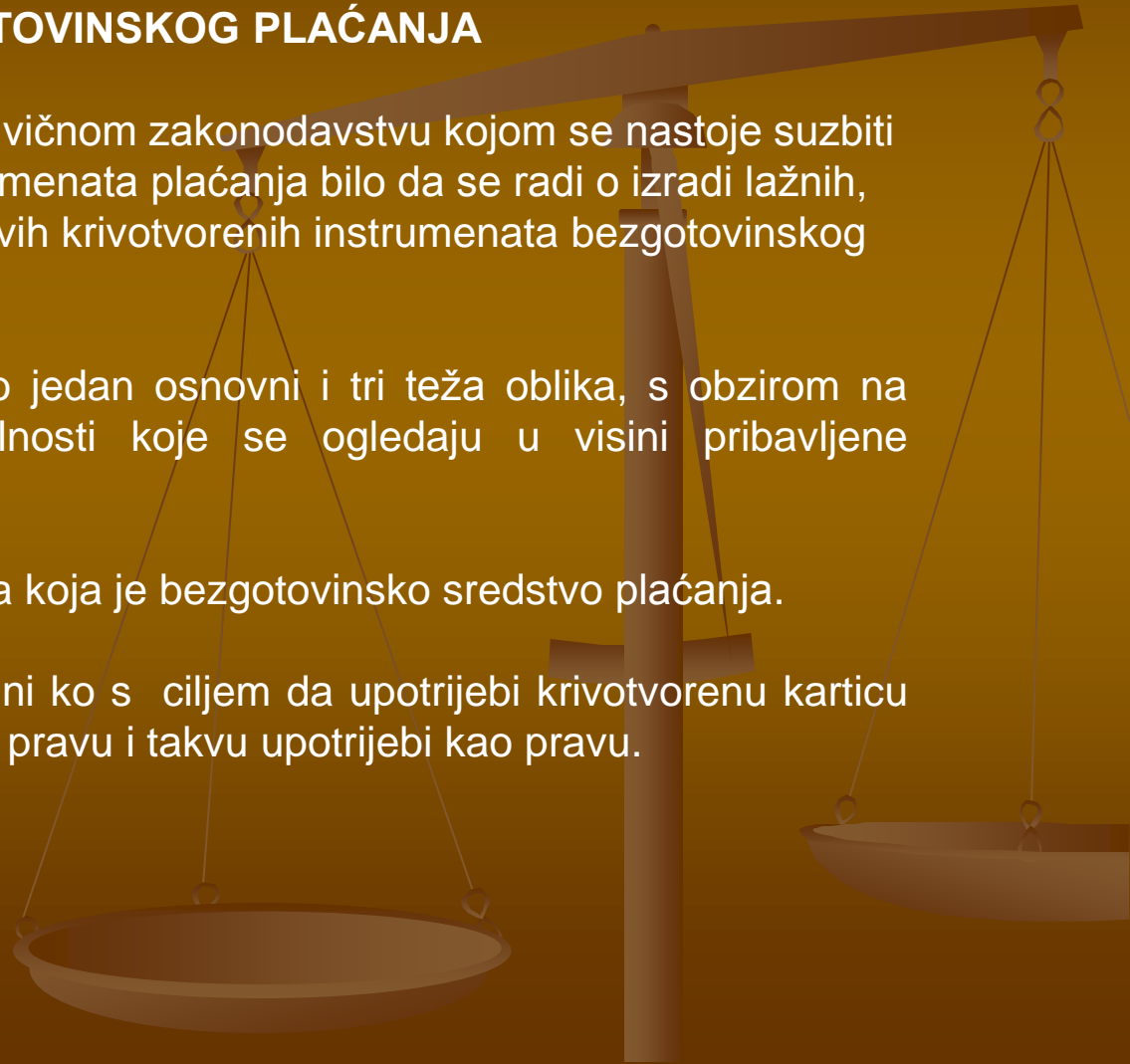
Ovo je djelo novina u našem krivičnom zakonodavstvu kojom se nastoje suzbiti različiti oblici zloupotrebe instrumenata plaćanja bilo da se radi o izradi lažnih, preinaci pravih ili o upotrebi takvih krivotvorenih instrumenata bezgotovinskog plaćanja.

Ovo djelo ima četiri oblika i to jedan osnovni i tri teža oblika, s obzirom na postojanje kvalifikatornih okolnosti koje se ogledaju u visini pribavljene imovinske koristi.

Objekt zaštite je kreditna kartica koja je bezgotovinsko sredstvo plaćanja.

Osnovni oblik krivičnog djela čini ko s ciljem da upotrijebi krivotvorenu karticu kao pravu izradi lažnu, preinači pravu i takvu upotrijebi kao pravu.

Učinitelj može biti svaka osoba.

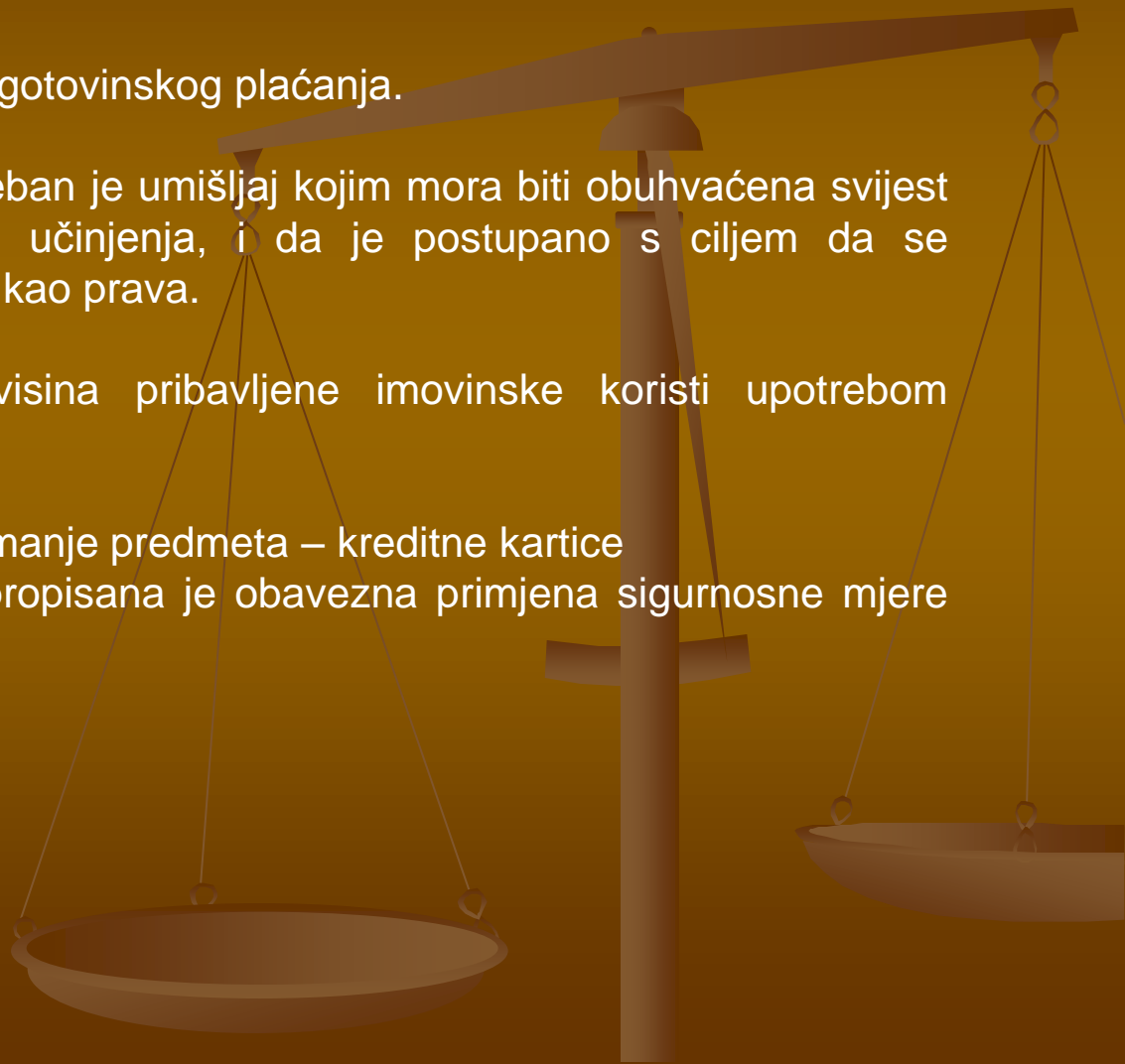
Radnja učinjenja alternativno je određena kao:

- 1) Izrada lažne kartice bezgotovinskog plaćanja, s ciljem da se upotrijebi kao prava,
- 2) preinaka prave kartice,
- 3) upotreba lažne karice bezgotovinskog plaćanja.

Za krivičnu odgovornost potreban je umišljaj kojim mora biti obuhvaćena svijest o konkretnom obliku radnje učinjenja, i da je postupano s ciljem da se krivotvorena kartica upotrijebi kao prava.

Kvalifikatorna okolnost je visina pribavljene imovinske koristi upotrebom krivotvorene kartice.

Propisano je obavezno oduzimanje predmeta – kreditne kartice bezgotovinskog plaćanja tj. propisana je obavezna primjena sigurnosne mjere oduzimanja predmeta.

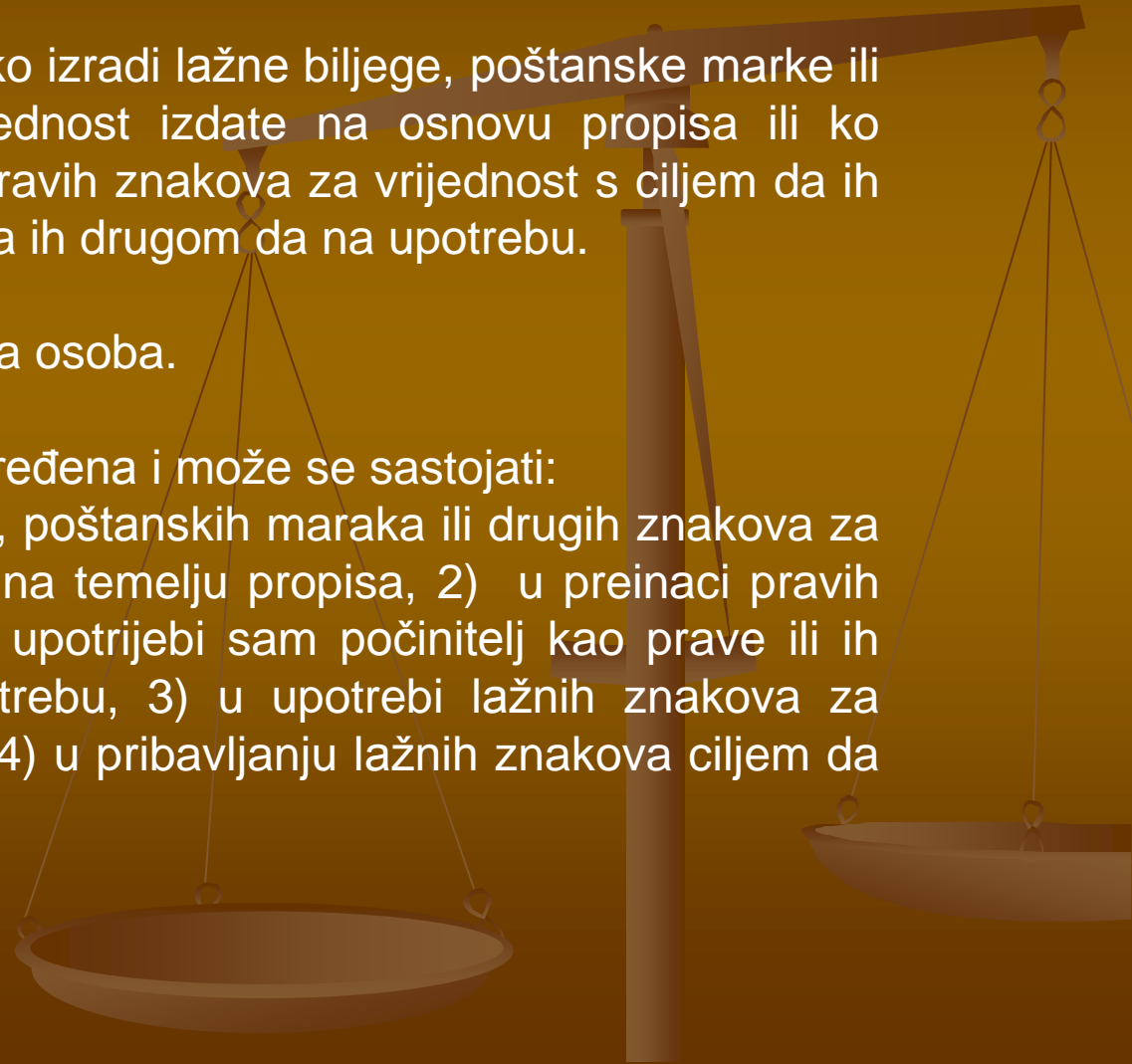
KRIVOTVORENJE ZNAKOVA ZA VRIJEDNOST

Ovo krivično djelo čini ko izradi lažne biljege, poštanske marke ili druge znakove za vrijednost izdate na osnovu propisa ili ko preinači koji od takvih pravih znakova za vrijednost s ciljem da ih upotrijebi kao prave ili da ih drugom da na upotrebu.

Počinitelj može biti svaka osoba.

Radnja je alternativno određena i može se sastojati:

1) u izradi lažnih biljega, poštanskih maraka ili drugih znakova za vrijednost koji su izdati na temelju propisa, 2) u preinaci pravih znakova s ciljem da ih upotrijebi sam počinitelj kao prave ili ih dade drugome na upotrebu, 3) u upotrebi lažnih znakova za vrijednost kao pravih ili 4) u pribavljanju lažnih znakova ciljem da se upotrijebe kao pravi.

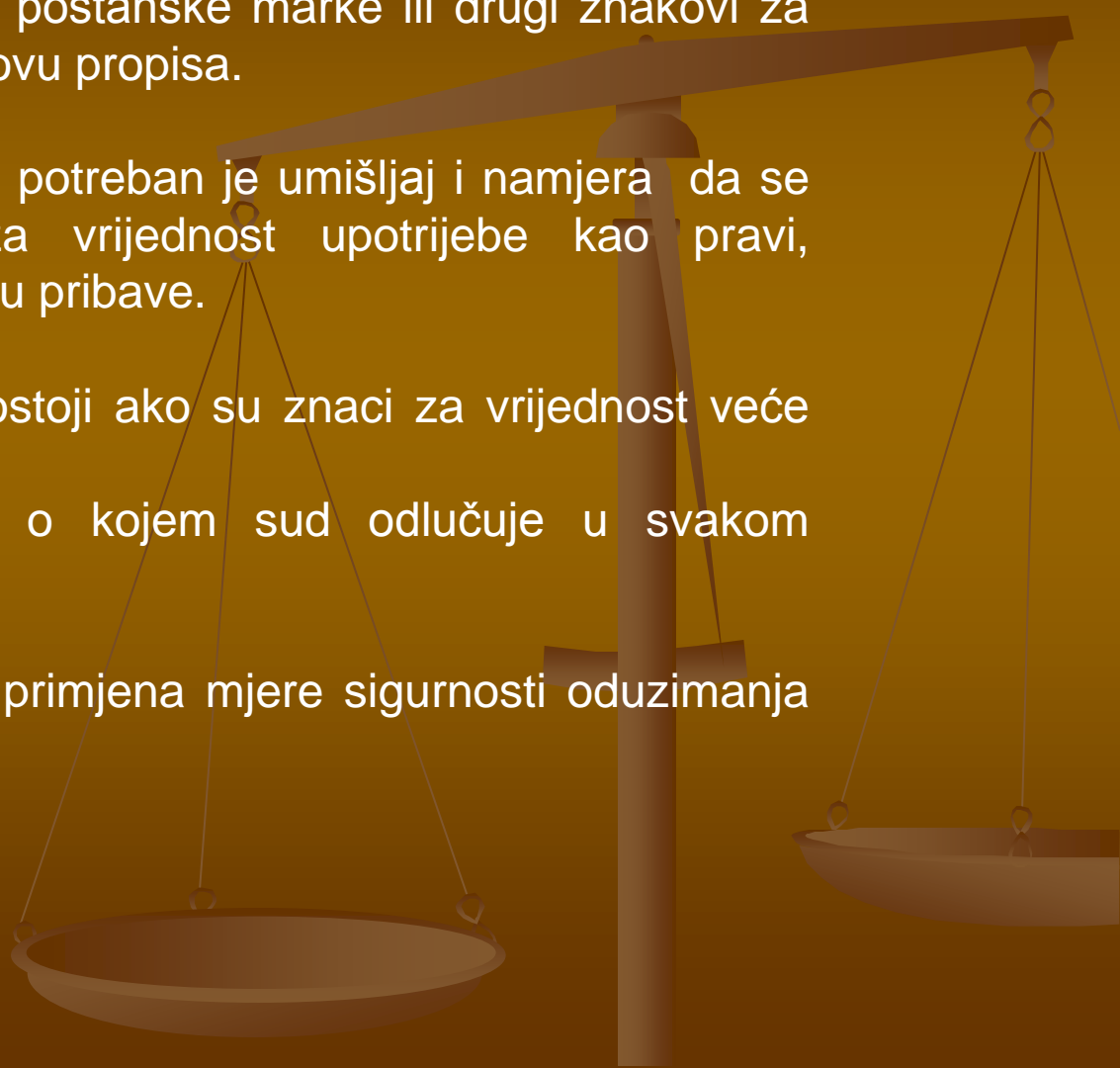
Objekt radnje su biljezi, poštanske marke ili drugi znakovi za vrijednost izdate na osnovu propisa.

Za krivičnu odgovornost potreban je umišljaj i namjera da se krivotvoreni znakovi za vrijednost upotrijebe kao pravi, odnosno da se u tom cilju pribave.

Teži oblik ovog djela postoji ako su znaci za vrijednost veće vrijednosti.

To je faktično pitanje o kojem sud odlučuje u svakom konkretnom slučaju.

Propisana je obavezna primjena mjere sigurnosti oduzimanja predmeta, pored kazne.

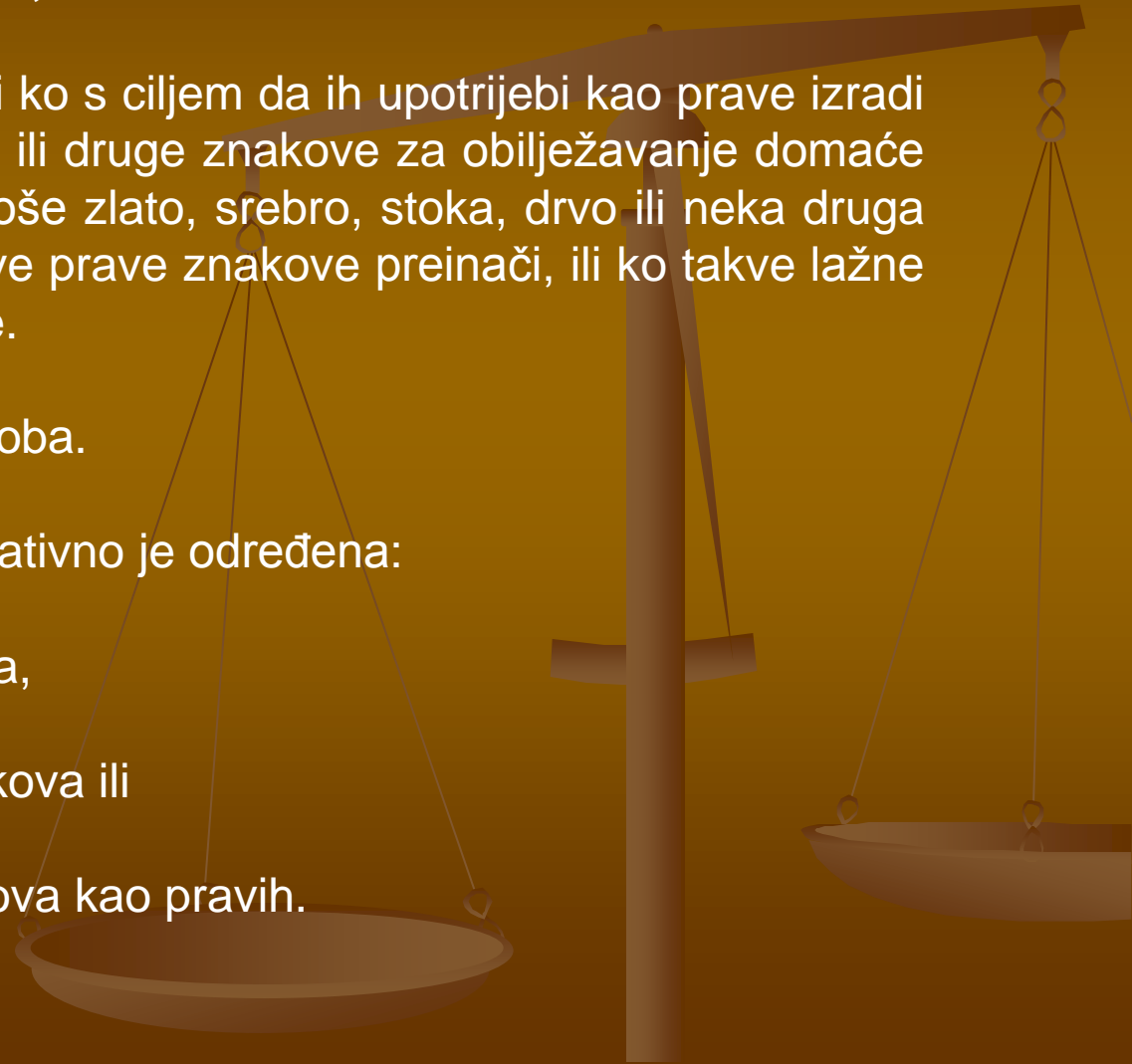
KRIVOTVORENJE ZNAKOVA ZA OBILJEŽAVANJE ROBE, MJERA I UTEGA

Osnovni oblik ovog djela čini ko s ciljem da ih upotrijebi kao prave izradi lažne pečate, žigove, marke ili druge znakove za obilježavanje domaće ili strane robe kojima se žigoše zlato, srebro, stoka, drvo ili neka druga roba, ili ko s istim ciljem takve prave znakove preinači, ili ko takve lažne znakove upotrijebi kao prave.

Počinitelj može biti svaka osoba.

Radnja krivičnog djela alternativno je određena:

- 1) kao izrada lažnih znakova,
- 2) preinačavanje pravih znakova ili
- 3) kao upotreba lažnih znakova kao pravih.

Objekt radnje su znaci za obilježavanje domaće i strane robe, žigovi ili marke kojima se žigode zlato, srebro, stoka, drvo ili kakva druga roba.

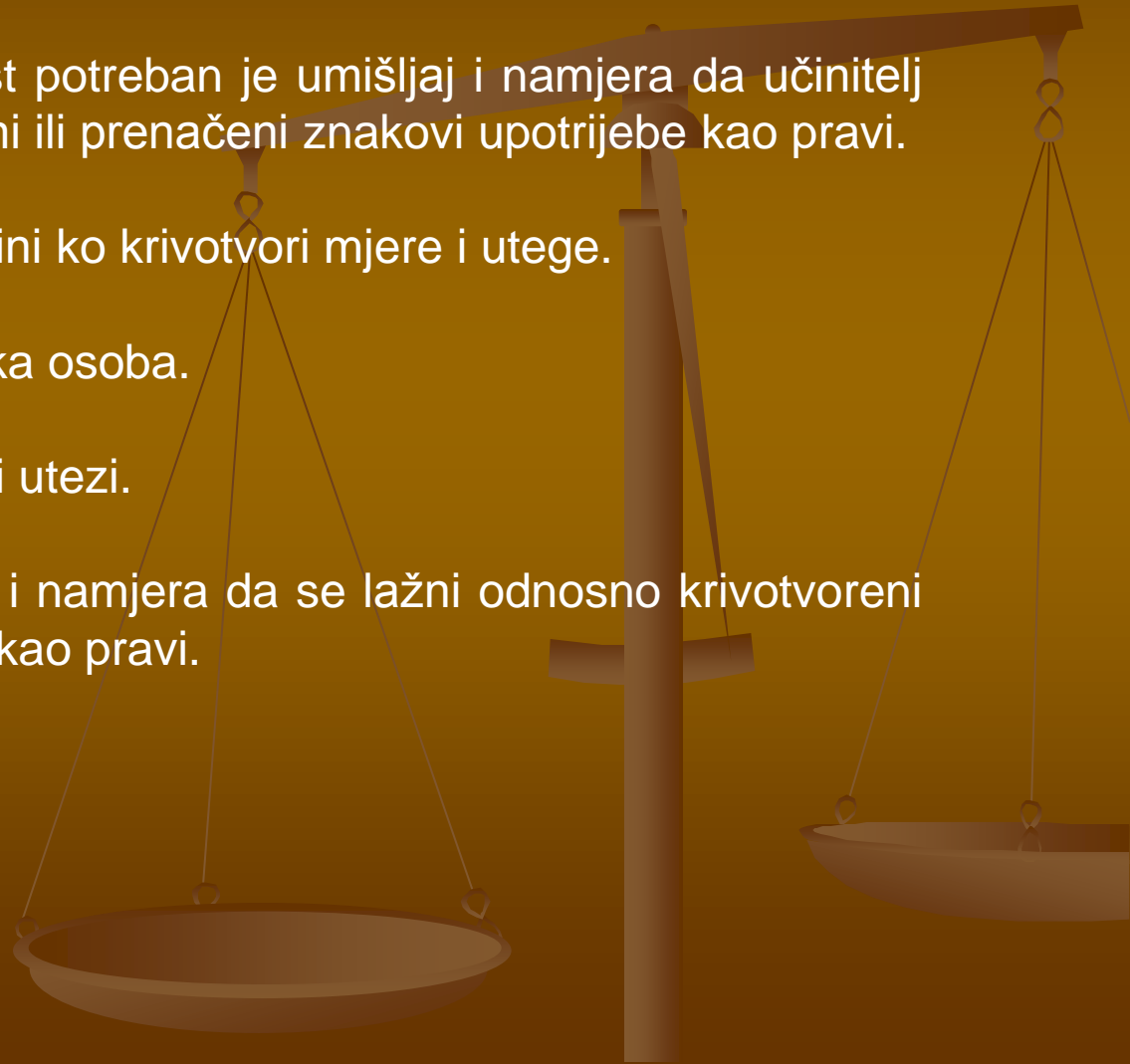
Za krivičnu odgovornost potreban je umišljaj i namjera da učinitelj postupa s ciljem da lažni ili prenačeni znakovi upotrijebe kao pravi.

Drugi oblik ovog djela čini ko krivotvori mjere i utege.

Počinitelj može biti svaka osoba.

Objekt radnej su mjere i utezi.

Umišljaj je oblik krivnje i namjera da se lažni odnosno krivotvoreni utezi i mjere upotrijebe kao pravi.

IZRADA, NABAVKA, POSJED, PRODAJA I DAVANJE NA UPOTREBU SREDSTAVA ZA KRIVOTVORENJE

Ovo krivično djelo čini ko izrađuje, nabavlja, posjeduje, prodaje ili daje na upotrebu sredstva za izradu lažnog novca, lažnih kreditnih ili ostalih kartica bezgotovinskog plaćanja ili lažnih vrijednosnih papira.

Počinitelj može biti svaka osoba. Ovdje se kažnjivaju i pripremne radnje ako ih je poduzeo počinitelj koji će naknadno izvršiti neki od oblika krivotvorenja.

Radnja je alternativno određena kao: 1) izrada, 2) nabavljanje, 3) posjedovanje, 4) prodaja ili kao 5) davanje na upotrebu sredstva za izradu lažnih kreditnih kartica, novca, ili lažnih vrijednosnih papira.

Predmet su sredstva za krivotvorenje, a to mogu biti različiti predmeti koji su podobni za vršenje krivotvorenja.

Za krivičnu odgovornost potreban je umišljaj.

KRIVOTVORENJE ILI UNIŠTENJE POSLOVNIH ILI TRGOVAČKIH KNJIGA ILI ISPRAVA

Osnovni oblik ovog djela čini ko u poslovne ili trgovačke knjige, isprave ili spise koje je po zakonu ili drugom propisu dužan voditi, unese neistinite podatke ili ne unese neki važan podatak, ili svojim potpisom ili pečatom ovjeri poslovnu ili trgovačku knjigu s neistinitim sadržajem, ili svojim potpisom ili pečatom omogući izradu poslovne ili trgovačke knjige s neistinitim sadržajem.

Iz zakonskog opisa djela proizlazi da to može učiniti svaka osoba, ali njegov počinitelj će ipak biti samo ona osoba koja je ovlaštena da poduzme radnje u vezi s izradom, odnosno vođenjem poslovnih ili trgovačkih knjiga.

Radnja počinjenja alternativno je određena i to kao: 1) unošnje neistinitih podataka, 2) neunošenje nekog važnog podatka, 3) ovjera poslovne ili trgovačke knjige, 4) omogućavanje izrade poslovne ili trgovačke knjige s neistinitim sadržajem.

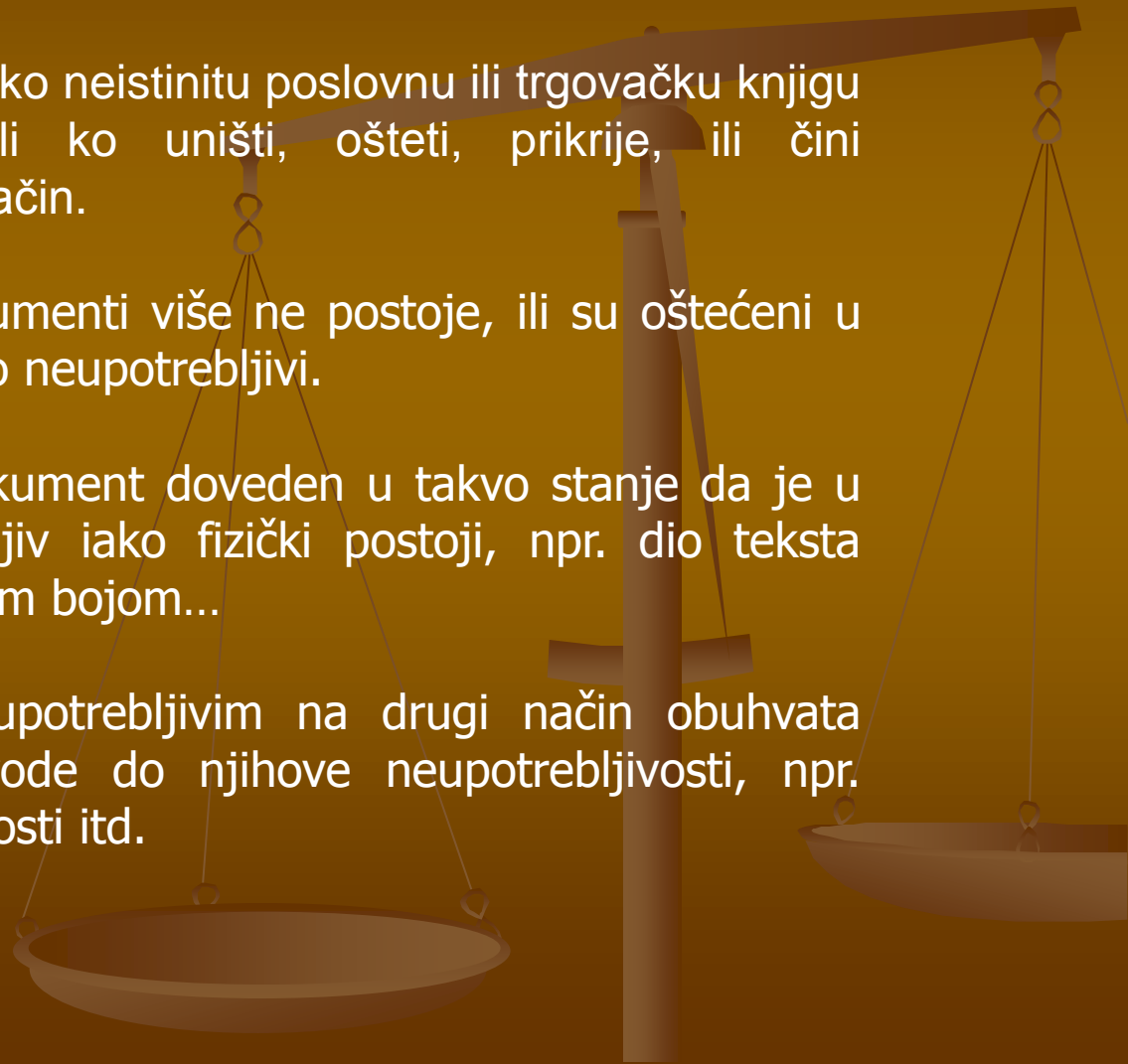
Za krivičnu odgovornost potreban je umišljaj.

Drugi oblik ovog djela čini ko neistinitu poslovnu ili trgovačku knjigu upotrijebi kao istinitu ili ko uništi, ošteti, prikrije, ili čini neupotrebljivim na drugi način.

Uništenje znači da ti dokumenti više ne postoje, ili su oštećeni u takvoj mjeri da su potpuno neupotrebljivi.

Oštećenje znači da je dokument doveden u takvo stanje da je u jednom dijelu neupotrebljiv iako fizički postoji, npr. dio teksta nečitak jer je poliven nekom bojom...

Činjenje dokumenata neupotrebljivim na drugi način obuhvata različite radnje koje dovode do njihove neupotrebljivosti, npr. izlaganje vlazi, jakoj svjetlosti itd.

NEOVLAŠTENI KORIŠTENJE TUĐEG MODELA I UZORKA

Ovo krivično djelo predstavlja novinu u našem krivičnom zakonodavstvu. Njegovom inkriminacijom štiti se od neovlaštenog korištenja tuđeg modela i uzorka.

Obuhvaća različite oblike zloupotrebe industrijskog dizajna. Krivično djelo ima dva oblika. Prvi se sastoji u neovlaštenoj upotrebi industrijskog dizajna, a drugi teži oblik odnosi se na neovlašteno objavljivanje predmeta prijave tuđeg modela ili uzorka.

Osnovni oblik ovog krivičnog djela čini ko na svom proizvodu u prometu neovlašteno upotrijebi tuđi prijavljeni ili modelom ili uzorkom zaštićeni vanjski oblik, sliku ili crtež.

Počinitelj može biti svaka osoba.

Radnja se sastoji u neovlaštenoj upotrebi tuđeg prijavljenog ili modelom ili uzorkom zaštićenog vanjskog oblika, slike ili crteža.

Za krivičnu odgovornost potreban je umišljaj, kojim je obuhvaćena svijest o konkretnom obliku korištenja tuđeg modela ili uzorka, kao i svijest da to čini neovlašteno, dakle svijest o protupravnosti.

Drugi teži oblik ovog djela čini ko neovlašteno objavi predmet prijave tuđeg modela ili uzorka.

Tu se radi o vidi odavanja tajnosti podataka.

Radnja učinjenja sastoji se u neovlaštenom objavljivanju predmeta prijave tuđeg modela ili uzorka, odnosno u objavljivanju podataka koji se odnose na sadržinu same prijave modela ili uzorka.

Za ovaj teži oblik krivičnog djela kumulativno se predviđaju novčana kazna i kazna zatvora do pet godina.

POVREDA PRONALAZAČKOG PRAVA

Ovo krivično djelo čini ko u poslovanju neovlašteno upotrijebi tuđi prijavljani ili propisima zaštićeni pronalazak.

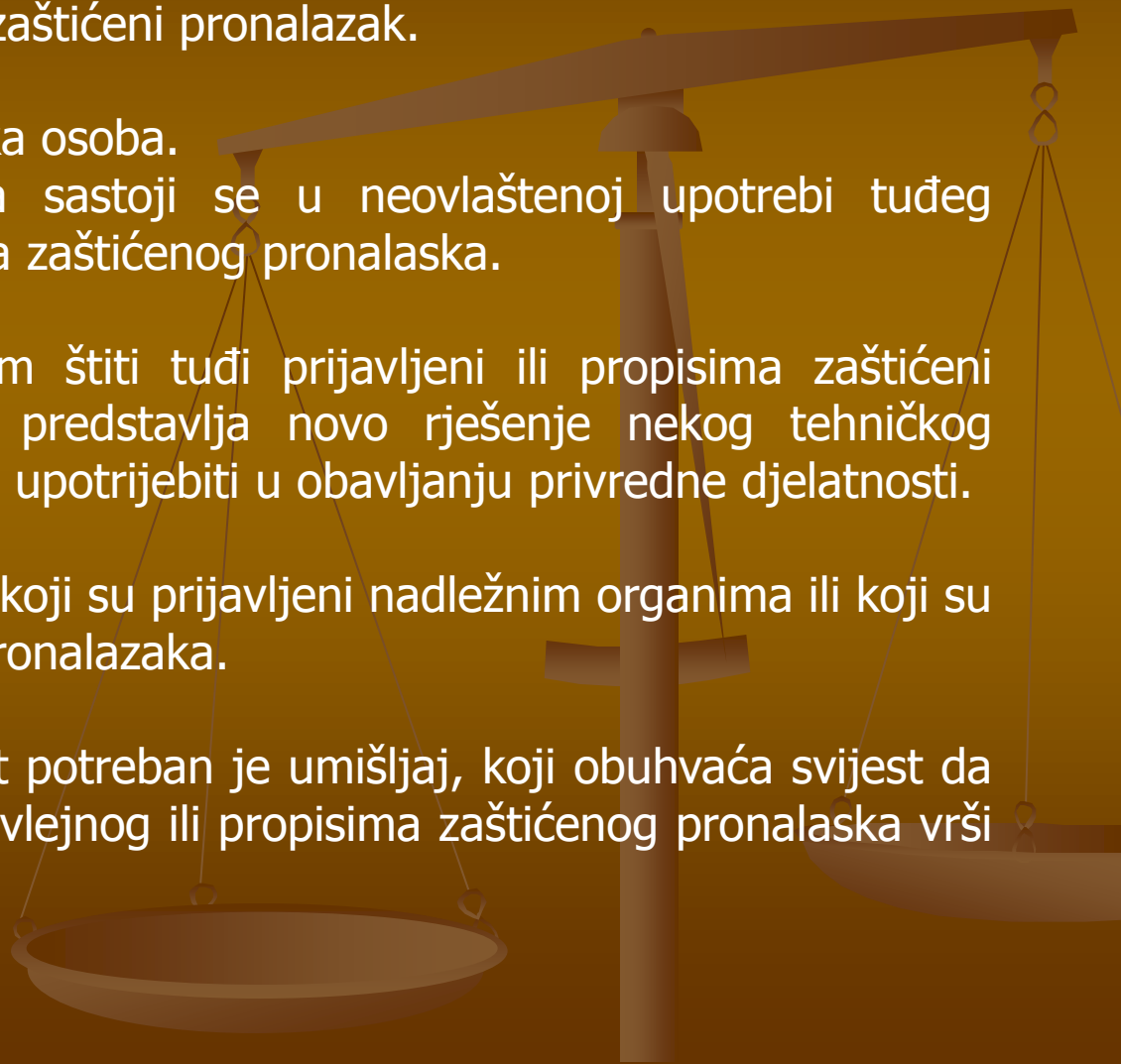
Počinitelj može biti svaka osoba.

Radnja krivičnog djela sastoji se u neovlaštenoj upotrebi tuđeg prijavljenog ili propisima zaštićenog pronalaska.

Ovom se inkriminacijom štiti tuđi prijavljeni ili propisima zaštićeni pronalazak, izum koji predstavlja novo rješenje nekog tehničkog problema i koji se može upotrijebiti u obavljanju privredne djelatnosti.

Radi se o pronalascima koji su prijavljeni nadležnim organima ili koji su već upisani u registar pronalazaka.

Za krivičnu odgovornost potreban je umišljaj, koji obuhvaća svijest da se upotreba tuđeg prijavljenog ili propisima zaštićenog pronalaska vrši neovlašteno.

NEOVLAŠTENA UPOTREBA TUĐE TVRTKE

Ovo krivično djelo čini ko se u cilju da obmane kupca ili korisnika usluge posluži tuđom tvrtkom, žigom, zaštitnim znakom ili unese pojedina obilježja tuđe oznake u svoju tvrtku, žig, zaštitni znak ili posebnu oznaku robe.

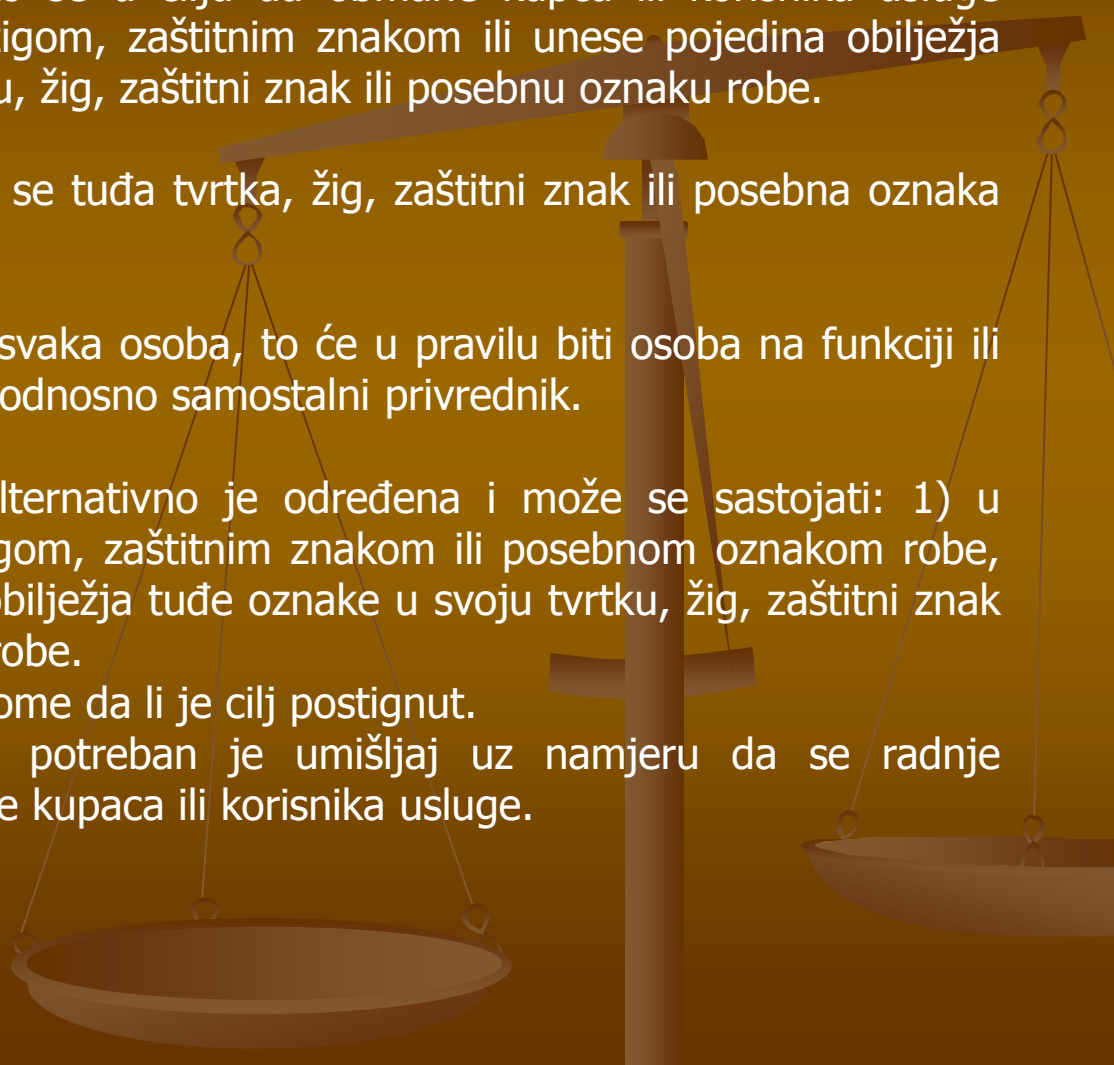
Ovom inkriminacijom štiti se tuđa tvrtka, žig, zaštitni znak ili posebna oznaka robe.

Iako počinitelj može biti svaka osoba, to će u pravilu biti osoba na funkciji ili položaju u pravnoj osobi, odnosno samostalni privrednik.

Radnja krivičnog djela alternativno je određena i može se sastojati: 1) u posluži tuđom tvrtkom, žigom, zaštitnim znakom ili posebnom oznakom robe, 2) u unošenju pojedinih obilježja tuđe oznake u svoju tvrtku, žig, zaštitni znak ili svoju posebnu oznaku robe.

Djelo postoji neovisno o tome da li je cilj postignut.

Za krivičnu odgovornost potreban je umišljaj uz namjeru da se radnje poduzimaju u cilju obmane kupaca ili korisnika usluge.

OBMANA KUPACA

Osnovni oblik ovog djela čini ko s ciljem obmane kupaca stavi u promet proizvode s oznakom u koju su uneseni podaci koji ne odgovaraju sadržaju, vrsti, porijeklu ili kakvoći proizvoda, ili stavi u promet proizvode koji po svojoj težini ili kakvoći ne odgovaraju onome što se redovito pretpostavlja kod tih proizvoda.

Ovom inkriminacijom štite se kupci robe u redovnom prometu.

Učinitelj ovog djela može biti svaka osoba ili će to u pravilu biti osoba iz proizvodnih ili trgovinskih organizacija.

Radnja je alternativno određena. Radi se u biti o prijevari kupaca jer se obmanjuju u pogledu vrste i kvalitete proizvoda u smislu prikazivanja boljeg proizvoda nego što to stvarno jeste.

Djelo se smatra dovršenim kad su proizvodi stavljeni u promet, dostupni potražaćima, neovisno o tome da li je stvarno proizvod i kupljen.

Za krivičnu odgovornost traži se umišljaj s naglaskom na subjektivno obilježje koje podrazumijeva cilj obmanjivanja kupaca.

NEDOZVOLJENA TRGOVINA ZLATNIM NOVCEM I ZLATOM

U osnovnom obliku ovo djelo čini onaj ko se protivno propisima bavi trgovinom zlatnim novcem ili zlatom u vrijednosti koja prelazi 10.000 KM.

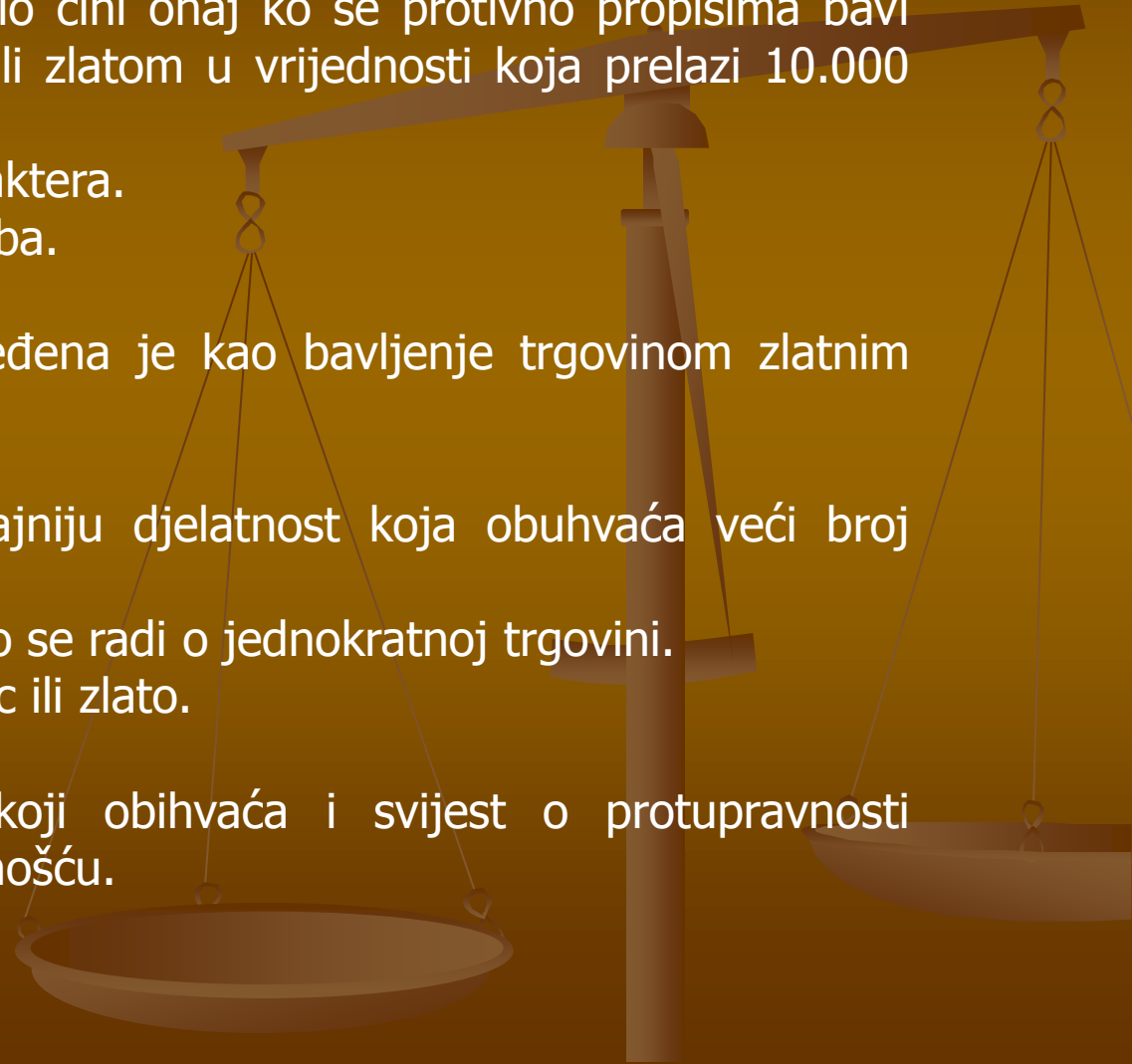
Ovo je djelo blanketnog karaktera.
Učinitelj može biti svaka osoba.

Radnja krivičnog djela određena je kao bavljenje trgovinom zlatnim novcem ili zlatom.

Bavljenje podrazumijeva trajniju djelatnost koja obuhvaća veći broj trgovinskih operacija.

Dakle, djelo je isključeno ako se radi o jednokratnoj trgovini.
Objekt radnje je zlatan novac ili zlato.

Oblik krivnje je umišljaj koji obuhvaća i svijest o protupravnosti bavljenja navedenom djelatnošću.

Teži oblik ovog djela postoji ako je počinitelj osnovnog oblika djela organizirao mrežu preprodavatelja ili posrednika.

Radnja učinjenja je organiziranje navedene mreže koja podrazumijeva veći broj osoba, a najmanje tri koje su čvršće povezane na liniji organizator-preprodavatelj, odnosno posrednik, između kojih postoji sporazum o zajedničkom budućem djelovanju.

Organiziranje mreže je kvalifikatorna okolnost, a djelo se smatra dovršenim samim organiziranjem tj. postizanjem sporazuma o zajedničkom budućem djelovanju, a nije važno da li je došlo do nedozvoljene trgovine.

Propisana je i obavezna primjena sigurnosne mjere oduzimanja predmeta (zlatan novac i zlato).

NEDOZVOLJENA TRGOVINA

Ovo djelo čini ko nemajući ovlaštenja za trgovinu, nabavi robu ili druge predmete opće potrošnje u cilju preprodaje, a čija vrijednost prelazi 10.000 KM.

Počinitelj može biti svaka osoba.

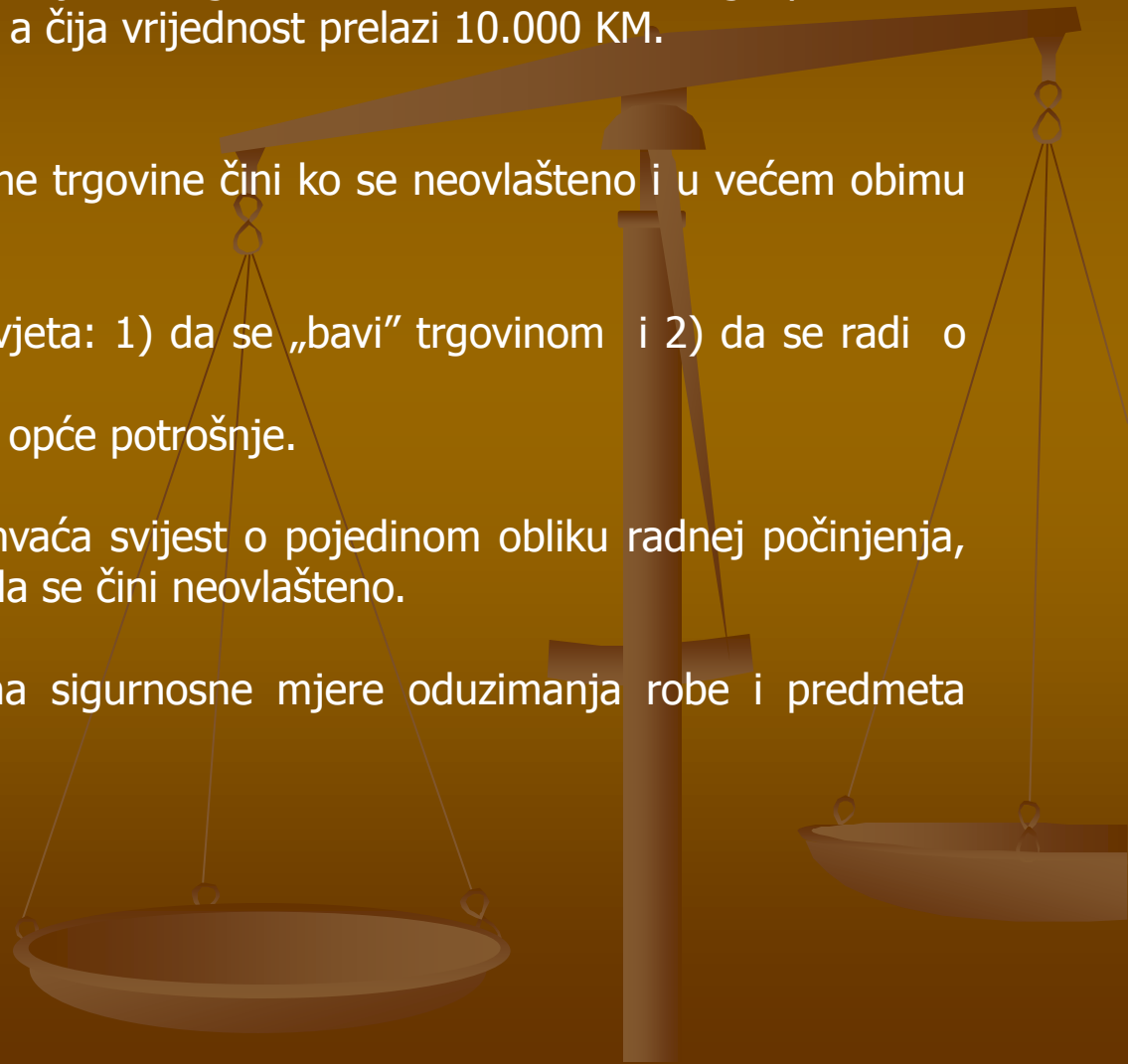
Teži oblik radnje djela nedozvoljene trgovine čini ko se neovlašteno i u većem obimu bavi trgovinom.

Dakle, potrebno je ispuniti dva uvjeta: 1) da se „bavi“ trgovinom i 2) da se radi o trgovini „u većem obimu“.

Objekt radnje su roba ili predmeti opće potrošnje.

Oblik krivnje je umišljaj koji obuhvaća svijest o pojedinom obliku radnej počinjenja, zatim svijest o protupravnosti tj. da se čini neovlašteno.

Propisana je i obavezna primjena sigurnosne mjere oduzimanja robe i predmeta nedozvoljene trgovine.

OBMANA PRI DOBIJANJU KREDITA ILI DRUGIH POGODNOSTI

Ovo krivično djelo predstavlja novinu u našem krivičnom zakonodavstvu – predstavlja poseban oblik prijevare.

Osnovni oblik ovog krivičnog djela čini ko s ciljem da za sebe ili drugog pribavi kredit, ili kakvu drugu pogodnost davatelju kredita daje neistinite podatke po imovinskom stanju ili druge podatke značajne za dobijanje kredita ili drugih pogodnosti.

Počinitelj djela može biti svaka osoba.

Radnja počinjenja alternativno je propisana i to kao: 1) davanje neistinitih podataka o imovinskom stanju, 2) davanje nepotpunih podataka o imovinskom stanju, 3) davanje nekih drugih neistinitih podataka od značaja za dobivanje kredita i 4) davanje nekih drugih nepotpunih podataka od značaja za dobivanje kredita.

Svi navedeni načini dovode u zabludu davatelja kredita ili drugih pogodnosti.

Počinitelj postupa s ciljem da za sebe ili drugu osobu pribavi kredit ili druge pogodnosti, a djelo se smatra dovršenim i kada nisu ostvareni ciljevi počinjenja djela.

NEDOZVOLJENO BAVLJENJE BANKARSKOM DJELATNOŠĆU

Ovom se odredbom zakona sankcionira neovlašteno bavljenje bankarskom djelatnošću.

Ovom se inkriminacijom nastoji pojačati krivičnopravna zaštita platnog prometa, da se unaprijedi sigurnost bankarskog poslovanja, da se zaštite fizičke i pravne osobe od mogućih zloupotreba od strane osoba koje se bave neovlašteno bankarskom djelatnošću.

Dakle, djelo čini ko se bez odobrenja, neovlašteno, bavi bankarskom djelatnošću.

Počinitelj djela može biti svaka osoba.

Radnja je alternativno određena kao bavljenje bankarskom djelatnošću neovlašteno i bavljenje bankarskom djelatnošću protivno uvjetima pod kojima je odobrenje dano.

Za krivičnu odgovornost potreban je umišljaj kojim je obuhvaćena svijest o bavljenju bankarskom djelatnošću, bez odobrenja ili protivno odobrenju.

Kvalificirana okolnost odnosi se na visinu protupravno pribavljene imovinske koristi.

NEDOZVOLJENA PROIZVODNJA

Ovo krivično djelo čini ko proizvede ili preradi robu čija je proizvodnja ili prerada zabranjena, ako takvim djelom nije učinjeno drugo krivično djelo s propisanom težom kaznom. Ovo je djelo blanketnog karaktera. Počinitelj može biti svaka osoba.

Radnja je alternativno određena i to kao: 1) proizvodnja roba koja je zabranjena, 2) kao prerada robe čija je prerada zabranjena. Za krivičnu odgovornost potreban je umišljaj koji obuhvaća svijest da se proizvodi ili prerađuje roba, a da je to zakonom zabranjeno.

Da li se radi o robi koja je zakonom zabranjena proizvoditi ili prerađivati utvrđuje se u svakom konkretnom slučaju.

Propisana je i obavezna primjena sigurnosne mjere oduzimanja predmeta nedozvoljene proizvodnje ili prerade.

ZLOUPOTREBA ČEKA ILI KREDITNE KARTICE

Ovo krivično djelo čini ko zloupotrebom čeka, kreditne ili druge kartice bezgotovinskog plaćanja na čiju upotrebu ima pravo, banku ili drugu pravnu osobu obveže na isplatu iznosa za koji zna da nema pokrića, a koji je ugovorom o upotrebi čeka ili kartice izričito zabranjen.

Smisao ove inkriminacije je u zaštiti povjerenja u ček ili druga sredstva bezgotovinskog plaćanja, čime se štiti i ekonomski i privredni sistem zemlje koji se temelji na pouzdanim mehanizmima plaćanja, a potom se njen smisao ogleda i u zaštiti svake fizičke ili pravne osobe koja primaju navedena sredstva bezgotovinskog plaćanja pouzdavajući se na ulogu koju ta sredstva imaju u platnom prometu.

Počinitelj može biti svaka osoba koja je zakoniti imatelj navedenih instrumenata bezgotovinskog plaćanja, tj. ona koja ima pravo na upotrebu čeka ili kartice.

Radnja počinjenja ovog krivičnog djela su različiti oblici zloupotrebe čeka ili druge kartice bezgotovinskog plaćanja, kojim djelatnostima se banka ili druga pravna osoba obvezuje na isplatu određenog novčanog iznosa za koji ne postoji pokriće na odgovarajućem računu počinitelja djela.

Krivično djelo je dovrešeno onog trenutka kad je za banku nastala obveza isplate određene svote novca za koji nema pokrića.

Za krivičnu odgovornost potreban je umišljaj koji obuhvaća svijest da se zloupotrebljava neko sredstvo bezgotovinskog plaćanja, s tim da počinitelj djela zna da za banku ili drugu pravnu osobu stvara obvezu na isplatu iznosa za koji nema pokrića.

Teži oblik ovog djela postoji ako je zloupotrebom čeka ili kreditne kartice pribavljena imovinska korist u iznosu većem od 50.000 KM.

Kvalifikatorna okolnost je visina pribavljene imovinske koristi.

PRANJE NOVCA

Ovo krivično djelo nastalo je kao rezultat obveza koje je država preuzela na osnovu međunarodnih konvencija.

Smisao inkriminacije je u suzbijanju djelatnosti koje se odnose na pranje „prljavog“ novca, odnosno imovine koja je stečena takvim novcem koji potječe od kriminalne djelatnosti, a koja u pravilu sastavni dio organiziranog kriminaliteta, kao fenomena koji se ubrzano razvija u okolnostima poslijeratnog stanja, tranzicijskog karakera zemlje, promjena u organizaciji privrede i njenoj liberalizaciji, procesa privatizacije itd.

Počinitelj može biti svaka osoba.

Ovo djelo čini ko novac ili imovinu za koju zna da su pribavljeni učinjenjem krivičnog djela, primi, zamijeni, drži, njome raspolaže, upotrijebi u privrednom ili drugom poslovanju ili na drugi način prikrije ili pokuša prikriti.

Objekt radnje je novac ili imovina za koju zna da potječe od počinjenja krivičnog djela.

Za krivičnu odgovornost potreban je umišljaj koji obuhvaća znanje da novac potječe od nezakonitih djelatnosti.

Propisana je i obavezna primjena sigurnosne mjere oduzimanja predmeta (novca i imovinske koristi).

KRIVOTVORENJE NOVCA

Ovo djelo čini ko izradi lažan novac s ciljem da ga stavi u promet kao pravi, ili ko preinači pravi novac s ciljem da ga stavi u opticaj, ili ko lažan nobac stavi u opticaj.

Počinitelj djela može biti svaka osoba.

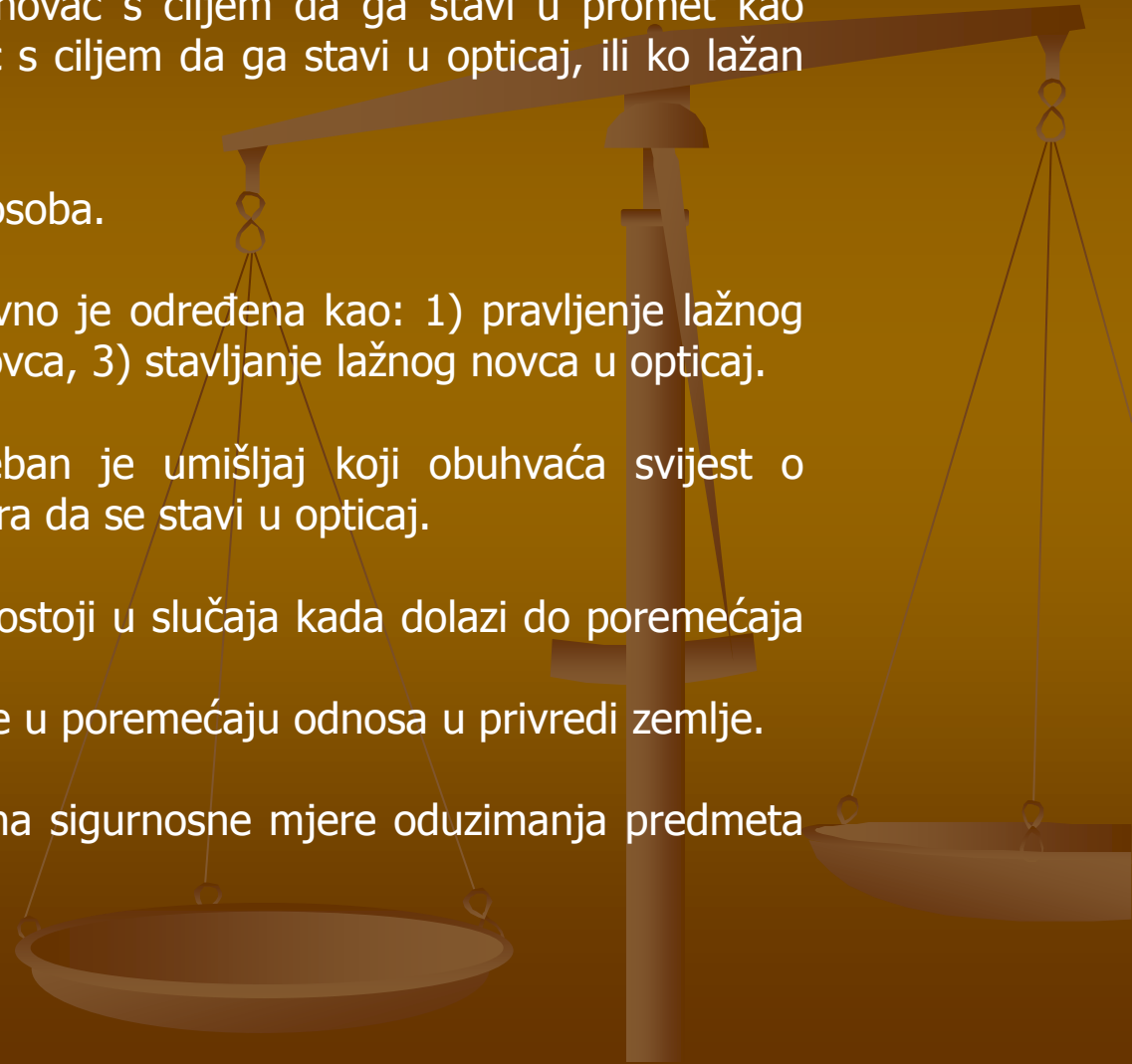
Radnja krivičnog djela alternativno je određena kao: 1) pravljenje lažnog novca, 2) preinačenje pravog novca, 3) stavljanje lažnog novca u opticaj.

Za krivičnu odgovornost potreban je umišljaj koji obuhvaća svijest o radnjama krivotvorenja, i namjera da se stavi u opticaj.

Teži oblik krivotvorenja novca postoji u slučaju kada dolazi do poremećaja u privredi zemlje.

Kvalifikatorna okolnost ogleda se u poremećaju odnosa u privredi zemlje.

Propisana je i obavezna primjena sigurnosne mjere oduzimanja predmeta (lažnog novca).

KRIJUMČARENJE

Ovo djelo čini ko preko carinske linije prenese robu veće vrijednosti izbjegavajući mjere carinske kontrole, ili ko se izbjegavajući mjere carinske kontrole bavi prenošenjem robe preko carinske linije.

Počinitelj može biti svaka osoba.

Radnja krivičnog djela alternativno je određena kao prenošenje robe veće vrijednosti preko carinske linije izbjegavajući mjere carinske kontrole ili u bavljenju prenošenjem robe preko carinske linije izbjegavajući mjere carinske kontrole.

Roba „veće vrijednosti,“ utvrđuje se u sudskom postupku u svakom konkretnom slučaju.

Za krivičnu odgovornost potreban je direktni umišljaj.

Teži oblik ovog djela čini ko bez odgovarajućeg odobrenja, izbjegavajući mjere carinske kontrole, preko carinske linije prenese robu čiji je uvoz zabranjen ili ograničen ili zahtjeva posebno odobrenje ili dozvolu nadležnog organa.

Propisana je i obavezna primjena sigurnosne mjere oduzimanja predmeta (robe koja je predmet krijumčarenja).

ORGANIZIRANJE GRUPE LJUDI ILI UDRUŽENJA ZA KRIJUMČARENJE ILI RASTURANJE NEOCARINJENE ROBE

Ovo krivično djelo čini ko organizira grupu ljudi ili drugo udruženje za organizirano krijumčarenje, ili mrežu preprodavača ili posrednika za prodaju ili rasturanje neocarinjene robe.

Počinitelj ovog djela može biti svaka osoba.

Radnja izvršenja je alternativno određena i sastoji se u organiziranju grupe ili druge udruge za organizirano krijumčarenje, ili u organiziranju mreže preprodavatelja ili posrednika za prodaju ili rasturanje neocarinjene robe.

Radnja organiziranja je u stvari pripremna radnja koja je u ovom slučaju radnja samostalnog krivičnog djela.

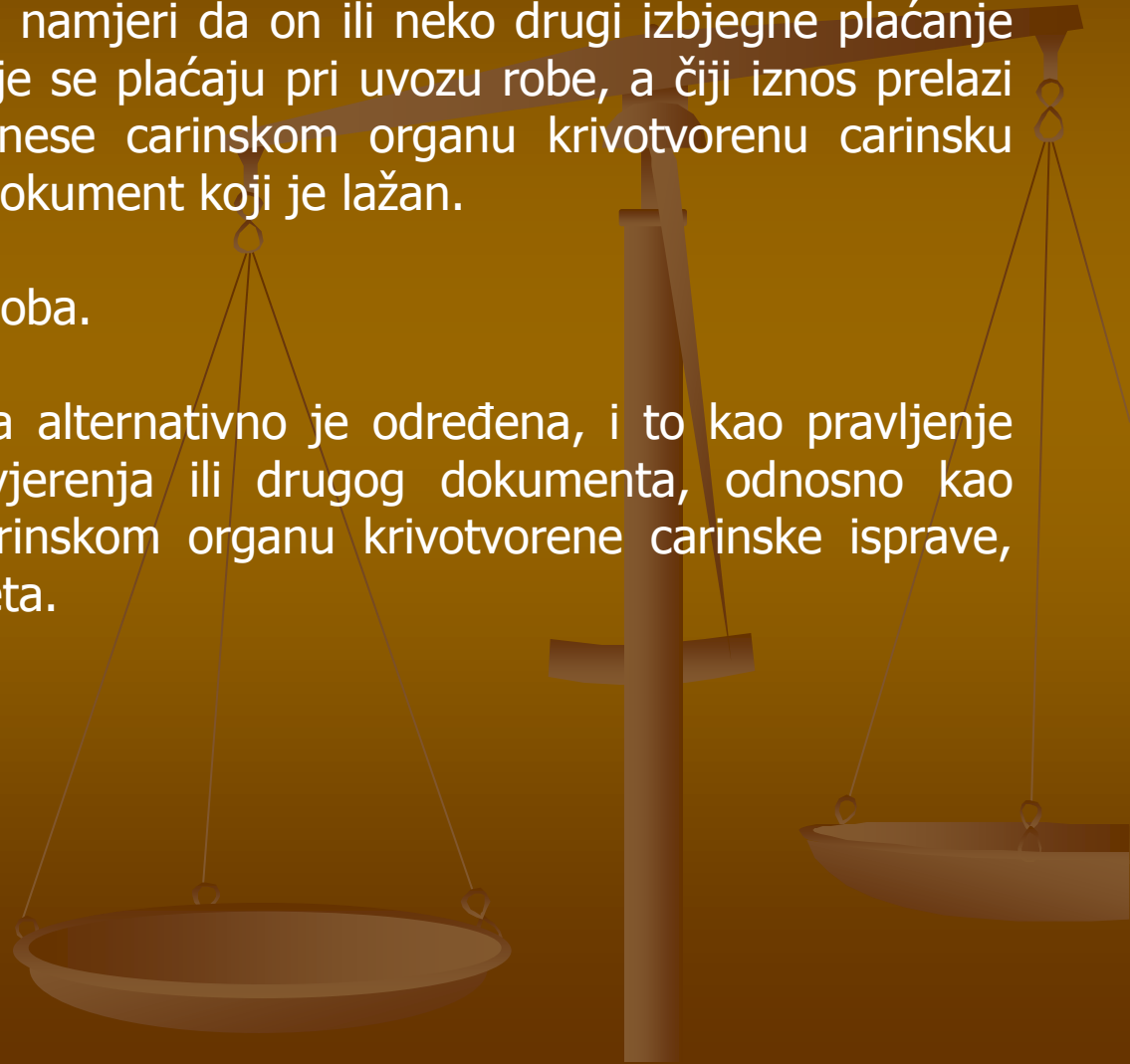
Za krivičnu odgovornost potreban je umišljaj.

CARINSKA PRIJEVARA

Carinsku prijevaru čini ko u namjeri da on ili neko drugi izbjegne plaćanje carine ili drugih dažbina koje se plaćaju pri uvozu robe, a čiji iznos prelazi 5.000 KM, napravi ili podnese carinskom organu krivotvorenu carinsku ispravu, uvjerenje ili drugi dokument koji je lažan.

Počinitelj može biti svaka osoba.

Radnja izvršenja ovog djela alternativno je određena, i to kao pravljenje lažne carinske isprave, uvjerenja ili drugog dokumenta, odnosno kao podnošenje određenom carinskom organu krivotvorene carinske isprave, uvjerenja ili drugog dokumeta.

Drugi oblik radnje ovog djela je podnošenje određenom carinskom organu krivotvorene carinske isprave, uvjerenja ili drugog dokumenta, što znači da se u tom slučaju radi o faktičnoj upotrebi tih lažnih dokumenata.

Upotreba podrazumijeva stavljenje u promet tih dokumenata.

Posebno subjektivno svojstvo ovog djela čini namjera da se poduzetim radnjama izbjegne plaćanje carine ili drugih davanja.

Za krivičnu odgovornost potreban je direktni umišljaj.

Kvalificirana okolnost je visina obveze čije se plaćanje izbjegava.